

Kaderbrief 2020-2024

Versie: 2.0.0.0.0

Inhoudsopgave

1 Voorwoord - de veerkracht van Leiden	3
2 Financiële keuzes en positie	7
3 Inleidende hoofdstukken	13
3.1 Financieel perspectief "Duurzame stad"	13
3.2 Sociaal domein	15
4 Kaders programma's	27
4.1 Bestuur en dienstverlening	28
4.2 Veiligheid	32
4.3 Economie	36
4.4 Bereikbaarheid	40
4.5 Omgevingskwaliteit	46
4.6 Stedelijke ontwikkeling	52
4.7 Jeugd en onderwijs	58
4.8 Cultuur, sport en recreatie	62
4.9 Maatschappelijke ondersteuning	70
4.10 Werk en inkomen	76
4.11 Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien	80
5 Uitgangspunten meerjarenbegroting	87
5.1 Algemene uitgangspunten	87
5.2 Loon-, prijs- en belastingontwikkeling	88
5.3 Ontwikkeling areaal	90
5.4 Ontwikkeling algemene uitkering Gemeentefonds	91
5.5 Ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote	96
6 Bijlagen	105
6.1 Totaaloverzicht autonoom	105
6.2 Totaaloverzicht mee- en tegenvallers	106
6.3 Totaaloverzicht nieuw beleid	109
6.4 Totaaloverzicht bijsturing	110
6.5 Totaaloverzicht budgettair neutraal	111
6.6 Totaaloverzicht per programma	114
6.7 Reserve Parkeren (auto en fiets)	120

Hoofdstuk 1

1 Voorwoord - de veerkracht van Leiden

Sinds half maart grijpt corona diep in op het dagelijks leven in onze stad. 166 mensen zijn positief getest, 39 mensen zijn in het ziekenhuis opgenomen en 18 Leidenaren zijn aan Covid-19 overleden (bron: [GGD](#), 17 juni). Veel mensen maken zich zorgen, bijvoorbeeld om de gezondheid van zichzelf en hun naasten, om hun baan of om hun inkomen. Veel ondernemers hebben moeite om het hoofd boven water te houden. De werkloosheid loopt op. Ondertussen blijven we afstand houden om gezond te blijven. We realiseren ons dat dit voor veel mensen grote gevolgen heeft, bijvoorbeeld voor mensen met een lage weerstand, voor studenten, die geen regulier onderwijs kunnen volgen, en voor ouderen in verpleeghuizen, die nauwelijks bezoek kunnen ontvangen. De coronacrisis beïnvloedt alle aspecten van ons leven. Er is onzekerheid. Dit vraagt veel van het incasservermogen van ons allen. Tegen deze achtergrond levert het college deze kaderbrief op.

Saamhorigheid en creativiteit

Leidenaren hebben zich snel aangepast aan de nieuwe situatie. Leiden is al eeuwenlang een stad met sociale veerkracht, saamhorigheid en creativiteit. Dat geeft vertrouwen. Mensen kijken naar elkaar om en geven elkaar steun. Er zijn allerlei initiatieven ontstaan van burens en stadsgenoten om elkaar te helpen. We kunnen het nog niet met cijfers staven, maar de saamhorigheid en solidariteit, die in onze stad al groot was, lijkt toegenomen. Ook nu is Leiden een stad waar van alles mogelijk is. We kopen vaker lokaal, Leidenaren gaan meer naar buiten om te sporten, wandelen, fietsen of buitenspelen en we maken intensiever gebruik van parken en openbare ruimte. Met elkaar ontdekken we hoe we – ondanks de beperkingen – een fijne stad blijven.

We koesteren de eigen verantwoordelijkheid, de creativiteit en het samenhorigheidsgevoel van onze inwoners. We ondersteunen deze door intensief samen op te trekken. Alleen als veiligheid, leefbaarheid, keuzevrijheid of een eerlijk speelveld in het gedrang komen zullen wij, direct en met daadkracht, regels stellen. Zo houden we met elkaar het virus onder controle en komt er stap voor stap meer ruimte.

Onze uitgangspositie als stad van kennis en cultuur

Als kennisstad hebben we een relatief goede uitgangspositie in de huidige periode. Dit blijkt bijvoorbeeld uit een [analyse](#) die in april 2020 is opgesteld in opdracht van Economie071. Leiden heeft veel kenniswerkers en veel werkgelegenheid in de onderwijs- en zorgsector. Daardoor heeft de Leidse economie minder last van pieken en dalen dan veel andere regio's. Het Leiden Bio Science Park is niet alleen een centrum van medische zorg, maar ook wordt er hard gewerkt aan ontwikkeling van een coronavaccin en een medicijn voor de behandeling van Covid-19. Dat trekt veel belangstelling. Het internationale toponderzoek heeft bovendien een grote spin-off voor de lokale economie.

Dit alles betekent niet dat de impact van corona aan Leiden voorbij gaat. Steeds meer inwoners hebben het financieel moeilijk. Veel Leidse ondernemers hebben het zwaar, onder meer in sectoren als cultuur, horeca, retail en toerisme. Het aantal mensen dat een beroep doet op WW, bijstand of overbruggingsregelingen neemt toe.

Financiële onzekerheden en tegenvallers

De situatie van de afgelopen maanden heeft voor de gemeente geleid tot diverse hogere uitgaven en tot derving van inkomsten. Tot 1 juni zijn deze geraamd op 3 miljoen euro. Hogere uitgaven zijn er onder meer bij de TOZO (Tijdelijke overbruggingsregeling voor zelfstandige ondernemers) en maatregelen om de woensdag- en zaterdagmarkt mogelijk te maken. Inkomstderving zien we onder meer bij parkeren en toeristenbelasting. Voor zulke coroneffecten heeft het Rijk compensatie aangekondigd. In de eerste tranche is voor heel Nederland € 565 miljoen beschikbaar. Rond 1 september vernemen we welk bedrag Leiden hiervan ontvangt. Via de VNG blijven we onderhandelen over volgende steunpakketten.

Naast de coronaontwikkelingen heeft de gemeente ook te maken met financiële tegenvallers en onzekerheden omtrent het gemeentefonds en het sociaal domein. Ons aandeel in de algemene uitkering van het gemeentefonds pakt lager uit dan verwacht. Dit leidt tot een fors nadeel. In de jaren 2020-2023 ontvangen we per jaar € 1,8 tot € 3,8 miljoen minder. Vanaf 2024 resteert vooralsnog een structurele tegenvaller van € 1,2 miljoen. Deze bedragen worden nader toegelicht in paragraaf 5.4. Ontwikkeling algemene uitkering Gemeentefonds. De ontwikkeling van deze inkomstenpost is in de komende jaren overigens met onzekerheden omgeven. Dit komt door de aanstaande herverdeling van het gemeentefonds. Deze staat gepland voor 2022. Aan het eind van het jaar ontstaat meer duidelijkheid over de gevolgen van die herverdeling. Dat gebeurt in

de zogeheten Decemercirculaire van het ministerie van BZK. Met het oog op de herverdeling hebben we vorig jaar uit voorzorg een structurele behoedzaamheidsbuffer opgenomen in de gemeentebegroting. Voor 2024 houden we die onveranderd op € 3 miljoen. Van de buffer voor de jaren 2022 en 2023 wordt twee maal € 2 miljoen ingezet in deze kaderbrief.

De uitkeringen vanuit het Rijk voor het sociaal domein houden geen gelijke tred met de uitgaven. Veel gemeenten kampen daardoor met tekorten in het sociaal domein. Zo ook Leiden. In de afgelopen twee jaar hebben we diverse maatregelen genomen om bij te sturen, met de Visie Sociaal Domein als leidraad. We merken echter dat er meer tijd nodig is om hiervan de vruchten te plukken. Dit geldt zowel voor jeugdhulp, waar het lastig blijkt om grip te ontwikkelen op de instroom, als voor de Wmo. We blijven de Rijksoverheid aanspreken op de noodzaak van afdoende bekostiging voor het sociaal domein. Dit doen we samen met de VNG en partners in de G40.

De tegenvallers en onzekerheden stellen ons voor financiële uitdagingen, terwijl er door corona veel van ons wordt gevraagd. Ook nu dient onze meerjarenbegroting structureel in evenwicht te zijn. Gemeente kunnen niet op de schaal van de Rijksoverheid over de financiële middelen beschikken om inwoners of bedrijven door de crisis heen te helpen. Om de stad goed door deze bijzondere periode te leiden moeten we keuzes maken, zowel in beleid als in financiën.

Veerkracht van Leidse samenleving benutten, behouden en versterken

In onze keuzes zetten we de veerkracht van Leiden centraal. Die vloeit onder meer voort uit de bijzondere kenmerken als stad van internationale kennis en historische cultuur. Waar deze structuur in haar voortbestaan wordt bedreigd, spannen wij ons tot het uiterste in voor behoud. Dat geldt zowel voor de typische binnenstadsstructuur, waarin winkels, horeca en markt elkaar onderling versterken, als voor de culturele en de kennisinfrastructuur. Daartoe nemen we niet alleen beleidsmaatregelen, maar we gebruiken hiervoor ook de financiële compensatie door de Rijksoverheid, als de bestedingscriteria dat toestaan en de compensatie voldoende ruimhartig is.

Tegelijkertijd zien we dat corona de veerkracht van economie en samenleving onder druk zet. Door de economische crisis komen meer mensen in een kwetsbare positie. Diverse onderzoeken^[1] waarschuwen voor groeiende ongelijkheid, opeenstapeling van sociale, arbeids- en gezondheidsproblemen en een toename van crisissituaties. In onze stad mogen we dat niet laten gebeuren. Ondersteuning is nu urgent, zoals huishoudelijke hulp voor thuiswonende ouderen, begeleiding van mensen met een arbeidsbeperking, jeugdzorg en hulp aan gezinnen waar meerdere problemen spelen. Hierbij werken we conform de visie Sociaal Domein, die de gemeenteraad vorig jaar heeft vastgesteld. Dit beleid is onder meer gericht preventie, vroegsignalering, jezelf ontwikkelen en naar vermogen deelnemen.

Vanwege de onzekerheden die samenhangen met corona, vinden we het niet gepast om nu het volledige tekort binnen het hek van het sociaal domein op te lossen door verder te snijden in de ondersteuning van kwetsbare mensen. Voor € 1,7 miljoen structureel voeren we bijstuvingsvoorstellen op (zie paragraaf 3.2. Sociaal domein - binnen het hek) en een deel van de tekorten vangen we op met middelen van buiten het hek. We plaatsen de Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg (RDOG) vanaf de komende begroting 'buiten het hek' waarmee we de huidige tekorten opvangen vanuit de algemene middelen. Daarnaast compenseren we het resterend tekort in de begroting voor het sociaal domein in de jaren 2021 en 2022 door gemeentelijke reserves in te zetten (€ 4,0 respectievelijk € 3,3 miljoen). Voor de resterende tekorten 'binnen het hek' in 2023 en verder zijn structurele oplossingen nodig. In 2023 gaat dat om een bedrag van € 2,6 miljoen en in 2024 om € 4,7 miljoen. Een toename van tweedeling en kansengelijkheid willen we niet laten gebeuren.

Naast ondersteuning van kwetsbaren richten we onze energie op korte termijn op herstel van de Leidse economie. We werken bijvoorbeeld graag mee aan initiatieven van cultuur- en horecaondernemers voor "De Leidse zomer", met aantrekkelijke en veilige activiteiten door de hele stad. Ook gaan we aan de slag met uitvoering van de regionale bedrijventerreinenstrategie, die in het najaar kan worden vastgesteld. Zo dragen we bij aan zo goed mogelijk ondernemingsklimaat.

Geen lastenverhoging; voortzetting van eerder geplande investeringen

In deze lastige periode gaan we de lasten voor onze inwoners en ondernemers niet extra verzwaren. Ook houden we oog voor de toekomstige veerkracht van de stad, met aandacht voor verstedelijking en verduurzaming. Eerder geplande investeringen uit het Financieel Perspectief Duurzame Stad (zie paragraaf 3.1) en uit het meerjareninvesteringsplan zetten we zo veel mogelijk voort. We accepteren dat we daarvoor financieel scherp aan de wind moeten varen.

Met onze investeringen blijven we werken aan een groenere openbare ruimte, een gezonde, veilige en vitale stad en voldoende betaalbare woningen. Deze thema's blijven urgent. De behoefte aan betaalbare woningen is bijvoorbeeld nog steeds groot en de verwachting is dat dit zo blijft, met name voor jongeren en andere starters op de woningmarkt. Woningbouw laten we niet stilvallen, maar zetten we voort. Ook de klimaatcrisis

verdwijnt niet. We ondervinden nu al de gevolgen van klimaatverandering, met steeds meer hitte, droogte en wateroverlast. Daarom blijven we investeren in de verduurzaming van onze stad, in het bijzonder in de zaken waarvoor we een directe lokale verantwoordelijkheid hebben, zoals klimaatadaptatie, schone lucht, een natuurlijke leefomgeving en de energietransitie.

Met de voortzetting van investeringen dragen we bij aan behoud van werkgelegenheid én aan de toekomst van de jongere generaties en onze stad. Incidentele vrijval van kapitaallasten in het Financieel Perspectief Duurzame Stad benutten we voor uitvoering van de bedrijventerreinenstrategie (transformatie, verdichting en vergroening; € 200 duizend), klimaatadaptatie en biodiverse vergroening (€ 250 duizend) en de OV-knoop Leiden Centraal (€ 500 duizend).

Financieel bijsturen

De onzekerheden op de lange termijn omtrent corona en tekorten, met name in het sociaal domein, maken dat aanvullende financiële bijsturing nodig is om de begroting op langere termijn in evenwicht te houden. Vanaf 2024 gaat dit om een structureel bedrag van € 1,5 miljoen per jaar. In aanloop naar de behandeling van de programmabegroting zullen wij hiertoe voorstellen uitwerken en voorleggen aan de gemeenteraad. De bijsturingsmaatregelen zoeken we in de gehele programmabegroting.

Vanwege de financiële krapte kunnen we een aantal tijdelijk gefinancierde activiteiten vooralsnog niet voortzetten na 2021. Ook is er vooralsnog geen ruimte voor nieuwe beleidsinitiatieven. Alleen als elders in de begroting dekking wordt gevonden, kunnen we dit veranderen. Tijdelijke activiteiten die we in 2022 graag van dekking voorzien zijn onder meer de Economische agenda Leidse Regio, subsidie voor het PS-theater, het Urban Data Center en diverse projecten op het gebied van informatievoorziening. Activiteiten die we graag van structurele dekking voorzien, zijn onder meer snelle hulpverlening voor inwoners met schulden, voortzetting van de stedelijke jeugdaanpak, verbetering openbare ruimte Diamantplein, het Singelpark in het Energiepark, wijksporthaven Roomburgerpark en (in gereduceerde vorm) de ontwikkelpool voor talentvolle medewerkers. In paragraaf 2.2. Nader af te wegen (beleids)wensen is een overzicht opgenomen van deze activiteiten en hun kosten. De structurele kosten hiervan tellen op tot € 1,8 miljoen in 2024 waarvan € 900.000 in 2023 moet worden gevonden. In aanloop naar de programmabegroting die we dit najaar aanbieden, gaan we op zoek naar dekkingsmogelijkheden.

Tot besluit,

Ook in tijden vol onzekerheden toont Leiden zich een stad met veerkracht, saamhorigheid en creativiteit. Corona heeft een grote impact op het leven in de stad, maar we zien ook veel energie om met elkaar de schouders eronder te zetten en er samen weer bovenop te komen.

Het gemeentebestuur staat nu voor de uitdaging om financieel bij te sturen. Dit komt door tegenvallers in de uitkering van het gemeentefonds, hoger dan verwachte uitgaven in het sociaal domein en de wens om dekking te vinden voor een beperkt aantal nieuwe activiteiten en voor voortzetting van enkele tijdelijk gefinancierde activiteiten. Dit betreft structureel € 3,3 miljoen vanaf 2024 (waarvan € 1,5 voor m.n. het sociaal domein en € 1,8 miljoen voor nieuw beleid). Hoewel dit per saldo een relatief klein percentage van de totale begroting omvat, is de opgave toch niet gemakkelijk. Juist nu is er behoefte aan een stevig sociaal vangnet en juist nu is voortzetting van investeringen in de stad zeer gewenst.

Wij nodigen alle raadsfracties graag uit om mee te denken over bijsturingsmaatregelen die passen bij de uitdagingen van deze tijd. De algemene beschouwingen zijn daarvoor een geschikt moment.

Suggesties voor bijsturing werken we graag uit in aanloop naar de Programmabegroting 2021, die we in oktober aanbieden aan de gemeenteraad.

[1] Zie bijvoorbeeld het eindverslag van de werkgroep [Sociale Impact van de Coronacrisis](#) (11 mei) en diverse publicaties van het [Sociaal- en Cultureel Planbureau](#).

Hoofdstuk 2

2 Financiële keuzes en positie

Deze inleidende paragraaf geeft inzicht in de voorgestelde keuzes voor de meerjarenbegroting en de financiële positie van de gemeente.

2.1. Uitdagingen voor structureel evenwicht met onzekere toekomst

Het structurele evenwicht van de begroting staat onder druk. Dit hangt voornamelijk samen met de situatie binnen het sociaal domein, maar ook 'buiten het hek' hebben we te maken met structurele tegenvallers en onzekerheden vanuit onder meer de herverdeling van het Gemeentefonds, lopende onderzoeken bij het Rijk naar de toereikendheid van de middelen waarmee gemeenten hun zorgtaken moeten uitvoeren en de ontwikkeling van de kosten als gevolg van de coronacrisis en de compensatie daarvan. De grootste financiële uitdagingen in deze kaderbrief zijn:

(Bedragen x € 1.000, - = voordeel)	2020	2021	2022	2023	2024
Bruto tekort binnen het hek sociaal domein (zie paragraaf 'sociaal domein')	999	7.472	8.962	8.250	10.646
Herprioriteringsopgave herstellen structureel evenwicht (zie paragraaf 'algemeen beeld')	-	-	-	-	1.500
Herprioriteringsopgave mogelijk maken nieuw beleid / voortzetting incidenteel gedekt beleid. (zie de paragraaf 'nader af te wegen beleidswensen')	-	-	-	900	1.800

In deze kaderbrief worden voor een deel van deze problematiek voorstellen gedaan voor een oplossingsrichting. Zie hiervoor de onderstaande paragraaf 'sociaal domein' en het inleidend hoofdstuk over het sociaal domein. Over de herprioriteringsopgave voeren we met u het gesprek bij de Programmabegroting 2021.

Effect coronacrisis

De beperkende maatregelen sinds half maart hebben ook hun effect op onze stad en de gemeentelijke begroting in de vorm van lagere inkomsten en hogere uitgaven. Uitgangspunt van het kabinet is dat gemeenten volledig worden gecompenseerd voor gederfde inkomsten en hogere kosten. Hierover vinden momenteel gesprekken plaats tussen het kabinet en de VNG. Op 28 mei presenteerde minister Ollongren in [een brief aan de Tweede Kamer](#) een pakket van € 566 miljoen aan steunmaatregelen aan mede-overheden om de effecten van Coronacrisis van maart tot (of tot en met) juni te compenseren. Belangrijke onderdelen hiervan voor Leiden zijn onder meer een landelijke tegemoetkoming van € 60 miljoen voor het ondersteunen van lokale culturele voorzieningen, € 125 miljoen voor gederfde parkeerinkomsten en € 90 miljoen voor het ondersteunen van Wsw-bedrijven die kampen met lagere omzet. Het is onzeker welk deel van deze landelijke bedragen uiteindelijk naar de gemeente Leiden komt. Hierover is waarschijnlijk pas zekerheid bij de septembercirculaire van het Gemeentefonds.

Op basis van de brief van minister Ollongren en de gesprekken met het Rijk, achten wij het voor nu plausibel dat het met de aanvullende Rijksmiddelen en beschikbare budgetten mogelijk moet zijn om het effect van de eerste maanden Covid-beperkingen op te vangen. Wij hebben er daarom voor gekozen om nu geen globale aannames over nadelen en compensatie in de begroting te verwerken, maar de uiteindelijke verdeling en ontwikkeling van de maatregelen af te wachten. De toekomst blijft echter onzeker, zowel wat betreft de verdere ontwikkeling van het virus als de volgende tranches steunmaatregelen vanuit het Rijk. In ons weerstandsvermogen hebben we daarom de buffers gehandhaafd om onvoorziene tegenvallers te kunnen opvangen.

Sociaal domein

De uitkeringen vanuit het Rijk bedoeld voor het sociaal domein houden geen gelijke tred met de uitgaven. Veel gemeenten kampen daardoor met tekorten in het sociaal domein. Zo ook Leiden. Binnen het hek van het sociaal domein zit in 2024 een structureel tekort van € 7 miljoen. Hierbij is al rekening gehouden met € 1,9 miljoen aan door het rijk toegezegde extra middelen voor Jeugdhulp en € 1,7 miljoen verwachte rijkscompensatie voor het abonnementstarief.

Voor dit tekort van € 7 miljoen hebben we bovenop de al lopende bijsturingsmaatregelen uit het [bijsturingsvoorstel sociaal domein \(RV10.0114\)](#) een aanvullend pakket van € 1,1 miljoen aan structurele bijsturingsmaatregelen binnen het hek opgesteld en zal de TWO Holland Rijnland via ombuigingen inzetten

op het terugbrengen van het Leids aandeel op het tekort op de Jeugdhulp met € 650.000. Ook stellen we voor om de meerkosten RDOG vanwege het grotendeels wettelijke karakter van de taken op te vangen vanuit de algemene middelen. Na deze bijsturing resteert in 2024 een structureel tekort binnen het sociaal domein van € 4,7 miljoen dat taakstellend is opgenomen in deze kaderbrief. Voor 2021-2022 stellen we voor om het tekort incidenteel te dekken omdat we het niet verantwoord en realistisch achten om op zo'n korte termijn aanvullend bij te sturen bovenop de reeds afgesproken bijsturingsmaatregelen binnen het hek.

Hiermee is het beeld binnen het hek van het sociaal domein in deze kaderbrief als volgt:

(bedragen x € 1.000, - = voordeel)	2020	2021	2022	2023	2024
Tekort sociaal domein excl. verwachte rijkscompensatie	999	7.472	8.962	8.250	10.646
Aanname extra rijksinkomsten Jeugd vanaf 2022	-	-	-1.946	-1.946	-1.946
Aanname compensatie rijk abonnementstarief	-1.050	-900	-1.150	-1.400	-1.650
Tekort sociaal domein incl. verwachte rijkscompensatie	-51	6.572	5.866	4.904	7.050
Bijsturingsvoorstel en bijsturing TWO	-	-1.953	-2.011	-1.686	-1.761
Opvangen meerkosten RDOG uit algemene middelen	-710	-656	-594	-589	-589
Opvangen tekort 2021-2022 uit algemene middelen	0	-3.963	-3.261	-	-
Storten saldo 2020 in reserve sociaal domein	761	-	-	-	-
Restsaldo sociaal domein (taakstellend)	0	0	0	2.629	4.700

Voor- en nadelen binnen het hek worden verrekend met de reserve sociaal domein. In 2020 ontstaat een positief saldo binnen het hek dat wordt toegevoegd aan de reserve sociaal domein. Deze reserve dient de komende jaren als incidentele buffer om tegenvallers te kunnen opvangen. Gezien de stevige ombuigingen die nog moeten worden ingevuld, achten wij het wenselijk om deze buffer in stand te houden.

Algemeen beeld

Buiten het hek hebben we voor het structureel evenwicht in onze begroting vooral te maken met een tegenvallende uitkering uit het Gemeentefonds en tegenvallende kosten voor het op orde houden van onze gebouwenvoorraad onderwijshuisvesting. Voor de algemene uitkering vanuit het gemeentefonds geldt dat het belangrijk blijft om de woningbouwproductie in gang te houden, omdat dit rechtstreeks ingrijpt op de hoogte van de algemene uitkering. Met ingang van 2022 zal het gemeentefonds volgens een nieuwe verdeelsystematiek tussen gemeenten worden verdeeld. De eerste signalen suggereren dat grote gemeenten er hierbij op vooruit zullen gaan, maar de precieze verdeling zal pas bij de Decemercirculaire 2020 bekend worden. Hierin zit dus nog een onzekerheid voor het meerjarenbeeld. Incidenteel vraagt ook de implementatie van de Omgevingswet om extra ruimte in de jaren 2020-2023.

Het algemeen financieel beeld van de huidige kaderbrief is als volgt:

(bedragen x € 1.000, - = voordeel)	2020	2021	2022	2023	2024
Autonom	2.503	1.308	1.335	-40	-1.125
Mee- / tegenvaller	377	6.378	5.990	4.877	5.422
Nieuw beleid	108	1.866	-	-	-
Saldo kaderbrief voor bijsturing	2.988	9.552	7.326	4.837	4.297
SD Ombuigingsvoorstel sociaal domein / TWO	-	-1.953	-2.011	-1.686	-1.761
SD Storten saldo binnen het hek in reserve sociaal domein	761	-	-	-	-
SD Resterende taakstelling sociaal domein	-	-	-	-2.629	-4.700
Saldo na bijsturing sociaal domein	3.749	7.599	5.315	522	-2.164
Kasschuif reserve afschrijvingen investeringen	-3.827	-7.724	-3.571	-2	0
	78	125	256	283	416
Mutatie behoedzaamheidsruimte 2022-2024	-	-	-2.000	-2.000	1.500
Voorgenomen herprioritering bestaande ambities 2024 t.b.v. structureel evenwicht	-	-	-	-	-1.500
Saldo kaderbrief na bijsturing	0	0	0	-1.197	-1.749

De autonome ontwikkelingen, mee- en tegenvallers en nieuw beleid in deze kaderbrief tellen op tot het weergegeven tekort op de regel 'saldo kaderbrief voor bijsturing'. Na de bijsturingsmaatregelen en aanvullende taakstelling binnen het hek van het sociaal domein resteert in de jaren 2020-2022 een fors incidenteel tekort. Dit lossen we op door het inzetten van een deel van de bij de Programmabegroting 2020 gevormde behoedzaamheidsruimte in 2022-2023 en het laten vrijvallen van een deel van de reserve afschrijvingen investeringen ('kasschuif'). Hierbij worden de afschrijvingen die vanuit de reserve zouden worden gedekt voortaan gedekt uit structurele begrotingsruimte. Hierdoor kan een bedrag van € 15,1 miljoen uit de reserve vrijvallen. Dit bedrag wordt voor ongeveer de helft (€ 7,2 miljoen) aangesproken om het tekort binnen het hek sociaal domein in 2021 en 2022 incidenteel op te kunnen vangen. De schuldquote stijgt met 3% door het eerder inzetten van de reserve. Na deze bijsturing ontstaat in 2023 en 2024 een positief saldo dat we bij de Programmabegroting 2021 zullen betrekken bij de aanvullende beleidswensen en herprioritering.

De huidige meerjarenbegroting is hiermee nog niet structureel sluitend. Hoewel in de periode 2021-2023 sprake is van een structureel begrotingsevenwicht, laat 2024 na verwerking van het saldo van de kaderbrief een structureel tekort zien van € 1,2 miljoen dat voornamelijk wordt veroorzaakt door de grote openstaande taakstelling binnen het sociaal domein. Vanuit onze verantwoordelijkheid voor een structureel sluitende begroting gaan we richting de Programmabegroting 2021 in onze huidige ambities buiten het financiële hek rond het sociaal domein op zoek naar € 1,5 miljoen aan herprioriteringsmogelijkheden zodat een beperkt structureel overschot ontstaat:

(bedragen x € 1.000, + = begrotingsoverschot)	2021	2022	2023	2024
Structureel begrotingssaldo na kaderbrief 2020-2024	2.301	2.353	1.144	254

Om te kunnen blijven sturen op de financiën van het sociaal domein en de oplopende financiële problematiek binnen het hek ook in beeld te houden, handhaven we in de meerjarenbegroting de taakstelling in 2023 en 2024 binnen het hek. We brengen de opbrengsten van de herprioriteringsronde buiten het hek dus niet rechtstreeks in mindering op de taakstelling binnen het hek. Wel verhogen we de nu in de begroting opgenomen structurele behoedzaamheidsruimte van € 3 miljoen in 2024 naar € 4,5 miljoen. Hiermee behouden we een structureel sluitende begroting die ons in staat stelt om bij te sturen op onverwachte tegenvallers (zie verderop ook de toelichting op de financiële positie).

2.2. Nader af te wegen aanvullende (beleids)wensen

Wij vinden het als college wel wenselijk om op een aantal terreinen nieuwe opgaven op te pakken of lopend beleid dat slechts incidenteel was gedekt voort te zetten. Dit vanuit leidende principes die we in de inleiding al hebben weergegeven. Tegelijkertijd achten wij het niet verantwoord om nieuw zaken op te pakken zonder een sluitende begroting en willen we niet de lokale lasten verzwaren. We zullen moeten kiezen. Daarom stellen we voor om richting de Programmabegroting 2021 via een brede herprioritering op onze lopende ambities structurele ruimte te zoeken, om nieuwe wensen van dekking te voorzien en tegelijkertijd te zorgen dat we een goede uitgangspositie hebben om de begroting structureel sluitend te houden. In afwachting van de uitkomsten van dit herprioriteringstraject hebben wij vanaf 2022 geen nieuwe structurele en incidentele beleidswensen in deze kaderbrief opgenomen. Bij de Programmabegroting willen we deze ambities afwegen tegen de beschikbare financiële middelen. Het gaat hierbij om de volgende wensen die nu dus slechts incidenteel tot en met 2021, of helemaal niet in de kaderbrief zitten, maar waarvan we wel de wens hebben om dit bij de Programmabegroting 2021 van dekking te voorzien:

(bedragen x € 1.000)		Verwerkt in de kaderbrief		Af te wegen bij Programmabegroting 2021		
		2020	2021	2022	2023	2024
02.02	Voortzetten stedelijke Jeugd aanpak vanaf 2022	-	-	210	210	210
03.05	Investeringen openbare ruimte Diamantplein (€ 840.000)	-	-	-	30	30
05.13	Singelpark in het Energiepark	-	-	-	-	256
05.12	NDE (Natuur en DuurzaamheidsEducatie)	-	50	50	50	50
08.10	Wijk sportpark Roomburgerpark	-	-	-	250	250
10.08	Voortzetten Snelle hulp bij schulden	-	281	421	421	421
OH.07	Uitbreiding formatie Financieel Advies Sociaal Domein.	60	110	110	110	110
OH.08	Diverse ontwikkelingen Informatie Voorziening	20	50	45	45	45
OH.13	Ontwikkelpool	-	100	175	175	175
Subtotaal structureel nieuw beleid		80	591	1.011	1.291	1.547

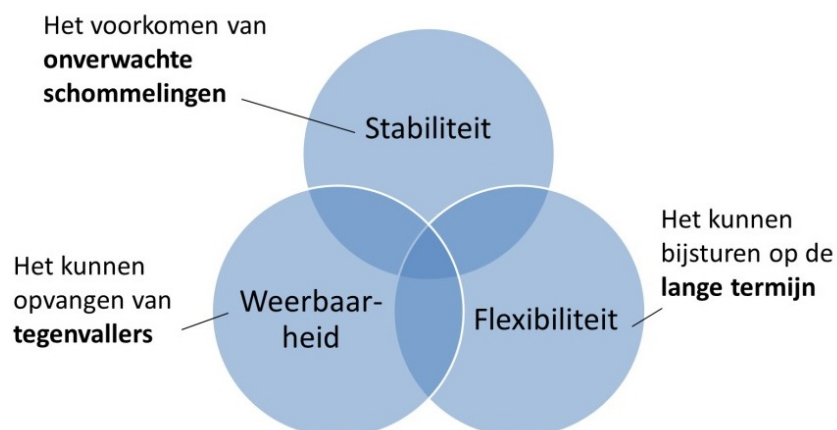
(bedragen x € 1.000)		Verwerkt in de kaderbrief		Af te wegen bij Programmabegroting 2021		
		2020	2021	2022	2023	2024
03.04	Voortzetten budget voor Economische Agenda Leidse Regio	-	250	250	-	-
07.05	Programma Jeugdhulp Leidse regio	-	225	225	225	225
08.09	Voorzetten subsidie PS theater in Leiden	-	75	75	-	-
OH.06	Datagedreven Werken Urban Data Center	-	250	250	-	-
OH.09	Projectuitvoeringskosten IV-portfolioprojecten	-	250	250	-	-
OH.10	Innovatiebudget 2021 en 2022	-	225	225	-	-
Subtotaal (meerjarig) incidenteel nieuw beleid		0	1.275	1.275	225	225
Totaal		80	1.866	2.286	1.516	1.771

Na verwerking van deze kaderbrief is in de concernreserve € 2,9 miljoen beschikbaar boven het benodigd weerstandsvermogen. Om aanvullend hierop ruimte voor de bovenstaande beleidswensen te vinden gaan we vooruitlopend op de Programmabegroting 2021 binnen de huidige begroting op zoek naar € 900.000 structurele ruimte in 2023 en € 1,8 miljoen structurele ruimte vanaf 2024. In totaal betekent dit dat we bij de Programmabegroting 2021 naast de bovenstaande beleidsambities met u het gesprek zullen voeren over een totale herprioritering op het lopend beleid van ongeveer € 3,3 miljoen structureel in 2024 (€ 1,5 miljoen plus € 1,8 miljoen).

2.3. Financiële positie

De financiële positie beoordelen we op drie onderdelen:

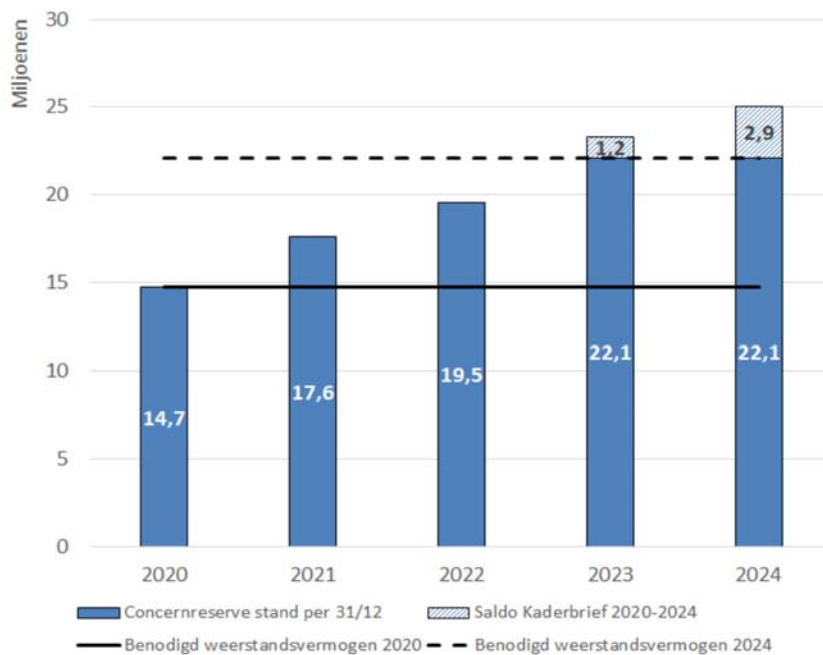
Drie brillen voor de financiële positie

De **weerbaarheid** heeft betrekking op het toereikend zijn van het weerstandsvermogen om eventuele incidentele tegenvallers op te kunnen vangen. De **flexibiliteit** heeft betrekking op de mogelijkheid om structureel bij te kunnen sturen. Hiervoor is het structureel sluitend zijn van de begroting een belangrijk uitgangspunt. De **stabiliteit** heeft betrekking op het voorkomen onverwachte schommelingen door bijvoorbeeld de ontwikkeling van de rente op nieuwe geldleningen of het niet kunnen realiseren van bijsturingsopgaven.

a. Weerbaarheid

In deze kaderbrief wordt de concernreserve met bijsturingsvoorstellen weer op het op grond van artikel 24 van de Financiële verordening 2020 (RV20.0024) vereiste niveau gebracht. Na besluitvorming in de kaderbrief is het begrote verloop van de concernreserve als volgt (in € miljoen):

Uit deze grafiek blijkt dat het weerstandsvermogen van de gemeente tot en met 2024 op het gewenste niveau zit. Daarnaast heeft de reserve Sociaal Domein na besluitvorming in deze kaderbrief een omvang van € 5,2 miljoen waarmee eventuele nadelen die binnen het hek optreden kunnen worden opgevangen.

b. Stabiliteit

Met het oog op de stabiliteit zijn vooral ontwikkelingen waardoor geraamde baten en lasten in de meerjarenbegroting onverwacht hoger of lager kunnen uitvallen relevant. In deze kaderbrief betreft dit vooral de onderstaande onderdelen van de begroting:

- Vorig jaar liet de Programmabegroting binnen het sociaal domein een ombuigingsopgave zien van € 7,3 miljoen waarvan € 6,2 miljoen met het bijsturingsvoorstel sociaal domein (RV19.0114) tot en met 2023 structureel kon worden ingevuld. In deze kaderbrief is aanvullend € 1,8 miljoen aan bijsturingsvoorstellen aangeleverd. Als de ombuigingen niet in de verwachte snelheid tot besparingen leiden, veroorzaakt dit niet-begrote tegenvallers. Wij monitoren de invulling van deze bezuinigingen scherp.
- Als Corona-maatregel heeft het kabinet de acressen in de Algemene uitkering voor 2020 en 2021 bevroren. Dit betekent dat de jaarlijkse onzekerheid van het "samen de trap op / samen de trap af"-principe vervalst. Het realiseren van het beoogde aantal woningen blijft echter een belangrijk aandachtspunt om de begrote inkomst uit het Gemeentefonds ook echt te realiseren. Daarnaast vormt de herziening van het Gemeentefonds in 2022 een onzekere factor, waardoor de baten vanaf 2022 kunnen gaan wijzigen. Op grond van eerste signalen over uitkomsten van herverdelingsonderzoeken lijkt dit vooral een kans omdat grote gemeenten (waaronder Leiden) er in de nieuwe verdeling op vooruit lijken te gaan. De precieze verdeling blijft echter onzeker tot de Decembercirculaire 2020.
- Het kabinet heeft op dit moment een fors steunpakket opgetuigd om de Corona-crisis te bestrijden. Het is niet ondenkbaar dat dit op een later moment weer leidt tot aanvullende Rijksbezuinigingen waarvan gemeenten via het "samen de trap op / samen de trap af"-principe hun deel moeten invullen.

Door de forse investeringsvolumes de komende jaren (zie ook hoofdstuk ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote) zou een stijging van de rente op nieuwe geldleningen de gemeente relatief hard kunnen raken. Als beheersmaatregel hiervoor blijven we ook bij deze kaderbrief rekenen met een (zeer) behoudende renteverwachting op nieuwe geldleningen die oploopt tot 3% in 2024. Onze laatst afgesloten financiering in 2020 sloten we af tegen een rentepercentage van 0,6% bij een lineaire aflossing over 20 jaar. Met het afsluiten van langlopende financiering brengen we eveneens het (her)financieringsrisico terug.

c. Flexibiliteit

Met de Kaderbrief 2020-2024 hebben we een structureel sluitend perspectief voor de meerjarenbegroting. Dit is een belangrijke voorwaarde voldoende flexibiliteit in de begroting te kunnen houden. Voor het realiseren van dit sluitend perspectief is het wel een voorwaarde dat de taakstellingen zoals opgenomen in de Programmabegroting 2020 worden gerealiseerd en dat in 2024 € 1,5 miljoen aan herprioritering buiten het hek sociaal domein wordt gevonden. Hiermee kan tegenover de taakstelling op het sociaal domein een structurele behoedzaamheidsruimte van € 4,5 miljoen in 2024 worden geplaatst waarmee de begroting structureel sluit.

Een deel van de begrotingsflexibiliteit zit in de theoretische mogelijkheid voor volgende colleges om met voorstellen te komen voor lastenverzwaring. Hier heeft de gemeente Leiden voor de ozb niet-woningen al één van de hoogste tarieven van Nederland. Daarnaast bereikt de gemeente Leiden in 2022 voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing kostendekkende tarieven. De ruimte om door lastenverzwaring bij te sturen op structurele tegenvallers is hiermee beperkter dan bij gemeenten met lagere en niet-kostendekkende tarieven.

Hoofdstuk 3

3 Inleidende hoofdstukken

3.1 Financieel perspectief “Duurzame stad”

In het Beleidsakkoord ‘Samen maken we de Stad’ is besloten om te investeren in verstedelijking en duurzaamheid om de stad zo nog toekomstbestendiger, natuurlijker en veiliger te maken. In februari 2019 heeft het college besloten om de gemeentelijke duurzaamheidsambities te organiseren in drie duurzaamheidsopgaven: energietransitie, klimaatadaptatie en biodiverse vergroening, circulaire economie en afval. De opgave ‘Duurzame stad’ bestaat sindsdien uit de volgende vijf onderdelen:

1. Verstedelijking;
2. Mobiliteit;
3. Energietransitie;
4. Klimaatadaptatie en biodiverse vergroening;
5. Circulaire economie en afval

Met de investeringen in duurzaamheidsopgaven draagt Leiden bij aan verscheidene Global Goals van de Verenigde Naties:

Om de opgave Duurzame Stad financieel mogelijk te maken is structureel € 3 miljoen per jaar beschikbaar gesteld en is in 2019 het eerste Financieel Perspectief Duurzame Stad (FPDS) opgesteld. Daarin wordt met een periode van 10 jaar vooruit gekeken omdat de tijdshorizon en ambities op het gebied van duurzame verstedelijking een lange adem vergen. Het doel van het FPDS is om jaarlijks een integraal inhoudelijk en vooral financieel beeld te bieden van de invulling van de ambities uit de opgave. Voor elk van de vijf hoofdogaven binnen het programma Duurzame Stad wordt geschetst waar de investeringen op gericht zijn en hoe deze bekostigd worden. Onderdeel daarvan is de inzet van de reserve Duurzame stad voor de periode tot en met 2030. Het FPDS is daarmee een middel om overzicht te hebben op de financiën, risico's en kansen van de ambities rondom de duurzame stad. De vijf hoofdogaven voor een duurzame stad hebben een sterke inhoudelijke relatie, in het FPDS worden ze toch ook apart beschouwd om het inzicht per thema scherp te houden en de relatie met bestuurlijke portefeuilles goed in beeld te kunnen brengen. Ook de relatie met de programmabegroting wordt zo gelegd.

Het nu voorliggende FPDS heeft als doel om het vorige financieel perspectief te actualiseren door aan te geven waar de plannen voor de verschillende opgaven zijn gewijzigd, zowel financieel als inhoudelijk. De Uitvoeringsbesluiten en Uitvoeringsprogramma's^[1] die zijn ontwikkeld of binnenkort worden vastgesteld hebben de gelden vanuit het fonds Duurzame Stad als financiële kaders gebruikt. Dat betekent vooralsnog dat er geen grote wijzigingen plaatsvinden in het fonds.

Voor deze eerste actualisatie van het FPDS betekent het dat er is gekozen voor een hoofdzakelijk instrumentele update met een aantal verschuivingen in de planning. De belangrijkste aandachtspunten bij de actualisatie van het FPDS 2020 zijn hieronder weergegeven.

Reservering verhogen: onrendabele toppen verstedelijkingsprojecten

Voor duurzame verstedelijkingsprojecten, die vanwege integrale doelstellingen (betaalbaar programma, bereikbaarheid, duurzaamheid, kwaliteit publieke ruimte, etc.) niet rendabel te realiseren zijn, worden in het FPDS twee reserveringen aangegeven. Van de € 3 miljoen per jaar voor duurzame stad wordt jaarlijks

gemiddeld € 700.000,- gereserveerd. Daarnaast kan de reserve Grondexploitaties worden ingezet om negatieve grondexploitaties te faciliteren. De beschikbare ruimte binnen deze reserve is momenteel ca € 4,5 miljoen (stand 2019) en daarnaast is nog eens € 4 miljoen apart gezet in de reserve Herontwikkeling Stationsgebied.

Vanaf 2020 is er door het ministerie van BZK voor de periode 2020 t/m 2023 een bijdrageregeling voor versnelling van betaalbare woningen beschikbaar (de Woningbouwimpuls 2020 – WBi). Gemeente Leiden doet met meerdere, onrendabele verstedelijkingsprojecten een beroep op deze regeling: Werninkterrein; Lammenschansstrip en Leiden Campus. Deze aanvragen worden als kansrijk ingeschat, maar vragen om een eigen aandeel van circa 50% in de financiering van het tekort. In de loop van 2020 moet duidelijk worden in welke mate de tekorten van de aangedragen projecten ontvankelijk zijn voor de WBi. Vooralsnog wordt rekening gehouden met een reservering van € 10-15 miljoen om een zelfde bedrag aan rijksbijdrage te kunnen ontvangen. Daartoe worden de reserve duurzame verstedelijking en reserve grondexploitatie als reserveringen gehandhaafd in ieder geval tot het formeel indienen van de aanvragen voor de WBi (naar verwachting per 1 juli 2020).

Deel aanvullende bekostiging ingevuld: mobiliteitsvisie - parkeertarieven

In de Parkeervisie is opgenomen dat om de modal shift (het nastreven van een hoger aandeel in gebruik van lopen, fietsen en openbaar vervoer) en de doelen voor duurzame mobiliteit te bereiken, de parkeertarieven in zowel 2021 als 2022 met € 0,30 omhoog gaan. Via het Financieel Perspectief Duurzame Stad investeert de gemeente deze extra inkomsten in de duurzame stad en met name duurzame mobiliteit. Hiermee is een groot deel van de nog in te vullen aanvullende bekostiging voor het FPDS ingevuld. Er blijft hiernaast vanaf 2023 een taakstelling openstaan van gemiddeld € 580.000,- per jaar om het FPDS sluitend gedekt te krijgen. Er zal in 2020 een voorstel gemaakt worden om ook aan de resterende taakstelling invulling te geven. In de tweede helft van 2020 wordt de Nota kostenverhaal bovenwijks naar besluitvorming gebracht. Bij de actualisatie van het FPDS2021 volgt voor deze taakstelling een voorstel. Hierbij zal, naast het kostenverhaal, gekeken worden naar de extra ontvangen middelen bijvoorbeeld vanuit de uitkering (groei voor groei), subsidies of uitkeringen specifiek voor de duurzame stad.

Vrijval kapitaallasten: ten gunste van reserve FPDS

In deze actualisatie is de meest recente planning van de investeringen opgenomen (zie bijlage 1 van het FPDS). Dit betekent dat het merendeel van de investeringen later starten, maar ook is rekening gehouden met wanneer deze investeringen worden afgerond. Dit leidt tot een forse verschuiving van kapitaallasten en in een incidentele en –zekere– vrijval van kapitaallasten in de eerste jaren waardoor een financiële ruimte ontstaat^[2]. Door de incidentele vrijval ten gunste van de reserve FPDS te laten vrijvallen, kan er ruimte ontstaan om extra beleid binnen het FPDS –thema of generiek– in te vullen of om een deel van de nog openstaande taakstelling in te vullen.

Incidenteel financiële ruimte: € 950.000

In totaliteit is de incidenteel in te zetten ruimte op dit moment € 950.000. Voorstel van het college B&W is om € 500.000 hiervan te reserveren binnen de reserve duurzame verstedelijking ten behoeve van de cofinanciering OV-knoop. Daarnaast wordt € 250.000 beschikbaar gesteld voor projecten op het gebied van biodivers vergroenen. Tot slot wordt € 200.000 gereserveerd voor de uitvoering van de bedrijventerreinenstrategie (transformatie, verdichting en vergroening).

Het geactualiseerde verloop van de in de reserve Duurzame stad beschikbare middelen met een doorkijk tot 2030 is opgenomen in bijlage van het FPDS.

[1]

- Verstedelijking: [Uitvoeringsagenda Wonen Leiden 2020-2023](#)
- Mobiliteit: [Uitvoeringsprogramma Leiden Duurzaam Bereikbaar 2020-2030](#)
- Energietransitie: [Uitvoeringsagenda Energietransitie gebouwde omgeving 2020-2023](#)
- Klimaatadaptatie: [Uitvoeringsprogramma Leiden Biodivers en klimaatbestendig 2020-2023](#)
- Circulaire economie: [Uitvoeringsprogramma Circulaire economie en afval \(PM\)](#)

[2] Dit betreft met name een voordeel in de wijkvervangingsprojecten. Als gevolg van gedetailleerde uitvoeringsplanning wijkvervangingsprojecten wijzigen de kapitaallasten in fasering, dit resulteert tot een voordeel in de kapitaallast omdat de afschrijving later start.

3.2 Sociaal domein

1. Inleiding

Leiden is en blijft een sociale stad voor iedereen, van jong tot oud en met inwoners uit alle windstreken. Dat houden we vast, ook in tijden van corona. Iedereen telt mee en doet mee. Om die visie te realiseren continueren we de doorontwikkeling van het sociaal domein, zoals met de Visie Sociaal Domein, de Sterke Sociale Basis en de Visie op jeugdhulp. Ook is er veel beweging op rijksniveau en in de maatschappij waar we in het sociaal domein rekening mee moeten houden. Gezamenlijk schetsen zij de context van het sociaal domein voor de komende jaren. De kwetsbare en urgente financiële situatie in het gehele sociaal domein speelt daarbij een belangrijke rol. In deze inleiding komen al deze onderwerpen aan de orde.

- Sociaal domein in beweging
 - Kansen door Corona
 - Overige ontwikkelingen
- Perspectief voor het sociaal domein
 - Op koers: ontwikkeling en uitvoering gaan door
 - Opgaves richting 2024
- Financieel perspectief
 - Algemeen
 - Binnen het hek: keuzes en bijsturing

Binnen en buiten het hek sociaal domein

Als er gesproken wordt over het sociaal domein dan gaat het over deze beleidsterreinen: jeugd, onderwijs, onderwijshuisvesting (allen Programma 7 Jeugd & Onderwijs), sport (Programma 8 Cultuur, Sport & Recreatie), Wmo, preventie, kwetsbare groepen (allen Programma 9 Maatschappelijke Ondersteuning), arbeidsparticipatie, inkomensvoorzieningen, schuldhulpverlening (allen Programma 10 Werk & Inkomen). Niet al deze beleidsterreinen vallen echter binnen het zgn. hek. Bijvoorbeeld onderwijs en sport vallen buiten het hek.

Het hek is geplaatst om de Visie Sociaal Domein uit te voeren. Positieve effecten van beleid, zoals collectiveren, komen dan ook terecht bij het sociaal domein. Een voorbeeld hiervan is de Sterke Sociale Basis.

Door een sterke sociale basisinfrastructuur te realiseren verwachten we dat minder mensen een beroep doen op individuele Wmo-voorzieningen en/of het sociaal wijkteam. We verwachten ook dat deelname aan activiteiten binnen de Sterke Sociale Basis een dempend effect heeft op gebruik van jeugdhulp, wmo en participatievoorzieningen. Naast deze inhoudelijke keuze leidt het hek er ook toe dat er een financieel gesloten systeem ontstaat.

Het hek rond het sociaal domein is gedefinieerd in het besluit van de [Programmabegroting 2019](#)¹. Voorbeelden van activiteiten/beleidsterreinen die niet binnen het hek vallen zijn speelplekken, onderwijsbeleid, onderwijshuisvesting, sport, ondersteuning van clientbetrokkenheid en inkomensondersteunende maatregelen.

2. Sociaal domein in beweging

2.1 Corona

We verwachten effecten van Corona op de korte en op de langere termijn, zoals ook al beschreven in het voorwoord. Voor het sociaal domein gaat het dan veelal om de effecten als gevolg van de economische recessie en in mindere mate als directe gevolgen van de 'lockdown'. Op de langere termijn zijn er zowel negatieve als positieve effecten, waardoor kansen ontstaan om vernieuwing in het sociaal domein te versnellen en te stimuleren. We willen daarbij voornamelijk inzetten op de kansen die Corona ons biedt. We zullen echter de minder positieve gevolgen, ofwel uitdagingen, zeker niet negeren.

2.1.1 Kansen

Er is er meer bewustwording over gezondheidsrisico's in de samenleving, en meer aandacht voor gezondheid in het algemeen. Zo wordt er meer gewandeld en gesport in de openbare ruimte. Dit biedt een kans in het verder bevorderen van de fysieke gezondheid en het daarvoor inrichten van de fysieke leefomgeving.

Er is een groep inwoners die tot voor kort wel actief was, maar nu thuis zit. We willen deze groep snel nieuw perspectief bieden en voorkomen dat ze niet als het ware 'wegzakken' in een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. We kijken daarbij naar mogelijkheden voor omscholing en leerbanen. Dit past bij onze visie dat iedereen mee blijft doen.

We zien tevens een afvlakking van de vraag naar jeugdhulp. Het is mogelijk dat dit een gevolg is van de relatieve rust in gezinnen in tijden van Corona. We moeten afwachten of dit ook echt zo blijkt te zijn, of dat dit een tijdelijke afvlakking is.

¹ Zie ook paragraaf 3.2.14 Bijzonder Programma Doorontwikkeling Sociaal Domein voor een iets uitgebreidere definitie.

In het onderwijs zien we positieve resultaten van digitaal onderwijs: de drempel voor thuiszitters om deel te nemen aan het onderwijs is lager. Dit geldt met name voor het voortgezet onderwijs en beroepsonderwijs. Tot slot wordt er ook gesproken over de positieve effecten die Corona heeft op de sociale cohesie in wijken en buurten. Er is veel creativiteit en tal van initiatieven ontstaan in de Leidse wijken. We kunnen van deze initiatieven leren en ze stimuleren om ook na corona actief te blijven. We noemen hierbij ook nog de flexibiliteit en creativiteit waarmee ook stadspartners zoeken naar mogelijkheden om hun activiteiten zoveel mogelijk voort te zetten.

2.1.2 Uitdagingen

Corona leidt naar alle waarschijnlijkheid tot een economische crisis. Dit heeft grote maatschappelijk-economische gevolgen voor onze inwoners.

We verwachten op de kortere termijn een toename naar de vraag om inkomensondersteuning en schuldhulpverlening. Ook zijn/waren sportaccommodaties gesloten met gevolgen voor exploitaties en kunnen wedstrijden en trainingen van sportverenigingen (deels) niet door gaan. Diverse andere groepsactiviteiten (zoals in het jongerenwerk of dagbesteding voor ouderen) werden afgelast. Tot slot is er veel extra inzet nodig bij de Regionale Dienst Openbare Gezondheid voor de bestrijding van Corona, testen en bron- en contactonderzoek. Door meer gebruik van de openbare ruimte neemt de druk daarop toe.

De gevolgen op de langere termijn zijn nog onzeker.² De verwachting is dat door de economische crisis waardoor de kwetsbare groepen (bijv. ouderen, dak- en thuislozen, multiprobleem gezinnen), kwetsbaarder worden, omdat ze bijvoorbeeld hun baan verliezen en mogelijk ook schulden opbouwen. Ook wordt de groep kwetsbaren groter omdat ook flexwerkers, mensen met nul-uren contracten en zzp'ers geen werk meer hebben. Minder bestaanszekerheid en meer kwetsbaarheid zal mogelijk leiden tot andere problematiek, op diverse terreinen, zoals gezondheid, zorg, ondersteuning, onderwijs, opvoeding etc. Voorbeelden zijn dat eenzaamheid toeneemt, achterstanden op school ontstaan, geestelijke gezondheid in gevaar komt door een toename van eenzaamheid en psychiatrische problemen sneller ontstaan.

Daarnaast maken we ons zorgen over de groep jongeren die in deze tijd geen stage heeft kunnen lopen en hiermee de aansluiting op de arbeidsmarkt missen. De studieschuld wordt hiermee ook hoger. Het belang van vroegsignalering en preventie is hierbij groot. Het monitoren van de ontwikkeling van de vraag naar inkomensondersteunende voorzieningen is hierin een eerste stap.

2.2 Overige ontwikkelingen

Demografische, maatschappelijke, economische en landelijke ontwikkelingen leiden ertoe dat het sociaal domein in Leiden continu verandert. Deze voortdurende beweging in en rond het sociaal domein maken het lastig een meerjarig vaststaand (financieel) perspectief te maken, goed te plannen en te begroten. Het is van belang om steeds opnieuw de opgaves te bepalen en te bekijken hoe we er financieel voorstaan en daarbij eventueel noodzakelijke keuzes te maken.

De Leidse bevolking wordt steeds internationaler: 31% heeft inmiddels een internationale achtergrond, waarvan een deel statushouder of vluchteling is, maar er zijn ook arbeidsmigranten, internationale gezinnen, kenniswerkers etc. Ook in Leiden, zoals ook in andere gemeenten, vergrijsd de bevolking en neemt de ongelijkheid in Nederland toe. De trend naar verdere digitalisering van de maatschappij zet door. Voor een uitgebreider overzicht zie de Visie Sociaal Domein (RV 19.0029).

Het rijk maakt nieuw beleid, zoals de uitbreiding van de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening met een verplichting tot vroegsignalering voor gemeenten en de verdere decentralisatie van maatschappelijke opvang. Daarnaast zijn er diverse actuele onderwerpen waar rijk, gemeenten (via G40 en VNG), professionele organisaties met elkaar over in gesprek zijn. Een van de belangrijkste daarvan is de organisatie van de jeugdhulp, met een (tot corona) stijgende vraag en beperkte middelen. Leiden neemt via de VNG en G40 deel aan deze gesprekken.

3. Perspectief voor het sociaal domein

3.1 Op koers: ontwikkeling en uitvoering gaan door

De uitvoering van het Beleidsakkoord 'Samen maken we de stad' loopt de komende jaren door, waarbij we de kansen van Corona willen gebruiken om de kwaliteit van activiteiten, hulp en ondersteuning te verbeteren. Het gaat hier om de algemene doorontwikkeling van het Sociaal Domein waar we in het begin van deze collegeperiode mee gestart zijn.

Deze doorontwikkeling realiseren we via de uitvoering van het beleid, maar ook door steeds meer samenhang in het sociaal domein aan te brengen. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar in het opnieuw formuleren van de opdrachten voor Sociale Wijkteams en Jeugd- en Gezinsteams die op elkaar aan gaan sluiten en het steeds meer in de wijken aan elkaar verbinden van activiteiten zoals in wijk sportparken. Ook besteden we de komende periode aandacht aan de heroriëntatie van de Wmo, waarin we efficiënter gaan werken met 'segmenten' en een inkoopstrategie per segment zullen maken. We maken hiervoor segmenten voor volwassenen, mensen met complexe problematiek (waaronder 16-27 jarigen) en ouderen. Tot slot bereiden we implementatie van

² Er zijn inmiddels al verschillende publicaties verschenen die ingaan op de verwachte gevolgen van corona op de maatschappij, zoals het rapport van de Commissie Halsema 'Sociale impact van de coronacrisis' en het SCP-rapport 'Zicht op de samenleving in Coronatijd'. Deze rapporten zijn betrokken bij het schrijven van deze paragraaf.

komende wetswijzigingen voor, zoals de doordecentralisatie maatschappelijke opvang, de implementatie van de taak vroegsignalering schulden (in de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening) en van de Wet Veranderopgave Inburgering. Naast bovenstaande activiteiten werken we ook verder aan de volgende onderwerpen:

- Heroriëntatie Wmo met nieuw inkoopmodel
- Nieuwe opdrachtformulering Sociale Wijkteams
- Doorontwikkeling Sterke Sociale Basis
- Doordecentralisatie Maatschappelijke zorg
- Doorontwikkeling Jeugdhulp in de Leidse Jeugdhulp incl JGT's
- Stedelijke jeugdaanpak en PIT projecten
- Uitvoering Nota sport & gezondheid, waaronder gezonde leefstijl, wijksporthallen, sportakkoord met sportverenigingen en realisatie sportaccommodaties. Buurtsportcoaches lopen vanaf 1 juli via de Sterke Sociale Basis
- Herijking Integraal Huisvestingsplan (onderwijs huisvesting)
- Arbeidsparticipatie, aansluiting onderwijs -arbeidsmarkt en toeleiden naar tekortsectoren

3.2 Opgaves richting 2024

Voor het sociaal domein zien we een aantal inhoudelijke opgaves die we de komende jaren centraal stellen. Hierin zijn ook de opgaves als gevolg van corona verwerkt.

1. Kansen door Corona benutten

We willen de positieve veranderingen als gevolg van Corona vasthouden. Het gaat dan om een toename in sociale cohesie (meer contact tussen bureaus en in wijken), goede samenwerking in de stad (met bijv. sportverenigingen, onderwijs, kinderopvang). Maar het gaat ook om het actief houden van mensen die nu thuis komen te zitten, bijvoorbeeld door omscholing richting tekortsectoren.

2. Vroegsignalering en preventie

Er moet voldoende aandacht zijn voor vroegsignalering en preventie van inkomensgerelateerde problematiek. We ondersteunen mensen die voor hun inkomen en/of participatie afhankelijk zijn (of door Corona meer afhankelijk zijn geworden) van de gemeente. Het gaat dan niet alleen om inkomensondersteuning, maar nadrukkelijk ook over ondersteuning op andere leefgebieden. Participatie is daarin een breed begrip.

3. Koers doorontwikkeling vasthouden

Continuering uitvoering en doorontwikkeling op alle beleidsterreinen: we blijven, ondanks corona, koersvast. Op die manier blijven we onze visie 'Iedereen telt mee en doet mee' uitvoeren. We nemen daarin de veranderende samenstelling van de bevolking mee (internationalisering, vergrijzing etc.).

4. Sociaal en fysiek leefbare wijken

Integrale opgaves: soms ligt de sleutel voor het sociaal domein in andere opgaves en niet alles is voor ons beïnvloedbaar. 1) fysiek leefbare wijken, met voldoende maatschappelijke voorzieningen, voldoende ruimte voor sporten, spelen en bewegen, voldoende passende woningen, ook voor specifieke doelgroepen zoals ouderen en mensen die uitstromen uit beschermd wonen 2) sociaal leefbare wijken, met aandacht voor veiligheid (ook ook radicalisering), voldoende mogelijkheden om deel te nemen aan de maatschappij (in de vorm van bijv. activiteiten).

5. Financieel in control blijven

De financiële opgaves in het sociaal domein zijn groot. Zowel de continue veranderingen in inkomsten als de toenemende vraag in de Wmo en jeugdhulp en stijgende kosten maken het financieel in control zijn en blijven een zeer urgente opgave voor het sociaal domein binnen én buiten het hek. Alleen op die manier kunnen we onze inwoners in het sociaal domein (blijven) bieden wat nodig is. We gaan hier in paragraaf 4 'Financieel perspectief' uitgebreid op in en doen ook voorstel voor bijsturing waarmee we een deel van het tekort dat ontstaat structureel dekken.

4. Financieel perspectief

4.1 Urgentie

De financiële situatie van het sociaal domein, zowel het deel binnen het hek als het deel buiten het hek, is niet rooskleurig en zeer urgent. In deze paragraaf staan we hier uitgebreider bij stil, geven we meer inzicht en doen we een voorstel voor bijsturing. Voordat we ingaan op de financiële situatie binnen het hek en een voorstel voor bijsturing doen bespreken we in het kort drie andere onderwerpen, namelijk:

- Sociaal domein buiten het hek sociaal domein
- Complexiteit van de financiering
- Stand van zaken uitvoering RV 19.0114 Bijsturing Sociaal Domein 2019, zoals toegezegd aan de raad bij vaststelling van dit voorstel

Paragraaf 5 van dit hoofdstuk is volledig gewijd aan de financiële situatie binnen het hek. Daarbinnen bevinden zich de grootste negatieve financiële ontwikkelingen.

4.1.1 Sociaal domein buiten het hek

Niet alleen binnen het hek, maar ook buiten het hek zien we forse tegenvallers en autonome ontwikkelingen die leiden tot de noodzaak extra middelen vrij te maken om diverse voorzieningen op een voldoende niveau te houden. Belangrijke ontwikkelingen hierin vinden plaats bij met name onderwijshuisvesting. Deze onderwerpen inclusief hun financiële consequenties zijn terug te vinden in de diverse programma's van het sociaal domein in deze Kaderbrief: Programma 7 Jeugd & Onderwijs, Programma 8, beleidsterrein 8C Sport, Programma 9 Maatschappelijke Ontwikkeling en Programma 10 Werk & Inkomen. Financiële ontwikkelingen die voorzien zijn van '(SD)' in de vetgedrukte titel vallen binnen het hek sociaal domein.

4.1.2 Complexe financiering: continue bijstelling

Financiering van het sociaal domein is complex. Dit komt door continue wijzigingen aan zowel de inkomsten- als de uitgavenkant.

De middelen die wij van het rijk ontvangen voor onze taken kunnen sterk variëren per jaar. Die middelen krijgen we grotendeels via het gemeentefonds, maar soms ook met specifieke uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen. Bijvoorbeeld aanpassingen in die verdeelsleutels en andere financieringsvormen leiden tot veranderende budgetten. Ook hebben we te maken met wetwijzigingen, waardoor taken worden toegevoegd of uitgebreid, al dan niet met extra middelen. Er lopen daarnaast diverse onderzoeken naar de financiering van het sociaal domein, zoals naar het abonnementstarief en naar jeugdhulp. Tevens wordt het gemeentefonds onderzocht, wat zal leiden tot een herverdeling van middelen vanuit het gemeentefonds. De gevolgen hiervan voor Leiden zijn nog onzeker. Ook de circulaire van het rijk zorgen voor aanpassingen van de budgetten, bijvoorbeeld in de vorm van compensaties voor gestegen kosten.

Aan de uitgavenkant hebben we te maken met een steeds wisselende vraag naar hulp en ondersteuning. Vaak is er daarbij sprake van een zorgplicht en een open einde regeling. Het niet beschikbaar stellen van middelen voor toenemende vraag kan leiden tot toenemende wachtlijsten en komt de zorgplicht van de gemeente in het gedrang. We passen steeds de financiële ramingen in het meerjarenbeeld aan op basis van de meest recente gebruikscijfers in combinatie met prognoses voor bijv. bevolkingsontwikkeling, verwachte neveneffecten (bijv. de aanzuigende werking van het abonnementstarief).

4.1.3 Uitvoering Bijsturing Sociaal Domein 2019

Eind 2019 zijn met het raadsbesluit 'Bijsturing Sociaal Domein' (RV 19.0114) maatregelen genomen om het toen ontstane tekort op te lossen. De budgettaire aanpassingen zijn met een begrotingswijziging bij dit besluit verwerkt.

Daarnaast is betreffende regelgeving grotendeels aangepast, zoals de aanpassing van het tarief voor de regiotaxi en de referteperiode voor de inkomens toeslag. De besparing voor Maatschappelijke Opvang van € 1 miljoen is al in 2020 gerealiseerd. De aanpassing van de begeleidingstermijn voor begeleid wonen (onderdeel van de contingentregeling) heeft geen besparing opgeleverd omdat in praktijk de begeleidingstermijn waar mogelijk al beperkt was. De maatregelen waarvoor een aanpassing in werkwijze nodig is of andere afspraken met partijen in de stad gemaakt moeten worden, zijn in uitvoering.

Het niet realiseren van de aanpassing begeleidingstermijn en het al in 2020 realiseren van de bijdrage van de regio aan maatschappelijke opvang zijn opgenomen als resp. tegen- en meevaller in Programma 9 Maatschappelijke Ondersteuning.

5. Financieel perspectief binnen het hek

Het tekort binnen het hek sociaal domein loopt op naar ruim € 7 miljoen in 2024. Met name de vraag naar hulp en ondersteuning in de Wet maatschappelijke ondersteuning blijft toenemen. Voor de jeugdhulp geldt dat de complexiteit van de problematiek en de intensiteit van de ingezet hulp toenemen. In deze paragraaf geven we een integraal beeld van de financiële ontwikkelingen en geven we aan hoe we de tekorten de komende jaren willen beperken. De diverse financiële ontwikkelingen staan in de betreffende begrotingsprogramma's (7 Jeugd & Onderwijs, 9 Maatschappelijke Ondersteuning en 10 Werk & Inkomen) toegelicht. In het overzicht met financiële ontwikkelingen zijn verwijzingen daarnaar opgenomen.

Er is in deze paragraaf geen rekening gehouden met mogelijke financiële effecten van Corona (zie ook de paragraaf Financiële keuzes en positie). In paragraaf 2 zijn de mogelijke effecten al inhoudelijk beschreven. De financiële effecten op (middel)lange termijn zijn echter nog niet goed kwantificeerbaar, en daarom niet meegenomen in dit overzicht. Na het overzicht wordt ingegaan op de keuzes die voorgesteld worden om het tekort te beperken.

5.1 Overzicht

In onderstaande tabel staan de grootste mee- en tegenvallers en autonome ontwikkelingen binnen het hek rond het sociaal domein. Zoals in paragraaf 4.1.2 beschreven wordt de financiering van het sociaal domein zowel aan de inkomsten- als aan de uitgavenkant beïnvloed door diverse factoren en verandert deze voortdurend. Dit overzicht is dus een momentopname, te gebruiken om inzicht en overzicht te krijgen. Dit

overzicht zal er over een aantal maanden alweer anders uitzien. In de overzichtstabel staan verwijzingen naar de toelichtingen in de betreffende programma's van de kaderbrief.

Tabel: overzicht financiële ontwikkeling sociaal domein inclusief

Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023	2024
Algemeen					
Plan- en frictiekosten sociaal domein (09.07)	0	750	375	0	0
Programma 7 Jeugd & Onderwijs					
Aframen stelpost Jeugd	0	0	1.946	1.946	1.946
Te verwachten extra rijksmiddelen	0	0	-1.946	-1.946	-1.946
1e Herziening regionale begroting HR 2020, investering gemeentelijke toegang, fasering/vertraging bijsturing en uitstel aanbesteding zorgaanbod (07.06)	730	1.433	1.467	1.099	625
2e herziening regionale begroting HR 2020 en concept regionale begroting jeugdhulp HR 2021-2024 en effect meicirculaire 2020 IU Voogdij 18+ (07.05)	1.102	2.335	2.347	2.359	2.363
Verbeterplan gecertificeerde instellingen jeugdhulp (07.01)	54	121	0	0	0
Regionaal transformatiefonds Jeugdzorg (07.01)	-54	-121	0	0	0
Doorontwikkeling jeugdhulp Leidse regio (07.07)	0	225	0	0	0
Programma 9 Maatschappelijke Ondersteuning					
Bijdrage Holland Rijnland gemeenten aan maatschappelijke zorg (09.06)	-1.000	0	0	0	0
RDOG: Veilig thuis en overig GGD (09.08)	710	656	594	589	589
Niet realiseren besparing contingentregeling Wmo (09.03)	0	50	50	50	50
Innovatiebudget Wmo Leidse regio (09.05)	-400	0	0	0	0
Uitvoeringscapaciteit Wmo (09.09)	100	300	225	225	225
Maatwerkvoorzieningen Wmo (09.10)	1.081	1.592	1.958	1.983	3.080
Prognose WMO-compensatie Rijk abonnementstarief 2019 (09.10)	-400	0	0	0	0
Prognose WMO-compensatie Rijk abonnementstarief 2020-2024 (09.10)	-650	-900	-1.150	-1.400	-1.650
Tekort sociaal domein vanaf 2024 (uit bijsturingsvoorstel RV19.0114) (09.12)	0	0	0	0	1.130
Tekort sociaal domein vanaf 2024 (mei-circulaire 2018) (09.13)	0	0	0	0	637
Huisvesting bijzondere doelgroepen (09.04)	-274				
Programma 10 Werk & Inkomen					
Baten EU-subsidie AMIF (10.04)	-100	0	0	0	0
Onderschrijdingen maatwerkbudget (10.05)	-450	-300	-150	0	0
Onderschrijding budget bijzondere bijstand (10.07)	-500	0	0	0	0
Implementatie wettelijke verplichting vroegsignalering schulden (10.01)	0	150	150	0	0
Uitvoeren snelle hulp schulden bij sociaal wijkteam	0	91	0	0	0
Uitvoeren snelle hulp schulden bij Stadsbank (10.08)	0	190	0	0	0
Totaal	-51	6.572	5.866	4.905	7.050

5.2 Financiële keuzes binnen het hek

De problematiek binnen het financiële hek rond het sociaal domein is ten opzichte van de Programmabegroting 2020 verder toegenomen. Zonder bijsturingsmaatregelen staat in 2024 een structureel tekort van € 7,0 miljoen. Hierbij is het goed om te realiseren dat we hierbij in onze meerjarenraming al uitgaan van € 3,6 miljoen aan aanvullende middelen vanuit de rijksoverheid.

Op basis van de afspraken in het beleidsakkoord hebben we bijsturingen voorgesteld om het structurele tekort van € 7 miljoen om te buigen. In deze Kaderbrief stellen we voor om een bijsturingspakket in de Programmabegroting 2021 te verwerken dat uiteindelijk uitkomt op een besparing van € 1,8 miljoen structureel in 2024. Dit is uit twee delen opgebouwd:

- Voor de financiële problematiek binnen programma 9 en 10 staat hieronder bij 'eerste aanzet tot bijsturingen' een set voorstellen om budgetten te verlagen of schrappen. Hierbij is per maatregel steeds toegelicht wat het verwachte effect is.
- Voor de financiële problematiek binnen de Jeugdhulp worden binnen de TWO Holland Rijnland voorstellen ontwikkeld om de verwachte stijging in kosten om te buigen. We schatten in dat dit voor het Leidse aandeel een structurele meevaller van € 650.000 kan opleveren vanaf 2021. In het Portefeuillehoudersoverleg van 8 juli wordt de regionale begroting Jeugdhulp TWO vastgesteld inclusief 10 voorstellen die de stijging in kosten moeten ombuigen. Het betreft hier onder meer de versnelde uitrol van de Praktijkondersteuner Huisartsen (POH), duur begeleiding inkaderen, realisatie van kinderopvang en BSO met extra specialistische ondersteuning etc.

Vanwege de forse resterende tekorten hebben we ook aanvullende bijsturingen onderzocht voor een bedrag dat oploopt tot € 5,2 miljoen structureel. We vinden het echter nu niet reëel en verantwoord om deze maatregelen door te voeren. Niet reëel omdat er met het huidige ombuigingspakket van € 1,7 miljoen in 2020 (bovenop de nog lopende ombuigingen uit het bijsturingenpakket RV19.0114) al sprake is van een grote transformatie die moet plaatsvinden. Niet verantwoord omdat het met de huidige Corona-crisis we een sociale stad willen blijven met hulp en ondersteuning voor iedereen die dat nodig heeft. Daarnaast zorgen de lopende onderzoeken bij het Rijk naar de financiering van het sociaal domein van gemeenten en de aanstaande herverdeling van het Gemeentefonds voor onzekerheid over de toekomstige geldstromen. Met deze onzekerheid willen we verder ingrijpen uitstellen. Daarom maken we de volgende keuzes:

- De structurele meerkosten RDOG vangen we op vanuit de Algemene middelen. De RDOG voert grotendeels wettelijke taken uit en heeft beleidsmatig een minder directe samenhang met de andere onderdelen binnen het hek van het sociaal domein en is ook sterk geprotocolleerd. Hiermee achten we het verdedigbaar om de RDOG bij de Programmabegroting 2021 buiten het hek te beschouwen. Hiervoor leggen we u bij de Programmabegroting 2021 een voorstel voor.
- Op de korte termijn vangen we het resterend tekort in 2021 en 2022 op vanuit de algemene middelen. Het resterend structureel tekort voor 2023-2024 blijft staan zodat dit kan worden afgewogen tegenover de beschikbare middelen als de uitkomsten van de herverdeling van het Gemeentefonds en onderzoeken naar de financiering van het sociaal domein bekend zijn.
- Het voordelig saldo van € 761.000 dat door de bovenstaande keuzes binnen het hek ontstaat in 2020 voegen we conform de geldende afspraken toe aan de reserve sociaal domein. Hierdoor bereikt deze reserve een stand van afgerond € 5,2 miljoen. Dit vormt een belangrijke buffer om eventuele aanvullende tegenvallers in de komende jaren of het langzamer realiseren van beoogde ombuigingen dan geraamd op te kunnen vangen. Hiermee drukken dergelijke nadelen niet meteen op de concernreserve.

Tabel: financiële keuzes en positie sociaal domein

(bedragen x € 1.000, - = voordeel)	2020	2021	2022	2023	2024
Tekort sociaal domein excl. verwachte rijkscompensatie	927	7.472	8.962	8.250	10.646
Aanname extra rijksinkomsten Jeugd vanaf 2022	-	-	-1.946	-1.946	-1.946
Aanname compensatie rijk abonnementstarief	-978	-900	-1.150	-1.400	-1.650
Tekort sociaal domein incl. verwachte rijkscompensatie	-51	6.572	5.866	4.904	7.050
Bijsturingenpakket en bijsturing TWO	0	-1.953	-2.011	-1.686	-1.761
Opvangen meerkosten RDOG uit algemene middelen	-710	-656	-594	-589	-589
Opvangen tekort 2021-2022 uit algemene middelen	0	-3.963	-3.261	-	-
Storten saldo 2020 in reserve sociaal domein	761	-	-	-	-
Restsaldo sociaal domein (taakstellend)	0	0	0	2.629	4.700

Met deze keuzes voor bijsturing ontstaat op de korte termijn lucht om de lopende doorontwikkeling binnen het sociaal domein te realiseren. Op de langere termijn blijven de financiële uitdagingen echter staan. De lopende onderzoeken bij het Rijk naar de financiering van de gemeentelijke zorgtaken en de herverdeling van het gemeentefonds leiden hopelijk tot een meer reële financiering vanuit het Rijk bovenop de reeds ingeboekte rijksbaten. Omdat ook gemeentelijke middelen eindig zijn, zullen we ook in de toekomst (financiële) kaders moeten stellen voor de gemeentelijke zorgtaken. Daarom houden we vast aan het financiële hek.

5.3 Bijsturing binnen het hek

In deze paragraaf wordt een eerste set bijsturingsvoorstellen gepresenteerd. We hebben ze getoetst aan de Visie Sociaal Domein en passen bij de lijn om te investeren in preventie (stadsklimaat) en collectieve voorzieningen. Voor we de maatregelen presenteren gaan we in op een aantal overwegingen voor de totstandkoming van dit voorstel voor bijsturing.

Maatregelen met direct effect op inwoners

Een aantal van de maatregelen zal, evenals bij het bijsturingsvoorstel uit 2019, effect hebben op de meer kwetsbare inwoners van onze stad. Dit geldt ook het verlagen van de beschikbare middelen voor maatschappelijke initiatieven (deelverordening).

Andere typen voorstellen

In het voorstel zijn ook andere typen voorstellen opgenomen. Het gaat daarbij om het inzetten van incidentele reserves waarvoor nog geen heldere bestedingsafspraken zijn gemaakt en het opheffen van restbudgetten.

Passend bij het voorstel om incidentele reserves binnen het hek in te zetten, is in dit voorstel ook gekeken naar reserves buiten het hek. Een van de reserves buiten het hek waar nog geen duidelijke bestemming voor was is de Reserve sociaal-culturele en maatschappelijke voorzieningen. Hierin is nog een bedrag gereserveerd van € 841.000 voor het doen van duurzame investeringen. We stellen voor deze reserve zo in te zetten dat deze, ook al valt de reserve zelf buiten het hek, positieve effecten heeft op de activiteiten binnen het hek. Ook op deze manier kunnen we incidenteel een bijdrage leveren aan het verlagen van de vraag naar voorzieningen binnen het hek. Hiervoor wordt gedacht aan het leggen van een verbinding met de fysieke Huizen van de Buurt en eventueel de culturele component daarin, waarmee de sociale basis in de stad versterken. Dit najaar zal bij het raadsvoorstel Bijsturing Sociaal Domein 2020 een concreet voorstel hiervoor gedaan worden.

Financiële tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten

In het RV Bijsturing Sociaal Domein 2019 is de financiële tegemoetkoming chronisch zieken en gehandicapten voor 2020 nog één jaar incidenteel mogelijk gemaakt maar vanaf 2021 als bijsturingsmaatregel structureel geschrapt. Hierbij is in het debat met de raad aangegeven dat later op basis van de geactualiseerde financiële beeld zou worden overwogen in hoeverre deze regeling ook in 2021 en verder zou kunnen worden voortgezet. Continuering van deze regeling leidt tot een verslechtering van het financiële beeld met nogmaals € 1 miljoen. Gezien de financiële situatie binnen het hek sociaal domein stelt het college dit niet voor.

5.4 Bijsturingsvoorstel

In de tabel hieronder staat het bijsturingsvoorstel dat tot stand is gekomen op basis van bovengenoemde overwegingen. De maatregelen worden onder de tabel inhoudelijk toegelicht.

Tabel: bijsturingsmaatregelen

<i>bedragen in x € 1.000</i>	2020	2021	2022	2023	2024
Programma 7 Jeugd & Onderwijs					
Verondersteld effect bezuinigingsvoorstellen TWO		-650	-650	-650	-650
Programma 9 Maatschappelijke Ondersteuning					
Schrappen budget uitvoeringskosten derden Regiotaxi Wmo		-30	-30	-30	-30
Afbouw Leidse bijdrage maatschappelijke opvang		-205	-77	-77	-77
Schrappen invoeringsbudget begeleiding		-39	-39	-39	-39
Schrappen budget doorontwikkeling		-60	-231	-231	-231
Verlagen deelverordening maatschappelijke initiatieven		-75	-75	-75	-75
Programma 10 Werk & Inkomen					
maatwerkbudget verlagen naar 450 structureel		0	-75	-75	-150
verlaging re-integratiebudget DZB		-100	-200	0	0
verlaging Leids participatiebudget		-125	-125	0	0
verlaging budget bijzondere bijstand		-500	-500	-500	-500
Kwijtschelding lokale lasten kamerbewoners		-9	-9	-9	-9

<i>bedragen in x € 1.000</i>	2020	2021	2022	2023	2024
Reserves					
Storting reserve sociaal domein	761	0	0	0	0
inzetten restant Leidse kracht (DZB)		-114	0	0	0
inzetten reserve OGGZ/GSB		-46	0	0	0
Totaal alle voorstellen	761	-1.953	-2.011	-1.686	-1.761

Toelichting op de bijsturingsmaatregelen

Programma 7 Jeugd en Onderwijs

Verondersteld effect bezuinigingsvoorstellen TWO

Voor de financiële problematiek binnen de Jeugdhulp worden binnen de TWO Holland Rijnland voorstellen ontwikkeld om de verwachte stijging in kosten om te buigen. We schatten in dat dit voor het Leidse aandeel een structurele meevaller van € 650.000 kan opleveren vanaf 2021. In het PHO van 8 juli wordt de regionale begroting Jeugdhulp TWO vastgesteld inclusief 10 voorstellen die de stijging in kosten moeten ombuigen. Het betreft hier o.a. versneld uitrol POH, duur begeleiding inkaderen, realisatie van kinderopvang en BSO met extra specialistische ondersteuning etc.

Programma 9 Maatschappelijke Ondersteuning

Schrappen budget uitvoeringskosten derden Regiotaxi Wmo

Binnen programma 9 werd rekening gehouden met een budget voor 'Uitvoeringskosten derden Regiotaxi'. Deze kosten worden echter via andere budgetten gedekt waardoor dit budget kan vrijvallen.

Afbouw Leidse bijdrage maatschappelijke opvang

Leiden geeft meer uit aan maatschappelijke opvang dan dat er van het Rijk ontvangen wordt. In 2019 is met het raadsvoorstel bijsturing sociaal domein al € 750.000,- structureel ingeboekt vanaf 2021. Daarmee blijft er nog een incidenteel tekort van € 205.000,- en een structureel tekort van € 77.000,- over. Richting de programmabegroting 2021 gaan we maatregelen uitwerken waarmee we het tekort ten opzichte van de Rijksmiddelen verder kunnen terugbrengen.

Schrappen invoeringsbudget begeleiding

Er was een tijdelijk budget invoering begeleiding, maar dat is per abuis structureel geraamd. Dit structurele budget kan daarom vrijvallen.

Schrappen budget doorontwikkeling

Op het budget doorontwikkeling is het resultaat van de aanbesteding van de Sterke Sociale Basis tot uitdrukking gekomen. We stellen voor dit resultaat in te zetten ter invulling van de taakstelling.

Verlagen Deelverordening maatschappelijke initiatieven

Het voorstel is het beschikbare budget voor maatschappelijke initiatieven beperkt af te bouwen. Door een budget over te houden, houden we wel ruimte voor maatschappelijke initiatieven die echt gestimuleerd moeten worden (zoals in bepaalde wijken, gebieden). Daarnaast draagt deze regeling ook bij aan integratie(doelstellingen). We zijn bij deze afbouw uitgegaan van een gefaseerde halvering van het beschikbare budget van € 251.000,- (RV 16.0136) en hebben de bijsturingsmaatregel van € 50.000,- 'Herzien subsidies' uit RV 19.0114 hierin verwerkt. Er blijft dan voor maatschappelijke initiatieven € 125.000,- over.

Programma 10 Werk & Inkomen

Verlagen maatwerkbudget

Er blijkt minder te worden uitgegeven aan maatwerkbudget, voorheen het minimabeleid. Voorgesteld wordt daarom om het hiervoor begrote budget gefaseerd te verlagen. Er blijft structureel € 450.000 beschikbaar. Activiteiten als o.a. het Sociale Leningenfonds, Stichting Urgente Noden en Stichting Leergeld blijven bestaan. Hiervoor is € 251.000 beschikbaar.

Verlagen re-integratiebudget DZB

Voorgesteld wordt om een beperkte verlaging door te voeren. Door de extra rijksmiddelen voor Perspectief op werk vindt er per saldo geen verlaging plaats van de re-integratie activiteiten in de periode 2020-2022.

Verlagen Leids participatiebudget

Voorgesteld wordt om een beperkte verlaging door te voeren. Het budget wordt niet volledig geschrapt, omdat er daardoor geen mogelijkheden meer zijn om extra inspanningen te doen voor de groep 27-min, waar het budget voor bestemd is.

Verlagen budget bijzondere bijstand

De uitgaven over de eerste vijf maanden van 2020 zijn lager dan verwacht. De uitgaven aan bewindvoeringskosten lijken stabiel te worden, terwijl een verdere stijging was verwacht. Ook de uitgaven aan de individuele inkomens toeslag (itt) zijn lager dan verwacht. Doordat de referentieperiode 5 jaar is, zal de toename van het aantal bijstandsgerechtigden door de coronacrisis de eerste jaren nauwelijks leiden tot extra itt-verstrekingen. Stijging kan alleen komen van bestaande bijstandsgerechtigden, die korter dan 5 jaar een uitkering hebben en nu minder uitstroombekans zullen krijgen.

Afschaffen kwijtschelding lokale lasten kamerbewoners

Het bedrag aan kwijtschelding kamerbewoners (dit zijn voornamelijk studenten) loopt elk jaar sterk terug. Nu wordt voorgesteld deze regeling te stoppen.

Inzetten restant Leidse kracht

Uit 2019 was er nog € 114.000 beschikbaar aan Leidse krachtmiddelen, die gereserveerd staan in de bedrijfsreserve DZB. Omdat het project is gestopt, kan het restant vrijvallen.

Inzetten reserve OGGZ/GSB

In deze reserve zit momenteel nog € 46.000. Dit was in 2019 ingezet voor dekking van de stedelijke jeugdaanpak, maar door een onderschrijding op het uitgavenbudget bleef dit restant nog over in de reserve. Na onttrekking kan de reserve worden opgeheven.

5.5 Niet opgenomen/voorgestelde bijsturingmaatregelen

In theorie is het mogelijk om het ontstane tekort binnen het hek te dichten. Dit kan echter alleen door maatregelen te nemen, waarbij onze visie sociaal domein en recentelijk vastgesteld beleid zoals het minima- en armoedebestel en/of de zorgplicht van de gemeente in het geding komt, en wachtlijsten zullen toenemen. In onderstaande tabel staan deze maatregelen incl. de bedragen die per maatregel als besparing nodig zijn om het tekort binnen het hek te dekken. Dit is een voorbeeld ter illustratie; er zijn immers ook andere mogelijkheden, zoals een kaasschaaf of sommige andere budgetten naar nul brengen en anderen weer meer in stand houden.

<i>Bedragen x € 1.000,-</i>	2023	2024
Afschaffen bijdrage premie aanvullende verzekering minima	-1.126	-1.126
Uitvoeringskosten premie aanvullende verzekering minima	-50	-50
Verdere verlaging maatwerkbestel voor minima	-300	-300
Volledig afschaffen budget maatschappelijke initiatieven	-125	-125
Uitvoeringskosten maatschappelijke initiatieven	-65	-65
Minimabeleid jongeren en kinderen verlagen met 50% (St.Leergeld)	-256	-256
Halvering Jeugdsportfonds	-85	-85
Minder middelen beschikbaar stellen voor SWT (-25%)	-1.050	-1.050
Minder middelen beschikbaar stellen voor JGT (-25%)	-1.225	-1.225
Verdere verlaging Participatiebestel (beperken tot rijksbijdrage)	-663	-663
Niet honoreren inzet uitvoering backoffice Wmo	-225	-225
Totaal	-5.170	-5.170

5.6 Ontwikkeling reserve sociaal domein

Hieronder staan de ontwikkelingen in de reserve sociaal domein na verwerking bestemmingsvoorstel jaarrekening resultaat 2019, ontwikkelingen kaderbrief jaarschijf 2020, terugdraaien onttrekkingen 2024 en toekomstige mutatie 2e bestel 2020.

Tabel: ontwikkeling Reserve sociaal domein

Reserve sociaal domein	
stand 31/12/2019	25.441.020
saldo mutaties 2019-2023	-19.128.438
begrote stand 31/12/2023	6.312.582
beoogde onttrekkingen 2020-2023	
geoormerkt voor Beschermd Wonen (regio)	-6.553.786
geoormerkt voor Vrouwenopvang (regio)	-191.210
totaal geoormerkt	-6.744.996
Bestemming Jaarrekening 2019	
prog 2 sociaal domein	26.836
prog 7 sociaal domein	-376.378
prog 9 sociaal domein	1.019.726
prog 10 sociaal domein ex DZB	1.557.283
ESF Leidse regio (circa 20%)	150.250
ESF Leidse regio (circa 20%)	-150.250
afoming bedrijfsreserve DZB	413.898
aanpassing DU schuld armoede 2019	-62.000
<i>Per saldo te storten</i>	2.579.365
Kaderbrief 2020-2024, jaarschijf 2024	
Programma 7 Jeugd en Onderwijs	
1e herziening regionale begroting HR 2020	-480.000
Fasering/vertraging invoering bijsturing	-250.000
2e herziening regionale begroting HR 2020 en concept regionale begroting jeugdhulp HR 2021-2024	-1.200.000
Verbeterplan gecertificeerde instellingen jeugdhulp	-54.000
Regionaal transformatiefonds Jeugdzorg	54.000
meicirculaire Voogdij 18+ (effect 2020)	98.109
Huisvesting bijzondere doelgroepen	274.000
Programma 9 Maatschappelijke Ondersteuning	
Bijdrage Holland Rijnland gemeenten aan maatschappelijke zorg	1.000.000
Innovatiebudget Wmo Leidse regio	400.000
uitvoeringscapaciteit Wmo	-100.000
Maatwerkvoorzieningen Wmo	-1.081.000
Prognose WMO-compensatie Rijk abonnementstarief	1.050.000
Programma 10 Werk en Inkomen	
Baten EU-subsidie AMIF	100.000
Onderschijdingen maatwerkbudget	450.000
Onderschijding budget bijzondere bijstand	500.000
te storten 2020	761.109

Reserve sociaal domein	
Voorlopige eindverantwoording TWO 2019 (2e berap 2020)	506.431
<i>kaderbrief 2020-2024, jaarschijf 2024</i>	
Nog in te vullen structurele bijsturing 2019 (RV 19.0114), geraamde onttrekking terugdraaien	1.130.487
Tekort sociaal domein vanaf 2024 (uit meicirculaire 2018), geraamde onttrekking terugdraaien	637.301
stand 31/12/2023 na besluitvorming	5.182.279
streefniveau opvang risico's (buffer zoals vastgesteld in RV 19.0114)	1.500.000

Hoofdstuk 4

4 Kaders programma's

1

Bestuur en dienstverlening

Bestuur en dienstverlening

<i>Programmanummer</i>	1
<i>Commissie</i>	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
<i>Portefeuille(s)</i>	Bestuur, Veiligheid en Handhaving Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte Werk, Inkomen, Economie & Cultuur

De missie van het programma Bestuur en dienstverlening luidt:

De gemeente Leiden staat voor een betrouwbaar bestuur: open en transparant en in samenwerking met en voor partners en burgers in de stad en regio. De gemeente Leiden staat voor een klantgerichte dienstverlening, waarbij de klanten betrouwbaar, duidelijk, snel en op maat worden bediend.

4.1.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma1 zijn er de volgende wijzigingen in de doelenboom:

De missie van het programma Bestuur en dienstverlening luidt:

De gemeente Leiden staat voor een betrouwbaar bestuur: open en transparant en in samenwerking met en voor partners en burgers in de stad en regio. De gemeente Leiden staat voor een klantgerichte dienstverlening, waarbij de klanten betrouwbaar, duidelijk, snel en op maat worden bediend.

We willen de missie voor wat betreft de dienstverlening uitbreiden met 'persoonlijke en toegankelijke dienstverlening', passend bij de uitgangspunten voor dienstverlening in het nieuwe stadskantoor.

De nieuwe missie komt te luiden:

De gemeente Leiden staat voor een klantgerichte, persoonlijke en toegankelijke dienstverlening, waarbij de klanten betrouwbaar, duidelijk, snel en op maat worden bediend.

4.1.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Mee/Tegenvaller	01.01	Digitalisering Bouwdossier	L	I	236		-56	-56	-56
	01.02	Extra kosten bij griffie en raad	L	S	33	33	33	33	33
Tot.					269	33	-23	-23	-23

Bedragen x € 1.000,-

Mee-/tegenvallers

01.01 Digitalisering bouwdossiers

Onder andere de veranderde huisvesting en de ambitie van de gemeente Leiden om digitaal te gaan werken heeft geresulteerd in het project Digitalisering Bouwdossiers. De hoeveelheid te digitaliseren bouwdossiers en de voorbereidende werkzaamheden voor het scannen blijken nu bij uitvoering groter te zijn dan vooraf becijferd. De meerkosten van € 236.000 kunnen deels worden opgevangen door besparingen in latere jaren. Alle werkzaamheden moeten voor 2021 zijn afgerond.

01.02 Extra kosten griffie en raad

Conform wetgeving dient voor alle leden na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2022 een mobiele werkplek (laptop oid) en een mobiele telefoon beschikbaar gesteld te worden, beide met een abonnement. Vooruitlopend hierop geldt dit voor alle (duo)leden die vanaf 1-1-2019 beëdigd zijn of worden. De apparatuur komt in beheer bij SP71.

2

Veiligheid

Veiligheid

<i>Programmanummer</i>	2
<i>Commissie</i>	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
<i>Portefeuille(s)</i>	Bestuur, Veiligheid en Handhaving Gezondheid, Jeugdzorg & Welzijn

De missie van het programma Veiligheid luidt:

De gemeente Leiden staat voor een stad die veilig is en voelt op het gebied van wonen, werken en leven in samenwerking met bewoners en partners.

4.2.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 2 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.2.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Budgettair neutraal	02.01	Vervallen baten Gemeenschappelijke Meldkamer Veiligheidsregio Hollands Midden	B	S	69	69	69	69	69
			L	S	-69	-69	-69	-69	-69
Tot.					0	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

02.01 Vervallen baten Gemeenschappelijke Meldkamer Veiligheidsregio Hollands Midden

Een deel van de financiering van de gemeenschappelijke meldkamer van de Veiligheidsregio liep in het verleden via de gemeente Leiden. De Veiligheidsregio heeft het deel dat via de gemeente Leiden liep volledig afgelost. Hierdoor vervallen voor de gemeente Leiden de rentelasten en de baten van de Veiligheidsregio die ze hiervoor ontving.

Nieuw beleid dat geheel wordt doorgeschoven naar de Programmabegroting 2021

Deze voornemens zijn niet verwerkt in de cijfers van deze Kaderbrief maar worden bij de Programmabegroting 2021 afgewogen tegen de beschikbare financiële ruimte.

02.02 Voortzetten stedelijke jeugdaanpak vanaf 2021

In 2019 is in Leiden een integrale stedelijke jeugdaanpak gestart (RV19.0002) met als doel jongeren tijdig in beeld te hebben. Hierdoor krijgen ze tijdig de hulp of aandacht die voorkomt dat ze verder afglijden in de criminaliteit. De voorgestelde jeugdaanpak kenmerkt zich door een combinatie van repressie en het bieden van perspectief. Hierbij worden het zorgdomein, het veiligheidsdomein en onderwijs met elkaar verbonden. Dit vraagt een sterke regierol van de gemeente waarbij tevens oog is voor het 'systeem' (gezin, school, wijk, vrienden) van de jongeren. Door de integrale benadering en meer aandacht voor preventie kan sneller en adequaat worden gehandeld door professionals en omgeving. In het eerste kwartaal van 2020 is een evaluatie uitgevoerd. Door de coronacrisis is de gemeenteraad tijdens het opstellen van deze brief nog niet geïnformeerd over de behaalde resultaten. Er is budget tot en met 2021. We zijn voornemens om vanaf 2022 een structureel budget van € 210.000 beschikbaar te stellen om deze stedelijke jeugdaanpak voort te zetten. Zie ook het hoofdstuk financiële keuzes en positie.

3

Economie

Economie

<i>Programmanummer</i>	3
<i>Commissie</i>	Werk en Middelen
<i>Portefeuille(s)</i>	Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën Werk, Inkomen, Economie & Cultuur

De missie van het programma Economie en toerisme luidt:

De gemeente Leiden staat voor een vitale en duurzame economische structuur in samenwerking met haar stadspartners en de regio.

4.3.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 3 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.3.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Budgettair neutraal	03.01	Uitvoeringsprogramma internationalisering	L	I		60	10		
						-60	-10		
				S		145	145	175	175
						-145	-145	-175	-175
Mee/Tegenvaller	03.02	Correctie onterecht structureel gemaakte incidentele economiebudgetten	L	I	508	508	508	0	0
				S	-508	-508	-508	-508	-508
	03.03	Strategisch uitvoeringsplan LBSP voor vijf jaar	L	I				338	
Nieuw Beleid	03.04	Incidenteel voortzetten Economische Agenda Leidse Regio	L	I		250			
Tot.					0	250	0	-170	-508

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

03.01 Uitvoeringsprogramma internationalisering

In februari 2020 is de Visie Internationalisering door het college vastgesteld (Z19-1461640) voor inspraak. De visie laat zien dat er in Leiden sprake is van een verdergaande internationalisering van de samenleving: ruim 11% onder de Leidenaren heeft een niet-Nederlandse nationaliteit. Dit vergt een toegespitste aanpak van de gemeente en biedt tegelijkertijd kansen. In de vorige crisis is Leiden goed uit de strijd gekomen dankzij de kenniseconomie. Juist nu met de huidige Corona-crisis en onzekerheden is het van belang om krachtig in te (blijven) zetten op de kansen die internationalisering biedt. Zodat Leiden een aantrekkelijke en leefbare stad kan blijven voor iedereen, waarin iedereen kan wonen en waar iedereen mee kan doen.

Voor de komende 4 jaar bundelen we de inzet op het gebied van internationalisering vanuit verschillende werkterreinen. We zien verschillende initiatieven rondom internationalisering die belegd zijn bij verschillende beleidsterreinen. Door bundeling van bestaande budgetten en initiatieven vanuit onderwijs, kennisstad, wonen en economie is er een grotere inzet mogelijk.

Om invulling te geven aan de visie internationalisering is op deze wijze ongeveer € 200.000 per jaar beschikbaar voor de komende vier jaar: voor het opzetten en uitrollen van het uitvoeringsprogramma door de opgavemanager (in afstemming met de stadspartners), vervolgens landing en structurele inbedding in de organisatie en voor voortzetting van het Expat Centre. Tegelijkertijd onderzoeken we met kennispartners de doorontwikkeling van het Expat Centre naar een International Centre t.b.v. bredere doelgroepen en dienstverlening. De ambitie is met cofinanciering van de kennispartners het budget voor dit International Centre te verhogen zodat een investering met de gemeentelijke euro verdubbeld wordt door de stadspartners. Met de inzet op internationalisering creëren we kansen op het sociale vlak, waarin iedereen meetelt, alsook op het economische vlak waarbij het creëren van een gunstig vestigingsklimaat en werkgelegenheid voorop staat.

Mee / tegenvallers

03.02 Correctie onterecht structureel gemaakte incidentele economiebudgetten

Bij het opstellen van de Programmabegroting 2020 is een aantal incidentele budgetten onterecht structureel in de meerjarenbegroting 2021-2023 verwerkt. Dit wordt in deze kaderbrief gecorrigeerd.

03.03 Strategisch uitvoeringsplan LBSP voor vijf jaar

In de Kaderbrief 2019-2022 was bij de budgetuitbreiding voor Programma Kennisstad (03.07) opgenomen dat incidentele dekking van € 335.000 door zou lopen tot 2023. Abusievelijk is dit incidentele budget voor 2023 echter niet in de jaarschijf 2023 bij de Programmabegroting 2020 verwerkt. In [RV19.0126](#) is opgenomen dat dit bij de Kaderbrief 2021-2024 zal worden verwerkt.

Nieuw beleid

03.04 Incidenteel voortzetten Economische Agenda Leidse Regio (Economie 071)

Als Leidse regio willen we in de volle breedte het vestigingsklimaat versterken en ons lokale gemeentelijk beleid blijven afstemmen met onze buurgemeenten en onderzoeks- en onderwijsinstellingen en

ondernemersorganisaties. Met elkaar willen we binnen Economie071 blijven werken aan afstemming van ruimtelijk beleid, het stimuleren van duurzaam ondernemerschap en innovatie, het versterken van de arbeidsmarkt en regionale marketing. Dit vraagt om een gezamenlijke economische visie en aanpak van de 071-gemeenten, ondernemers en het kennis- en onderwijsveld. Deze samenwerking heeft concreet vorm gekregen met deelname van de gemeente Leiden aan de 'Economische Agenda Leidse regio' (ook wel: Economie071).

In het kader van de Economie071 werken wij regionaal samen aan een aantal strategische dossiers, namelijk: Regionale Bedrijventerreinenstrategie; Human Capital Agenda, Smart 071, Circulaire Economie, Duurzame mobiliteit, Open Innovatielab, Regiomarketing, Regionale Retailvisie. Samen optrekken in deze opgaven is een voorwaarde voor het behalen van onze doelstellingen op het gebied van o.a. Duurzame Verstedelijking. Op basis van de behaalde resultaten, hebben de deelnemende partijen in Economie071 de ambitie om onze economische samenwerking voort te zetten. We zijn daarom voornemens om in 2021 en 2022 incidenteel € 250.000 beschikbaar te stellen. Hiervan verwerken we € 250.000 in 2021 nu in de Kaderbrief. De besluitvorming over nieuw beleid vanaf 2022 stellen we uit tot de Programmabegroting 2021 (zie ook hoofdstuk financiële keuzes en positie).

Nieuw beleid dat geheel wordt doorgeschoven naar de Programmabegroting 2021

Deze voornemens zijn niet verwerkt in de cijfers van deze Kaderbrief maar worden bij de Programmabegroting 2021 afgewogen tegen de beschikbare financiële ruimte.

03.05 Investerings openbare ruimte Diamantplein

We zijn voornemens voor om uw raad voor te stellen een krediet van € 840.000 beschikbaar te stellen voor de herinrichting van de openbare ruimte rond het Diamantplein met vanaf 2024 een kapitaallast van € 29.400.

4

Bereikbaarheid

Bereikbaarheid

Programmanummer	4
Commissie	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
Portefeuille(s)	Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte Duurzame Verstedelijking, Ruimte & Wonen

De missie van het programma Bereikbaarheid luidt:

Leiden ligt op een prachtige plek in de Randstad, te midden van groen, met een groot station en met snelwegen aan weerszijden. Ondanks deze prachtige ligging laat de bereikbaarheid van de stad te wensen over. Om dat te verbeteren willen we zwakke punten in onze bereikbaarheid verhelpen, voor alle vormen van vervoer. Uitgangspunten daarbij zijn dat reizigers met betrouwbare reistijden de stad in en uit kunnen, bewoners zich sneller door de stad moeten kunnen bewegen en dat elke rit met fiets of auto begint en eindigt met een parkeerplek.

4.4.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 4 zijn er de volgende wijzigingen in de doelenboom:

Prestatie *4A1.3 Noord-zuid verbindingsas Leiden Bio Science Park* wordt toegevoegd.

Het project noord-zuid verbindingsas is een project op het LBSP ter verbetering van de doorstroming en veiligheid voor vooral de fiets in het gebied tussen Hogeschool en LUMC. Het project is opgenomen in het uitvoeringsprogramma Leiden Duurzaam Bereikbaar en betreft de route van Darwinweg tot en met de rotonde Posthof. In de vastgestelde Programmabegroting 2019 is hier reeds € 15 miljoen voor gereserveerd. Het project is nu in de begroting onderdeel van 4C1.5 Verbeteren knelpunten wegnen. Omdat het een project is met een fors eigen budget, verdient het ook een eigen prestatie-eigenaar.

Prestatie *4A2.2 verbeteren aanlooproutes Centrum* vervalt.

De kapitaallasten op deze prestatie worden verhangen naar prestatie 4A2.1 Opstellen voetgangersbeleid.

Prestatie *4D1.2 Realisatie parkeergarage Garenmarkt* vervalt.

De twee kostenplaatsen worden verplaatst naar de prestatie 4D1.4 (uitvoeren maatregelen autoparkeren).

Doelenboom begroting 2020:

4A Fietsers en voetgangers

Doel	Prestatie
4A1 Meer fietsgebruik	4A1.1 Opstellen fietsbeleid
	4A1.2 Verbeteren Fietsroutes
4A2 Betere looproutes	4A2.1 Opstellen voetgangersbeleid
	4A2.2 Verbeteren aanlooproutes Centrum

4D Parkeren

Doel	Prestatie
4D1 Meer parkeerquantiteit en betere parkeer kwaliteit	4D1.1 Opstellen parkeerbeleid
	4D1.2 Realisatie parkeergarage Garenmarkt
	4D1.3 Parkeermanagement
	4D1.4 Uitvoeren maatregelen autoparkeren
	4D1.5 Uitvoeren maatregelen fietsparkeren

Doelenboom begroting 2021:

4A Fietsers en voetgangers

Doel	Prestaties
4A1 Meer fietsgebruik	4A1.1 Opstellen fietsbeleid
	4A1.2 Verbeteren Fietsroutes
	4A1.3 Noord-zuid verbindingssas Leiden Bio Science Park
4A2 Betere looproutes	4A2.1 Opstellen voetgangersbeleid

4D Parkeren

Doel	Prestaties
4D1 Meer parkeerquantiteit en betere parkeer kwaliteit	4D1.1 Opstellen parkeerbeleid
	4D1.2 Parkeermanagement
	4D1.3 Uitvoeren maatregelen autoparkeren
	4D1.4 Uitvoeren maatregelen fietsparkeren

4.4.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Budgettair neutraal	04.01	Infra Lammenschansweg Zuid	L	S				-15	-158
								15	158
	04.02	Churchilllaan	L	S					-61
									61
	04.03	Formatie applicatiespecialist Publiekszaken Handhaving en Veiligheid	B	S	-37	-37	-37	-37	-37
			L	S	37	37	37	37	37
	04.04	Compenseren parkeergelegenheden Vijf Meihal t.b.v. Leonardo / Indoorsportcentrum	B	I	-140				
			L	I		-140			
					140	140			
	04.05	Fietsrotonde Vijfmeilaan	L	S		-9	-9	-9	-9
						9	9	9	9
	04.06	Overzetten budget van krediet parkeergarage Lammermarkt naar parkeergarage Garenmarkt	L	S					-30
									30
	04.07	Fietsparkeren Lammerschans Station	L	S			-5	-5	-4
							5	5	4
	04.08	Krediet verbeteren fietsroute Rijndijken	L	S		-4	-3	-3	-3
						4	3	3	3
	04.09	Krediet scanauto	B	I		-10			
				S		-5	-5	-5	-5
			L	I		10			
				S		5	5	5	5
Tot.					0	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000,-

Parkeerexploitatie

In bijlage 6.7 Reserve parkeren (auto en fiets) is een korte toelichting opgenomen over de ontwikkeling van de parkeerexploitatie. De reserve Parkeren neemt de eerste jaren nog wel af, maar zal naar verwachting geen negatieve stand bereiken. Rond 2030 stijgt de stand van reserve weer.

Budgettair neutraal

04.01 Infra Lammenschansweg Zuid

De Lammenschansweg-Zuid moet als gevolg van de beoogde woningbouwontwikkeling in de Lammenschansdriehoek en de in aanbouw zijnde Ananas locatie worden heringericht. In het kader van deze laatste ontwikkeling zijn er over de herinrichting al contractuele afspraken gemaakt in de anterieure overeenkomst. Voor het weggedeelte van de Lammenschansweg-Zuid is € 6,2 miljoen benodigd. In het programma Leiden Duurzaam Bereikbaar is € 1,77 miljoen opgenomen waarvan de kapitaallasten zijn verwerkt in de begroting. Hiervan is € 0,84 miljoen al beschikbaar en daarnaast wordt € 0,8 miljoen bijgedragen door de ontwikkelaar De Raad, volgend uit de anterieure overeenkomst en € 0,1 miljoen subsidie. Voor de realisatie van de weg resteert een nog te dekken bedrag van € 4,5 miljoen. Deze kosten worden gedekt uit de reserve bereikbaarheidsprojecten voor een bedrag van € 3 miljoen en voor het overige deel uit de reserve Duurzame Stad (een bedrag van € 1,5 miljoen).

Gezien de verstedelijkingsopgave wordt voorgesteld de infrastructuur tijdig aan te passen en hiervoor € 4,5 miljoen krediet Infra Lammenschansweg op te nemen in het meerjareninvesteringsplan 2021-2024 (voor jaarschijf 2022). De kapitaallasten van € 157.500 worden voor € 52.500 gedekt door een onttrekking uit

de reserve duurzame stad (FPDS). De resterende kapitaallast van € 105.000 wordt gedekt uit de reserve afschrijvingen investeringen (na overheveling vanuit de reserve Bereikbaarheid).

Naar verwachting kan de € 1,5 miljoen uit toekomstige woningbouwprojecten in de Lammenschansdriehoek door de gemeente verhaald worden. Deze inkomsten, die worden verhaald door het sluiten van anterieure overeenkomsten, zullen vervolgens terugvloeien in de reserve Duurzame Stad.

04.02 Churchilllaan

In verband met het einde van de technische levensduur van de verkeersregelininstallaties (vri's) en schade aan en de staat van onderhoud van de wegconstructie dient de Churchilllaan tussen de Churchillbrug en de Vijf Meilaan gereconstrueerd te worden. Daarnaast is het vanuit verkeersveiligheid en verkeersafwikkeling noodzakelijk om de kruispunten op dat deel te verbeteren. Om de reconstructie van de Churchilllaan tussen de Churchillbrug en Vijf Meilaan, zijnde één van de tracédelen, uit te voeren, moet nog een bedrag worden gedekt van € 3,0 miljoen.

Via deze aanmelding wordt een deel van dit bedrag gedekt vanuit een verlaging van de bijdrage aan de reserve Bereikbaarheidsprojecten. Hiermee wordt een investering van € 1,75 miljoen in het meerjareninvesteringsplan 2021-2024 (jaarschijf 2023) opgenomen. De kapitaallasten van deze investering bedragen € 61.250. Het voornemen is om het resterende bedrag te dekken door bovenplanse opbrengsten vanuit de ontwikkelingen rondom de Churchilllaan, deze zijn echter nog niet concreet en worden derhalve later aangemeld. Nader overleg over bovenplanse opbrengsten vanuit de ontwikkelingen rondom de Churchilllaan worden opgestart.

04.03 Formatie applicatiespecialist Publiekszaken, Handhaving en Veiligheid

Voorgesteld wordt om de huidige tijdelijke uitbreiding van de formatie, ten behoeve van applicatiespecialist bij de afdeling Publiekszaken Handhaving en Veiligheid, structureel te maken (een bedrag van € 36.513) en dit te dekken door een onttrekking aan de reserve parkeren. De praktijk heeft aangetoond dat deze uitbreiding inderdaad noodzakelijk is om de applicaties te kunnen beheren. Daarnaast is een uitbreiding van de gemeentelijk parkeerapplicaties waarneembaar.

04.04 Compenseren parkeergelegenheden Vijf Meihal t.b.v. Leonardo / Indoorsportcentrum

Zoals aangekondigd in de collegebrief van 23 januari 2020 worden in het eerste kwartaal van 2020 35 tijdelijke parkeerplaatsen aangelegd ter compensatie van parkeerplaatsen die door de aanvang van de bouw van het Leonardo college komen te vervallen. De kosten van € 140.000 zijn tijdelijk voorgeschoten uit het budget voor de openbare ruimte Indoorsportcentrum en dit wordt met deze aanvraag gecorrigeerd. De benodigde investering van € 140.000 wordt gedekt door de vrijval van kapitaallasten van de investering voor het Bouwrijpmaken locatie Vijf Meihal. Deze investering staat nu nog in 2020 gepland (met kapitaallasten vanaf 2021), maar omdat eventuele werkzaamheden pas in 2021 starten vallen de kapitaallasten voor 2021 vrij.

04.05 Fietsrotonde Vijfmeilaan

De rotonde aan de Vijfmeilaan – Rooseveltstraat wordt aangepast naar aanleiding van de bouw van de MEAS-locatie. Het project 'Aanpassing fietsrotonde Rooseveltstraat zuid' ligt aan dezelfde rotonde, hier wordt een bedrag van € 65.000 geïnvesteerd voor verbetering van een deel van de verkeersveiligheid. Door verandering van de planning worden deze twee projecten nu samengevoegd. Verder is voor de verbetering van de verkeersveiligheid voor met name fietsers besloten om de scope van de herinrichting uit te breiden. Tevens constateren we een sterkere stijging van marktprijzen de laatste 4 jaar terwijl het projectbudget grotendeels in 2016 is vastgelegd (4 jaar geleden). De totale kosten nemen hierdoor toe met een bedrag van € 200.000.

04.06 Overzetten budget van krediet parkeergarage Lammermarkt naar parkeergarage Garenmarkt

Voor de uitvoering van de motie 'Een mooie garage verdient een mooi dak' (M17.0050/05) voor maaiveld Garenmarkt stellen we de motie € 1.000.000 toe te voegen aan het krediet parkeergarage Garenmarkt. Dit kan worden gedekt uit het verwachte projectresultaat voor de parkeergarage Lammermarkt.

04.07 Fietsparkeren station Lammenschans

In de financieringsovereenkomst uit 2018 met Prorail voor de fietsenstalling Lammenschans wordt uitgegaan van een taakstellend budget. De huidige raming van het ontwerp laat zien dat dit budget niet toereikend is. Het ontwerp uit de overeenkomst van 2018 is namelijk gewijzigd vanwege het niet doorgaan van de sloop van de bebouwde stalling, waar het ontwerp destijds wel vanuit was gegaan. Het ontwerp is tevens gewijzigd omdat er in het oorspronkelijke ontwerp geen rekening was gehouden met het beschermd stadsgezicht en de daarbij horende cultuurhistorische waarde. Dit heeft tot gevolg gehad dat in het huidige ontwerp van de stalling de rechte rijen fietsenrekken langs de spoorbaan van het oorspronkelijke ontwerp zijn vervallen. Verder is uitgegaan van het behoud van waardevolle bomen, die in het oorspronkelijke ontwerp gekapt zouden worden. Hiermee wordt groen behouden, maar is de indeling van de stalling ook minder efficiënt geworden. Het resultaat is een nieuw ontwerp van de stalling dat goed past in de omgeving en dat de waarden in het gebied respecteert. Voorgesteld wordt om het krediet 'reconstructie kruispunt Lammenschansweg-Tomatenstraat' te verhogen met een bedrag van € 130.000.

04.08 Krediet verbeteren fietsroute Rijndijken

Voor het fietspad tussen de rijndijken was oorspronkelijk een krediet van € 700.000 opgenomen als investering. Op basis van het ontwerp is geconstateerd dat er € 100.000 extra benodigd is. Voorgesteld wordt om het krediet 'verbeteren fietsroute Rijndijken' te verhogen met een bedrag van € 100.000.

04.09 Krediet scanauto

De huidige scanauto van parkeerbeheer voldoet niet, waardoor deze wordt vervangen door een nieuwe (aanschafprijs € 36.000, inclusief het overzetten van scanapparatuur). De kapitaallasten van de nieuwe scanauto worden gedekt ten laste van de reserve parkeren. De verkoopopbrengst van de oude scanauto (€ 10.000) wordt toegevoegd aan de reserve parkeren.

5

Omgevingskwaliteit

Omgevingskwaliteit

<i>Programmanummer</i>	5
<i>Commissie</i>	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
<i>Portefeuille(s)</i>	Duurzame Verstedelijking, Ruimte & Wonen Bestuur, Veiligheid en Handhaving Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte

De missie van het programma Omgevingskwaliteit luidt:

De gemeente Leiden staat voor een stad met een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is, waar mensen graag vertoeven en die uitnodigt tot verantwoordelijk gedrag. Zij doet dit samen met alle gebruikers.

4.5.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 5 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.5.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Budgettair neutraal	05.01	Herinrichting Jacques Urlusplantsoen	B	S		-2	-2	-2	-2
			L	I	-58				
					58				
				S		-8	-8	-8	-8
						10	10	10	10
	05.02	Singelpark Openbare ruimte Lammermarkt en Nieuwe Beestenmarkt	L	S		-31	-31	-31	-30
						31	31	31	30
	05.03	bodemconv. handboek OR	B	I	-70				
			L	I	70				
	05.04	Rhijnhof	B	I	-175				
				S				3	3
			L	I	175				
				S				-3	-3
Mee/Tegenvaller	05.05	Beheer- en onderhoudskosten diverse projecten en nieuwe ontwikkelingen	B	S					-30
			L	S		24	24	24	53
	05.06	Lagere baten door overgangsjaar buitenreclame	B	I	55	-55			
	05.07	Instellen centraal budget (reserve) voor stijging van beheerkosten	L	S			75	175	200
	05.08	Invulling taakstelling groen	L	S	-118	-118	-118	-118	-118
					255	255	255	118	118
	05.09	Vervangen openbare verlichting Nieuw Leyden	L	S			16	16	16
	05.10	Installatieverantwoordelijkheid	L	S	60	60	60	60	60
	05.11	Vrijval overtollige middelen gevelsanering	L	S		-87	-87	-87	-87
Nieuw Beleid	05.12	NDE (Natuur en DuurzaamheidsEducatie)	L	S		50			
Tot.					252	129	225	188	213

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

05.01 Herinrichting Jacques Urlusplantsoen

In 2020 wordt het Jacques Urlusplantsoen heringericht. In samenspraak met de bewoners is gekeken hoe het plantsoen opnieuw ingericht kan worden. Het plantsoen is nu vooral versteend en 'arm qua diversiteit': veel tegelpaden, speeltoestellen, gazon en bomen. Door het aanbrengen van planten circa 1.300 m2 geven we een extra impuls aan de groenkwaliteit én de biodiversiteit. De herinrichting kost € 252.300 exclusief plankosten; deze zijn gedekt in de exploitatie. Met de kosten van vervanging van speeltoestellen ad € 50.000 is reeds rekening gehouden in het beheerplan. Voorgesteld wordt om een aanvullend krediet beschikbaar te stellen van € 202.300 met een kapitaallast van € 10.115. De kapitaallasten worden gedekt door een verlaging van het krediet burgerinitiatieven parken 2019 met € 145.000 en een bijdrage uit het budget stimuleren wijkinitiatieven van € 58.300.

05.02 Singelpark openbare ruimte Nieuwe Beestenmarkt en Lammermarkt

Voor het project Openbare ruimte Lammermarkt en Nieuwe Beestenmarkt zijn aanvullende opbrengsten gerealiseerd doordat er een subsidie is toegekend voor de Nieuwe Beestenmarkt van € 200.000 en als gevolg van overige opbrengsten van € 20.000. Voorgesteld wordt om het krediet op te hogen met € 220.000 en de baten op te hogen met € 220.000. Het project openbare ruimte Lammermarkt en Nieuwe Beestenmarkt is grotendeels afgerond. Er zijn nog verschillende restpunten af te ronden zoals bank rondom nooduitgang, het aanplanten van bomen en groeiplaatsverbeteringen en overdracht aan cluster Beheer. Na afronding van deze werkzaamheden resteert een budget van € 600.000 met als uitgangspunt dat de Netlon grasvelden

behouden blijven. Het project is gedekt vanuit middelen van het Singelpark. We stellen voor het verwachte projectresultaat van € 600.000 op te nemen in het meerjarig investeringsplan onder prestatie 5C2.2 Aanleggen Singelpark voor nog uit voeren deelprojecten voor het Singelpark. De kapitaallasten van deze investering bedragen € 30.000.

05.03 Bodemconvenant handboek openbare ruimte

Voor het uitwerken van een set van duurzaamheidsspecificaties op het gebied van klimaatadaptatie en energietransitie in het handboek openbare ruimte en in bestekken heeft het Rijk voor de periode 2018-2020 € 70.000 beschikbaar gesteld. In het kader van het convenant bodem en ondergrond is vanuit de stuurgroep Leidse Uitvoeringsprogramma Bodem en Ondergrond (LUBO) een co-financiering van € 70.000 toegezegd. Dit bedrag wordt in 2020 aan de reserve LUBO onttrokken en komt ten gunste van het project duurzaamheidsspecificaties handboek openbare ruimte en bestekken.

05.04 Rhijnhof

De herinrichting van de oude oprijlaan van Rhijnhof en de overige werkzaamheden op het terrein worden in samenhang opgepakt. Het voorstel is om de verschillende budgetten voor Rhijnhof samen te voegen. Het gaat om de kredieten 'Rhijnhof overige werkzaamheden', 'Herinrichting oude oprijlaan Rhijnhof' en gedeeltelijk 'Herinrichting grafvakken Rhijnhof'. Daarnaast wordt voorgesteld om het gezamenlijk krediet op te hogen met een bedrag van € 90.000 voor het versterken van het bomenbestand op Rhijnhof en dit te dekken door een onttrekking aan de reserve Bomenfonds.

Beethovenpark

Omdat op dit moment de speeltoestellen in het Beethovenpark worden vervangen is het efficiënt om tegelijk het gehele park aan te pakken. Hiervoor moet de geplande investering van het Beethovenpark welke in het meerjareninvesteringsplan gepland staat in 2023 naar voren gehaald worden en als krediet beschikbaar worden gesteld. De investering voor het Hooghkamerpark kan naar achter geschoven kan worden (jaarschijf 2023). Dit is gedekt in de begroting.

Mee-/tegenvallers

05.05 Beheer- en onderhoudskosten diverse projecten en nieuwe ontwikkelingen

Door een aantal al gerealiseerde ontwikkelingen, herinrichtingen en projecten nemen de beheer- en onderhoudskosten structureel met € 224.000 toe. Dit wordt veroorzaakt door grotere projecten als de Lammermarkt, Garenmarkt, Valkbrug en de Centrumroute fase 2 en door herinrichtingen vanuit een investeringsprogramma (Korte Vlietzone) of uitvoeringsprogramma (Zeeheldenpark, Bontekoezone). Bij de grotere projecten, zoals de Lammermarkt, Valkbrug en Centrumroute fase 2 zijn de beheer- en onderhoudskosten hoger geworden door het gebruik van een aantal specials in de inrichting. Zo vraagt het evenementengras en de Piet Oudolf-beplanting op de Lammermarkt om speciaal en daarmee duurder onderhoud. Bij de Centrumroute geldt dit voor de toepassing van natuursteen.

Voor herinrichtingen als gevolg van een investeringsprogramma of uitvoeringsprogramma (bijv de Korte Vlietzone en de parken in de Zeeheldenbuurt) is bij de besluitvorming de beheerkostencomponent niet meegenomen. Dit geldt ook voor de vergroening van de Garenmarkt, die het gevolg is van een motie. Voor het Lakenpark geldt dat de toename is conform uitvoeringsbesluit 'Herinrichting Lakenpark (Katoenpark, Lakenplein, Kaarsenmakersplein) deelproject Singelpark' (RV19.0156). De meerkosten kunnen grotendeels worden gedekt uit de beschikbare ruimte voor areaaluitbreiding.

05.06 Lagere baten door overgangsjaar buitenreclame

Dit jaar is een overgangsjaar voor wat betreft de concessie buitenreclame voor bushokjes en vrijstaande reclamevitines en grote 8m² billboards. Met betrekking tot de concessie voor de buitenreclame exploitatie van bushokjes en vrijstaande reclamevitines bestaat een transitieperiode van circa zes maanden waarin € 55.000 minder inkomsten worden ontvangen. De reden hiervoor is dat de nieuwe exploitant tijd nodig heeft om al het nieuwe buitenreclamemeubilair op straat te plaatsen.

05.07 Extra beheerkosten klimaatadaptieve maatregelen

Bij stijging van het areaal is sprake van een stijging van de beheerkosten. Hiervoor wordt vanuit de Algemene Uitkering een bedrag opzij gezet, zodat de toename van de beheerkosten bij deze vorm van areaaluitbreiding kan worden gedekt. Bij projecten waarbij geen sprake is van areaaluitbreiding (bijvoorbeeld bereikbaarheidsprojecten of de wijkvervangingen) is vaak, en in steeds meerdere mate, óók sprake van toename van de beheerkosten. Dit is het gevolg van de noodzakelijke klimaatadaptieve maatregelen en wensen voor vergroening om de leefbaarheid en ook klimaatadaptatie in de betreffende wijken te verbeteren.

In het collegeakkoord zijn op het gebied van groen en biodiversiteit flinke ambities geformuleerd. Het college wil Leiden zichtbaar vergroenen, door vergroening de biodiversiteit verhogen, de bijstand verbeteren en onze leefomgeving gezonder maken. Daarnaast is vergroenen een speerpunt voor de gezonde en klimaatneutrale stad. In afspraken is vastgelegd dat bij de besluitvorming over de projecten een oplossing moet worden opgenomen voor de meerkosten voor het beheer van de stad. Dat is een goede afspraak en

het uitgangspunt blijft dat bij besluitvorming over projecten de totale 'cost of ownership' (dus inclusief beheerkosten) adequaat inzichtelijk worden gemaakt én van dekking worden voorzien. Voor huidige lopende projecten met klimaatadaptieve maatregelen is dit echter onvoldoende gebeurd. Om niet nu drastisch in het investeringsvolume van huidige plannen te moeten snijden, stellen we voor om de hogere beheerkosten (oplopend tot € 200.000 in 2024) structureel te ramen.

05.08 Invulling taakstelling groen

Bij de in 2019 opgestelde Kaderbrief 2020-2023 is gemeld dat ten gevolge van marktwerking bij de aanbesteding groen een structureel tekort ontstond van € 515.000. Uw raad heeft hier toen € 260.000 van beschikbaar gesteld. Voor de resterende taakstelling van € 255.000 is onderzocht welke maatregelen genomen kunnen worden om in te vullen. Als vertrekpunt is gekeken naar welke mogelijkheden er zijn om de taakstelling binnen het domein Groen op te vangen. Dit blijkt echter niet mogelijk zonder dat er een onwenselijke verslechtering van de beeldkwaliteit optreedt. Daarom is ook gekeken naar mogelijkheden om de taakstelling in te vullen binnen andere beheerdomeinen.

Voor maatregelen die voortkomen uit het afvalbeleid (R&D Afvalinzameling) is een budget van € 58.000 beschikbaar. Dit bedrag is bedoeld om eventuele frictie/nadelen bij de uitvoering van het beleid op te vangen (introductie minicontainer voor papier, onderzoek GFT-inzameling bij de hoogbouw, etc.). Zoals het er nu uitziet ontwikkelen de implementatiekosten van het beleid zich conform verwachting en hoeft er geen aanspraak gemaakt te worden op het R&D-budget om tegenvallers/frictiekosten te dekken. De eerste resultaten van de minicontainer met papier laten zien dat de inzamelkosten zich binnen de bandbreedte ontwikkelen en dat hiervoor geen aanvullende middelen nodig zijn. Voor het onderzoek naar GFT in de hoogbouw geldt dat hiermee al de nodige ervaring bij andere gemeenten is opgedaan en dat een kleinschalige pilot voldoende is om dit te vertalen naar de Leidse context. Met het wegvallen van de depotdogs is binnen het budget Hondenpoepbestrijding een structureel voordeel ontstaan. Het voornemen was dit in te zetten voor het frequent laten reinigen van de prullenbakken omdat dit nu nog ad hoc gebeurt. Door de huidige situatie te handhaven (ad hoc reinigen) is € 60.000 structureel beschikbaar. Voorgesteld wordt om de bovenstaande budgetten in te zetten voor de taakstelling op groenbeheer.

Doordat onderhoudsprojecten in de openbare ruimte vertragen (waaronder vervangingsprojecten verharding, door meekoppelkansen klimaatadaptatie (aanhaken bij geplande investeringen en onderhoud), energietransitie en projecten Bereikbaarheid of herinrichting), ontstaat een verschuiving van kapitaallasten. Deze onderuitputting van de kapitaallasten in 2020 tot en met 2022 kan ingezet worden om de taakstelling op groen incidenteel in te vullen tot de nieuwe aanbesteding van groenwerkzaamheden.

05.09 Vervanging openbare verlichting Nieuw Leyden

Er zijn diverse klachten over de openbare verlichting Nieuw Leyden binnengekomen. Doordat de ontwikkeling een particulier initiatief is, waarbij kopers ook over de openbare ruimte gingen, is er momenteel onduidelijkheid over aanleg, gegevens, revisie en overdracht met als gevolg dat de problemen nog niet zijn opgepakt waardoor de problemen verder zijn toegenomen en inmiddels meerdere bewoners hebben geëscaleerd richting de gemeente. Gezien de verplichting (zorgplicht) van de gemeente om bewoners deugdelijke straatverlichting te bieden en in stand te houden, moet er actie worden ondernomen. Vervanging van de openbare verlichting heeft de voorkeur boven het herstellen van de bestaande inrichting. We stellen voor hiervan een krediet van € 270.000 op te voeren met een kapitaallast van € 16.000 vanaf 2022.

05.10 Installatieverantwoordelijkheid

Leiden en de regiogemeenten hebben in de openbare ruimte ongeveer 35.000 elektrische installaties (bijv. lichtmasten, marktkasten, parkeermeters, gebouwen en verkeersreginstallaties). Op basis van het Bouwbesluit en de daar uit volgende normen NEN1010 en NEN3140 zijn gemeenten verantwoordelijk voor juist en veilig gebruik van deze installaties middels het aanwijzen van een goed opgeleide Installatieverantwoordelijke. De Installatieverantwoordelijke zorgt er o.a. voor dat bestaande installaties in beeld zijn, ziet er op toe dat deze tijdig geïnspecteerd en gekeurd worden, zorgt ervoor dat medewerkers voldoende zijn opgeleid om met elektrische installaties te mogen werken en begeleidt vervanging van oude en plaatsing van nieuwe installaties.

Gezien het grote aantal elektrische installaties in de regio, de omvang van de bijbehorende werkzaamheden en de wens om deze taak adequaat in te vullen (kennisopbouw, snel kunnen handelen bij risicosituaties), is in 2018 gekozen voor het aantrekken van twee vaste Installatieverantwoordelijken voor de regiogemeenten. Vóór die tijd werd een beperkt aantal taken ingevuld met externe inhuur; hiermee werd echter niet voldaan aan de wettelijke normen. Voor het dekken van het Leidse aandeel van de kosten van deze installatieverantwoordelijken stellen we structureel € 60.000 extra beschikbaar.

05.11 Vrijval structurele middelen gevelsanering

Voor gevelsanering woningen is nog € 1,0 miljoen benodigd tot en met 2026. Hiervoor is een krediet en reserve beschikbaar met voldoende middelen. Het structurele budget van € 87.000 kan daarom vrijvallen.

Nieuw beleid

05.12 Voortzetten natuur- en duurzaamheidseducatie (NDE)

In Leiden wonen 44.714 kinderen en jongeren onder de 26 jaar. Team NDE verzorgt voor deze groep natuur en milieu activiteiten voor kinderen en ouders. Bij de start van het programma duurzaamheid, eind 2016, is er een beleidswijziging gekomen met betrekking tot NDE. De functie van team NDE is gewisseld van uitvoering naar regie en er zijn incidentele gelden voor uitvoering ter beschikking gesteld. De gemeente heeft nu een verbindende rol, ondersteunt partners met subsidie en vertaalt de gemeentelijke doelen naar de stad. De gemeentelijke uitvoeringstaken zijn ondergebracht bij de Stichting "Naar Buiten" en Technolab. Daarnaast ondersteunt de gemeente de samenwerking van 12 partijen, vrijwilligers en professionals in het Verwonderpaspoort (VWP). In deze nieuwe rol bereiken we meer Leidenaren dan voorheen. Ook heeft de gemeentelijke bijdrage ertoe geleid dat andere partijen mee financieren, zoals het onderwijs en Fonds1818. Het is van belang om kennis en vroege bewustwording over thema's als klimaatverandering, energietransitie, circulaire economie en biodiversiteit structureel te borgen. NDE vindt grotendeels buitenschools, en soms buiten schooltijd plaats. Juist daar ligt nog veel leerpotentieel, omdat leerlingen minder dan 20% van hun wakkere tijd op school doorbrengen en veel leren van ervaringen. De inzet van educatieve stadspartners via NDE koppelt de "rijke leeromgeving" in Leiden met het onderwijs. De partners bieden expertise en werkvormen waarover leerkrachten zelf niet kunnen beschikken. Stichting Naar Buiten! brengt kinderen en hun ouders/verzorgers in aanraking met groen en natuur in de buitenruimte, Technolab richt zich op de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt, veelal voor technische beroepen met daarbij specifieke aandacht voor natuur en duurzaamheid. Het VWP is een belangrijk onderdeel van hét toekomstige platform voor buitenschools onderwijs in Leiden. We zijn voornemens om structureel € 50.000 beschikbaar te stellen voor continuering van NDE. € 50.000 hiervan in 2021 verwerken we bij deze kaderbrief. De besluitvorming over nieuw beleid vanaf 2022 vindt plaats bij de Programmabegroting 2021 (zie ook hoofdstuk financiële keuzes en positie).

Nieuw beleid dat geheel wordt doorgeschoven naar de Programmabegroting 2021

Deze voornemens zijn niet verwerkt in de cijfers van deze Kaderbrief maar worden bij de Programmabegroting 2021 afgewogen tegen de beschikbare financiële ruimte.

05.13 Singelpark in het Energiepark

De gebiedsvisie Energiepark zorgt ervoor dat er langs het water een mooie groene uitbreiding kan komen van het Singelpark. De extra vergroening bedraagt in totaal 6.600 m². Ook kan de dam worden verwijderd en vervangen worden door een fietsbrug waardoor het rondje singelpark kan worden gevaren. Dit is al een hele oude wens vanuit het Singelpark en vergroot de attractiviteit van de binnenstad en het Singelpark en vergroot de attractiviteit van de binnenstad en het Singelpark. Dit kan gerealiseerd worden als de energiecentrale stopt. We verwachten dat dit in 2024 zal zijn. Daarom willen we voor deze delen bij de Programmabegroting 2021 de middelen beschikbaar stellen. De raming voor de uitbreiding Singelpark in het kader van de gebiedsontwikkeling Energiepark bedraagt € 6,2 miljoen. Voor € 1,85 miljoen kan er dekking gevonden worden vanuit middelen uit het meerjarenbeeld voor Singelpark fase 1 en fase 2. Dan resteert er nog een dekkingstekort van € 4,35 miljoen (met een kapitaallast van € 237.500 vanaf 2024). Overwogen wordt om dit bedrag alsnog beschikbaar te stellen zodat naast het parkdeel B ook de parkdelen C en D gerealiseerd kunnen worden. Tevens is daarvoor noodzakelijk een budget te begroten voor het onderhoud van de uitbreiding van het groenareaal à € 18.000 per jaar.

6

Stedelijke ontwikkeling

Stedelijke ontwikkeling

Programmanummer	6
Commissie	Stedelijke Ontwikkeling
Portefeuille(s)	Duurzame Verstedelijking, Ruimte & Wonen Bestuur, Veiligheid en Handhaving

De missie van het programma Stedelijke ontwikkeling luidt:

De gemeente Leiden staat voor een optimale ruimtelijke ontwikkeling van de beschikbare, schaarse ruimte van stad en regio die gericht is op een kwalitatief hoogwaardige woon-, werk- en leefomgeving.

4.6.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 6 zijn er de volgende wijzigingen in de doelenboom. Prestatie 6A4.1 Uitvoeren Aalmarktproject vervalt omdat het project is gerealiseerd. Prestatie 6C3.4 Programmasturing WOP Leiden Noord vervalt omdat hiervoor tot en met 2020 budget was. Prestatie 6C1.1. wordt iets anders genoemd omdat er een nieuwe woonvisie is vastgesteld. Prestatie 6B1.2 wordt gewijzigd in verband met actualisering van de jaartallen voor het opstellen van MPG en vermogensbeheer. Verder wordt door het vervallen van de 2 genoemde prestaties de nummering van de resterende prestaties aangepast.

Doelenboom begroting 2020:

6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing

Doel	Prestatie
6A1 Toedelen van Ruimte	6A1.1 Opstellen kaderstellende visies voor de ruimtelijke ontwikkeling van regio, stad en stadsgebieden
	6A1.2 Stimuleren ruimtelijke initiatieven en ruimtelijke kwaliteit
	6A1.3 Opstellen en actualiseren ruimtelijk instrumentarium
	6A1.4 Implementatie Omgevingswet
6A2 Ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde ruimte	6A2.1. Behandelen verzoeken om omgevingsvergunning
	6A2.2. Het voeren van vooroverleg
6A3 Veilig bouwen en veilig gebruiken van bebouwde ruimte	6A3.1 Toezicht en handhaving op veilig bouwen en gebruiken
6A4 Aantrekkelijke binnenstad door ruimtelijke ontwikkeling	6A4.1 Uitvoeren Aalmarktproject
	6A4.2 Wonen boven winkels
	6A4.3 Ontwikkeling stationsgebied
	6A4.4 Ontwikkeling Meelfabriek

6C Wonen

Doel	Prestatie
6C1 Hogere kwaliteit en toename van de woningvoorraad	6C1.1 Nota Wonen
	6C1.2 Prestatieafspraken met corporaties
	6C1.3 Regionale woonvisie en woonruimteverdeling
	6C1.4 (Laten) uitvoeren van projecten (inclusief studentenhuisvesting)
6C2 Opheffen illegale huisvesting	6C2.1 Toezien en handhaven op onrechtmatige bewoning
6C3 Beter leefklimaat in Leiden Noord	6C3.1 Kooiplein
	6C3.2 Groenordhallen e.o.
	6C3.3 Oude Kooi
	6C3.4 Programmasturing WOP Leiden Noord

Doelenboom begroting 2021:

6A Ruimtelijke planvorming en plantoetsing

Doel	Prestaties
6A1 Toedelen van Ruimte	6A1.1 Opstellen kaderstellende visies voor de ruimtelijke ontwikkeling van regio, stad en stadsgebieden
	6A1.2 Stimuleren ruimtelijke initiatieven en ruimtelijke kwaliteit
	6A1.3 Opstellen en actualiseren ruimtelijk instrumentarium
	6A1.4 Implementatie Omgevingswet
6A2 Ruimtelijke kwaliteit van de bebouwde ruimte	6A2.1. Behandelen verzoeken om omgevingsvergunning
	6A2.2. Het voeren van vooroverleg
6A3 Veilig bouwen en veilig gebruiken van bebouwde ruimte	6A3.1 Toezicht en handhaving op veilig bouwen en gebruiken
6A4 Aantrekkelijke binnenstad door ruimtelijke ontwikkeling	6A4.1 Wonen boven winkels
	6A4.2 Ontwikkeling stationsgebied
	6A4.3 Ontwikkeling Meelfabriek

6C Wonen

Doel	Prestaties
6C1 Hogere kwaliteit en toename van de woningvoorraad	6C1.1 Woonvisie Leiden 2020-2030 en Woonvisie uitvoeringsagenda 2020-2030
	6C1.2 Prestatieafspraken met corporaties
	6C1.3 Regionale woonvisie en woonruimteverdeling
	6C1.4 (Laten) uitvoeren van projecten (inclusief studentenhuisvesting)
6C2 Opheffen illegale huisvesting	6C2.1 Toezien en handhaven op onrechtmatige bewoning
6C3 Beter leefklimaat in Leiden Noord	6C3.1 Kooiplein
	6C3.2 Groenordhallen e.o.
	6C3.3 Oude Kooi

4.6.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Budgettair neutraal	06.01	Gebiedsvisie KEO de Zwijger	B	I	-366				
				S					9
			L	I	366				
				S					-9
	06.02	Gebiedsontwikkeling Telderskade	B	I	-350				
				S		9	9	9	9
			L	I	350				
				S		-9	-9	-9	-9
	06.03	Storting egaliseringsreserve bouwleges	B	I	-1.500				
			L	I	1.500				
Mee/Tegenvaller	06.04	Noodzakelijke intensivering en digitalisering Omgevingswet	L	I	-325	-1.664			
					325	1.664	1.363	132	131
	06.05	Vrijval dotatie voorziening onderhoud gemeentelijk vastgoed	B	S	-251	-251			
			L	S	-938	-938	-767	-767	-767
	06.06	OZB maatschappelijk vastgoed en sportaccommodaties			1.189	1.189	767	767	767
			L	S	230	230	230	230	230
	06.07	Financieel Perspectief Duurzame Stad	B	I	-270	-120	-70	-70	-70
			L	I	1.220	120	70	70	70
				S	-223	-645	-519	-542	-39
					957	-415	1.074	-180	322
Tot.									

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

06.01 Gebiedsvisie Kooiplein en omgeving (KEO) en Willem de Zwijger

Het deel van het project Kooiplein e.o. gelegen op de Willem de Zwijgerlaan (dg2) en ten noorden (dg1) daarvan, komt om verschillende redenen niet tot ontwikkeling. Daarnaast is er de doelstelling om het gebied ten oosten van het Kooiplein duurzaam te verstedelijken. Deze twee aanleidingen vormen samen de basis om een nieuwe gebiedsontwikkeling op te starten. Om te onderzoeken wat haalbaar is in dit gebied, wordt een gebiedsvisie gemaakt. Onderdeel van deze gebiedsvisie is om het noordelijk deel van het project Kooiplein opnieuw te beschouwen en ook hiervoor tot een haalbaar voorstel te komen. Op deze manier wordt gewerkt aan het nakomen van de contractuele verplichtingen m.b.t. het project Kooiplein e.o. en wordt in samenhang onderzocht hoe het gebied direct aansluitend duurzaam verstedelijkt kan worden.

Voorgesteld wordt een krediet van € 366.000 beschikbaar te stellen voor het opstellen van de gebiedsvisie Willem de Zwijgerlaan-oost (werktitel; De Zwijger), inclusief KEO deelgebied 1 en deelgebied 2 en deze kosten te dekken door een onttrekking aan de reserve Herstructurering woongebieden SvZ&V. Het krediet Kooiplein en omstreken met hetzelfde bedrag van € 366.000 te verlagen en de dekking van dit bedrag uit de reserve afschrijving investeringen te storten in de reserve Herstructurering woongebieden SvZ&V

06.02 Gebiedsontwikkeling Telderskade

Het college heeft het besluit genomen te starten met de Gebiedsontwikkeling Telderskade. De gebiedsontwikkeling omvat het gebied rondom de Vijf Meihal en Vijf Meibad, de voormalige Daltonschool langs de Telderskade en het gebied rondom de speeltuin "De Vijf Hoven". Met deze gebiedsontwikkeling wordt invulling gegeven aan de fysieke en sociale ambities uit het Ontwikkelperspectief Leiden Zuidwest om een gemengd stedelijk gebied te creëren met hoge dichtheid van woningen, maatschappelijke functies en een hoogwaardig ingerichte openbare ruimte. Hiervoor wordt voorgesteld om € 350.000 voorbereidingskrediet beschikbaar te stellen vanuit de investering Bouwrijp maken locatie Vijf meihal in programma 8.

06.03 Storting egalisereserve bouwleges

In de eerste maanden van 2020 is een 7-tal grote bouwaanvragen ontvangen, die samen goed zijn voor € 3,7 miljoen aan bouwleges. Als gevolg daarvan kan een storting worden gedaan van € 1,5 miljoen in de egalisereserve.

Mee-/tegenvallers

06.04 Noodzakelijke investering en digitalisering Omgevingswet

De komst van de Omgevingswet is een autonome ontwikkeling en buitengewoon omvangrijke wijziging van de wet- en regelgeving die alle beleid en werkprocessen raakt die te maken hebben met de ontwikkeling van de fysieke leefomgeving en diverse vormen van dienstverlening.

De wet is gericht op meer kwaliteit en samenhang van ontwikkelingen in de stad en betere ontsluiting van omgevingsrecht voor bewoners en initiatiefnemers via een nieuw Omgevingsloket (digitaal stelsel). Dit vraagt om capacitaire en financiële inzet op het gebied van digitalisering van beleid en regelgeving, integraal werken, participatiebeleid, (online) dienstverlening, stroomlijning van vergunningsverlening en toezichttaken en nieuwe samenwerkingsprocessen (organisatieontwikkeling). Voor de volgende fasen in de implementatie zijn de prioriteiten met behulp van checklists van de VNG/G40 (minimale eisen, roadmap, financieel dialoogmodel etc.) in kaart gebracht. Gelijktijdig met de Omgevingswet wordt ook de Wet Kwaliteitsborging voor de bouw landelijk ingevoerd (zwaartepunt naar verwachting rond 2024). De dwingende termijn van de inwerkingtreding van de Omgevingswet maakt de kostenraming weinig flexibel. Na verloop van jaren zal mogelijk verschuiving van werkzaamheden optreden, maar tot die tijd is sprake van een innovatie-/veranderopgave terwijl het lopende werk doorgaat, om te zorgen dat bouwopgaven en publieksdienstverlening geen onnodige hinder ondervinden van de implementatie. Voor de intensivering in 2020 wordt de benodigde verhoging van het huidige krediet ingeschat op € 325.000 om de noodzakelijke verbreding te realiseren.

Daarnaast is dit jaar een investering van € 640.000 nodig voor de initiële aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (met een kapitaallast van € 134.400 vanaf 2021). Dit onderdeel was eerder niet meegenomen in het krediet voor Invoering van de Omgevingswet, omdat duidelijkheid over de eisen vanuit het Rijk nog ontbrak. Een eventueel structureel / meerjarig incidenteel effect op de uitvoeringskosten is nog niet te kwantificeren, omdat licentiekosten etc. nog niet duidelijk zijn.

De implementatie loopt door vanaf inwerkingtreding in 2021 tot 2029 uitgaande van een wettelijke implementatietermijn van max. 8 jaar voor de transitie- en transformatieopgave. Voor 2021 tot 2024 wordt een aanvullende investering verwacht van € 2,76 miljoen, waarbij de piek in werkzaamheden in 2021 en 2022 ligt. De verwachting is dat vanaf 2023 de extra inzet aanzienlijk lager wordt. Voor de periode 2025 tot en met 2028 is jaarlijks een incidenteel bedrag van € 150.000 nodig (buiten de scope van deze Kaderbrief, maar zal bij toekomstige Kaderbrieven worden betrokken).

De benodigde budgetten voor 2020 en 2021 kunnen worden gedekt door vrijval van afgerond € 2 miljoen uit de egalisereserve bouwleges

06.05 Vrijval dotatie voorziening onderhoud gemeentelijk vastgoed

Conclusie uit het balansdossier 2019 'Voorziening onderhoud gemeentelijk vastgoed' is dat de dotatie aan de voorziening structureel te hoog is. Hierdoor is - conform BBV - bij jaarrekening 2019 € 1.931.004 vrijgevallen. In de jaren 2020 en 2021 moet ieder jaar € 1.188.989 vrijvallen en voor de jaren 2022 tot en met 2026 moet ieder jaar € 767.342 vrijvallen. De vrijval van 2019 is bij de jaarrekening 2019 verrekend met de concernreserve.

In 2020 worden de bestaande meerjaren onderhoudsplannen (MJOP's) herzien, waarbij ook rekening wordt gehouden met onder andere de flinke stijging van de marktprijzen (van de afgelopen 2-3 jaar) als gevolg van actuele ontwikkelingen. De beschikbaar gestelde budgetten worden wel jaarlijks geïndexeerd. Echter, de index is flink lager dan de werkelijke stijging van de marktprijzen waarbij de verwachting is dat de prijzen de komende jaren nog verder gaan stijgen. Daarom is het voorstel om de structurele dotatie aan de onderhoudsvoorziening beschikbaar te houden voor de herijking van de MJOP's in 2020. Daarnaast is in de begroting onvoldoende budget begroot voor het planmatig onderhoud aan de Lakenhal. Op basis van het actuele meerjaren onderhoudsplan is het voortschrijdend 10-jarig gemiddelde berekend voor het planmatig onderhoud voor de komende 10 jaar. Dit betekent dat er structureel € 159.287 nodig is om het planmatig onderhoud aan de Lakenhal conform MJOP uit te kunnen voeren. Voorstel is nu om een deel van de vrijval van de structurele dotatie in te zetten voor structurele dekking planmatig onderhoud Lakenhal (een bedrag van € 159.287). Hierdoor kan in 2020 en 2021 circa € 1 miljoen en vanaf 2022 en verder € 608.055 gedoteerd worden aan de reserve Grondexploitaties en worden gelabeld voor planmatig onderhoud vastgoedportefeuille.

06.06 Ozb Maatschappelijk vastgoed

Het beschikbaar budget voor het eigenarendeel ozb maatschappelijk vastgoed is te laag geraamd. Tendens is dat het tekort ieder jaar oploopt mede als gevolg van een stijging van de ozb niet-woningen bovenop de indexering. Tussen de begroting en werkelijke kosten zit een structureel verschil van € 180.000. De huren zijn op dit moment marktconform.

06.07 Nieuwe beleidswensen Financieel Perspectief Duurzame Stad (FPDS)

Het financieel perspectief duurzame stad 2020 (FPDS) heeft als doel om het eerste financieel perspectief te actualiseren door aan te geven waar de plannen voor de verschillende opgaven zijn gewijzigd, zowel financieel als inhoudelijk. De Uitvoeringsbesluiten en Uitvoeringsprogramma's die zijn ontwikkeld of binnenkort worden vastgesteld, hebben de budgetten vanuit het fonds Duurzame stad als financiële kaders gebruikt. Voor deze eerste actualisatie van het FPDS betekent het dat er is gekozen voor een hoofdzakelijk instrumentele update met een aantal verschuivingen in de planning. Volgens de recente planning van de investeringen start het merendeel van de investeringen later, maar is ook rekening gehouden met wanneer deze investeringen worden afgerond. Dit leidt tot een forse verschuiving van kapitaallasten en in een incidentele en –zekere– vrijval van kapitaallasten in de eerste jaren waardoor een financiële ruimte ontstaat. Voorstel is deze vrijval kapitaallasten voor € 950.000 ten gunste van de reserve FPDS te laten vallen. Hierdoor ontstaat ruimte binnen het FPDS. € 500.000 hiervan wordt gereserveerd binnen de reserve duurzame verstedelijking t.b.v. de cofinanciering OV-knoop. Daarnaast wordt € 250.000 beschikbaar gesteld voor projecten op het gebied van biodivers vergroenen en € 200.000 voor uitvoering bedrijventerreinenstrategie (transformatie, verdichting en vergroening).

7

Jeugd en onderwijs

Jeugd en onderwijs

<i>Programmanummer</i>	7
<i>Commissie</i>	Onderwijs en Samenleving
<i>Portefeuille(s)</i>	Gezondheid, Jeugdzorg & Welzijn Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën Bestuur, Veiligheid en Handhaving

De missie van het programma Jeugd en onderwijs luidt:

In Leiden krijgen kinderen en jongeren de kans gezond en veilig op te groeien in een stimulerende omgeving, zodat zij hun talenten kunnen ontwikkelen en volwaardig aan de samenleving kunnen deelnemen.

4.7.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 7 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.7.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Budgettair neutraal	07.01	Verbeterplan Jeugdbescherming (gedekt uit transformatiegelden)	L	I	-130	-130			
					130	130			
Mee/Tegenvaller	07.02	Herijking Integraal Huisvestingsplan OHV (IHP)	L	S		-114	-153	-5	1.295
		IHP	L	I					-1.269
	07.03	Leerlingenvervoer	L	S	70	70	70	70	70
	07.04	OZB OHV	L	S	250	250	250	250	250
	07.05	Nieuwe bijstelling begroting regionale Jeugdhulp mei 2020 en integratie-uitkering voogdij/18+ (SD)	L	S	1.102	2.335	2.347	2.359	2.363
	07.06	Bijgestelde begroting 2020 regionale jeugdhulp en tragere invulling taakstelling	L	S	730	1.433	1.467	1.099	625
Nieuw Beleid	07.07	Programma Jeugdhulp Leidse regio	L	I		225			
Tot.					2.152	4.199	3.982	3.772	3.334

Budgettair neutraal

07.01 Verbeterplan Jeugdbescherming dekken uit transformatiegelden (SD)

In het PHO overleg is besloten in te stemmen met het Verbeterplan Gecertificeerde Instelling Jeugdbescherming West. Aanleiding van het Verbeterplan is het kritische rapport van de inspectie over de jeugdbeschermingsketting eind 2019. Eind mei 2020 moeten de gemeenten dit Verbeterplan indienen bij het Rijk. De indicatieve kosten hiervan voor de regio bedragen voor de 2020 en 2021 € 567.000. Het Leidse aandeel hierin is € 130.000. Met de beschikbaar gestelde middelen wordt het tarief opgehoogd zodat deze kostendekkend is en wordt ingezet op verlaging van de caseload.

Mee-/tegenvallers

07.02 Integraal Huisvestingsplan Onderwijshuisvesting (IHP)

In 2019 is gebleken dat een aantal lopende scholenbouwprojecten door snel gestegen bouwkosten niet uitvoerbaar was voor de daarvoor ter beschikking staande budgetten. Teneinde hiervoor financiële ruimte te maken zijn bij de 1e bestuursrapportage 2019 enkele projecten uit het IHP afgeraamd. Het resterende investeringsvolume blijkt niet meer toereikend voor het uitvoeren van de resterende projecten. Dit maakt een herijking van het IHP noodzakelijk. Er is daarom een nieuw IHP opgesteld met een advies voor de noodzakelijke bouwkundige ingreep per schoolgebouw. Dit nieuwe IHP is gebaseerd op een schouw van de schoolgebouwen uit het IHP, leerlingenprognoses, stedelijke ontwikkeling en andere factoren. Het nieuwe, herijkte IHP vraagt een totale investering van de gemeente van € 106,7 miljoen in de periode tot en met 2032. Dit is ruim € 59 miljoen boven het huidige vastgestelde budget voor het huidige IHP tot en met 2030; namelijk € 47,6 miljoen. Teneinde de druk op de begroting te verminderen wordt gefaseerd navolging gegeven aan het herijkte nieuwe IHP. Daarbij wordt in de eerste fase gestart met de projecten die volgens het herijkte nieuwe IHP de grootste prioriteit moeten krijgen. Hiervoor wordt het beschikbare investeringsvolume ingezet. Bij deze kaderbrief is een extra investeringsvolume van ca. € 24,1 miljoen opgenomen om de noodzakelijke projecten in de 2e fase uit te voeren. De kapitaallasten van het extra benodigde investeringsvolume lopen geleidelijk op naar een niveau van ca. € 1,3 miljoen in 2025. In de periode daarna tot 2032 stijgen de extra kapitaallasten verder naar ruim € 1,5 miljoen. De derde fase zal bestaan uit het vaststellen van een nieuw IHP. In 2025 zal dit nieuwe IHP aan de raad worden aangeboden. Daarin zal ook de benodigde dekking worden opgenomen voor deze laatste fase.

07.03 Leerlingenvervoer

Het budget voor Leerlingenvervoer is bij de 1e bestuursrapportage 2019 structureel met 200.000 verlaagd. Dit werd mogelijk door een gunstige aanbesteding eind 2018. Uit de jaarrekening 2019 blijkt dat deze neerwaartse bijstelling te gunstig is ingeschat. Daarom wordt het budget structureel met 70.000 verhoogd.

07.04 Ozb Onderwijshuisvesting

In de jaarrekening 2019 is sprake van een nadeel op de ozb voor onderwijsgebouwen van € 250.000. Voor een belangrijk deel wordt dit nadeel veroorzaakt doordat in de jaren 2016 t/m 2019 de tariefstijgingen van de ozb niet woningen niet (volledige) gecompenseerd is door de indexering van de betreffende budgetten hiervoor. Voor het overige wordt het nadeel veroorzaakt door stijging van de waarde van de onderwijsgebouwen. Het nadeel zal zich mogelijk ook de komende jaren voordoen.

07.05 Nieuwe bijstelling begroting regionale Jeugdhulp mei 2020 en integratieuitkering voorgedij 18+ (SD)

De bijstelling van de regionale Jeugdhulpbegroting 2020 en de begroting 2021 - 2024 leiden tot een aanvullend nadeel van € 1,1 miljoen in 2020 en structureel € 2,3 miljoen nadeel vanaf 2021. De TWO geeft aan dat een groei in de vraag naar jeugdhulp en de complexiteit van de hulpvragen toenemen. De intensiteit en duur van inzet van de hulp neemt toe. Dit heeft cliëntenstop en wachttijden als gevolg. De groei is vooral te zien in de volgende sectoren: begeleiding, onderwijs-jeugdhulp inzet en GGZ. Ook verwacht TWO een kostenstijging van 4% waar in de Leidse indexering met 3,2% rekening wordt gehouden. Vanuit de TWO worden voorstellen uitgewerkt om dit tekort terug te brengen. Deze bijsturing vanuit TWO is opgenomen in het bijsturingvoorstel sociaal domein zoals toegelicht in programma 9 en het inleidend hoofdstuk sociaal domein.

Naast de bijstelling van de begroting voor Jeugdhulp TWO blijkt uit de meicirculaire 2020 dat de integratieuitkering voorgedij/18+ door lagere besteding vanaf 2019 naar beneden wordt bijgesteld. Deze integratieuitkering wordt verdeeld op basis van de gerealiseerde uitgaven twee jaar eerder. Dit zorgt voor een structureel nadeel van € 827.000 in 2021 oplopend tot € 841.000 in 2024. In 2020 vindt er een verhoging plaats van € 98.000, omdat de besteding in 2018 hoger is geweest. De lagere besteding in 2019 staat tegenover de totale kostenontwikkeling binnen de Jeugdhulp.

07.06 Bijgestelde begroting 2020 regionale Jeugdhulp en tragere invulling taakstelling (SD)

In raadsvoorstel 19.0158 *Kader voor de opdracht aan de gemeentelijke toegang jeugdhulp* meldt het college aan de raad een structureel tekort door de bijgestelde regionale begroting voor de specialistische Jeugdhulp door de TWO. Dit levert een verwacht structureel tekort op van € 480.000 (€ 513.000 minus € 33.000). In het hetzelfde raadsvoorstel is door het anders organiseren van de gemeentelijke toegang invulling gegeven aan de in de Programmabegroting 2020 verwerkte taakstelling op de specialistische Jeugdhulp. Dit vergt een aanvullende investering van € 817.000. Met deze investering wordt geleidelijk invulling gegeven aan de opgenomen taakstelling. De verwachte besparingen worden in een trager tempo gerealiseerd dan de opgenomen taakstelling. In het meest optimistische scenario levert dit van 2020-2024 een incidenteel nadeel van in totaal ruim € 2,9 miljoen op. Na 2024 wordt in dit scenario een klein voordeel verwacht.

Bedragen x € 1.000,-	2020	2021	2022	2023	2024	totaal
1 Lagere kosten JGT	-33	-33	-33	-33	-33	
1 Hogere kosten regionale jeugdhulp	513	513	513	513	513	
2 Investeren in gemeentelijke toegang	0	817	817	817	817	3.268
2 Terugdraaien taakstelling Jeugd begroting 2020	250	1.000	1.250	1.250	1.250	5.000
2 Invulling taakstelling jeugd	0	-412	-751	-1.149	-1.697	-4.009
2 Invulling taakstelling jeugd	0	-500	-500	-500	-500	-2.000
2 half jaar uitstel aanbesteding zorgaanbod door corona (cumulatief afgerond € 0,7 miljoen)	0	47	170	200	274	691
2 totaal cumulatief 2020 t/m 2024						2.950
totaal	730	1.433	1.467	1.099	625	

Nieuw beleid

07.07 Voortzetten programma Jeugdhulp Leidse Regio tot en met 2024 (SD)

Voortzetting van het project doorontwikkeling Jeugdhulp in het programma Jeugdhulp Leidse regio. De beleidskaders voor de doorontwikkeling zijn opgeleverd. We gaan nu over naar de fase van implementatie. Hierbij blijft de huidige capaciteit onverminderd nodig. We gaan uit van de duur van de vastgestelde kaders tot en met 2024. We zijn voornemens om het meerjarig incidenteel budget van € 225.000 tot en met 2024 door te laten lopen. Het gaat om de kosten voor programmamanager, programmaondersteuning, werkbudget en inhuur/ inzet van financiële/ juridische/ communicatie expertise. Het bedrag van € 225.000 in 2021 verwerken we in deze Kaderbrief. De besluitvorming over het nieuw beleid vanaf 2022 verschuiven we naar de Programmabegroting 2021 (zie ook hoofdstuk financiële keuzes en positie).

8

Cultuur, sport en recreatie

Cultuur, sport en recreatie

Programmanummer	8
Commissie	Werk en Middelen, Onderwijs en Samenleving
Portefeuille(s)	Werk, Inkomen, Economie & Cultuur Kennis, Onderwijs, Sport en Financiën Bestuur, Veiligheid en Handhaving Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte

De missie van het programma Cultuur, sport en recreatie luidt:

Cultuur, cultuurhistorie, sport, recreatie en evenementen zijn belangrijk voor de sociale structuur van de stad. Cultuur, cultuurhistorie en evenementen zijn van grote waarde voor de versterking van de positie van Leiden in de Randstad. Het aanbod van voorzieningen zal toegankelijk zijn om de ontwikkeling en ontspanning van inwoners te verzekeren en, voor wat betreft cultuur, cultuurhistorie en evenementen, onderscheidend om de centrumfunctie voor bezoekers te benutten.

4.8.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 8 zijn er de volgende wijzigingen in de doelenboom:

Beleidssterrein 8A Cultuur wordt aangepast als gevolg van vaststelling van de nieuwe cultuurnota.
Beleidssterrein 8C sport word aangepast als gevolg van vaststelling van de nieuwe nota Sport en Gezondheid

Doelenboom begroting 2020:

8A Cultuur

Doel	Prestaties
8A1 Cultuur heeft een breed en divers aanbod met meer kwaliteit en vernieuwing; musea en podia zetten Leiden nationaal en regionaal op de kaart	8A1.1 Doen aanbieden van een breed en divers kunst- en cultuurprogramma door de gesubsidieerde kunst- en cultuurinstellingen; verbeteren van het aanbod met (pop)muziek en film
	8A1.2 Exploitatie Museum De Lakenhal
	8A1.3 Restauratie en nieuwbouw Museum De Lakenhal
8A2 Cultuur versterkt de levendigheid en identiteit van de (binnen)stad	8A2.1 Doen bevorderen van de culturele levendigheid van de (binnen)stad door met de gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuurinstellingen afspraken te maken over: 1. het gebruik van stad als podium, 2. het ontwikkelen van het Cultuurkwartier als kloppend hart, 3. het verbinden van cultuur met kennis en historie, 4. het aangaan van partnerschappen met andere sectoren
	8A2.2 Meer plek en aandacht creëren voor beeldende kunst in de openbare ruimte
	8A2.3 Beschikbaar stellen van incidentele subsidie voor bijzondere kunst- en cultuurprojecten en -initiatieven

8A3 Cultuur (ver)bindt en ontwikkelt talenten en activiteiten die passen bij Leiden, Stad van ontdekkingen	8A3.1 Doen aanbieden van een breed en diverse cultuureducatief programma door de gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuureducatie-instellingen
	8A3.2 Afspraken maken met de gemeentelijke en/of gesubsidieerde kunst- en cultuureducatie-instellingen over: 1. speciale aandacht voor de ontdekking en ontwikkeling van talent en 2. speciale aandacht voor jongeren, kenniswerkers en expats
	8A3.3 Bevorderen van een productieklimaat waarin makers en amateurkunst zichtbaar zijn in de stad

8C Sport

Doel	Prestaties
8C1 Leiden zorgt voor voldoende en kwalitatief goede sportvoorzieningen	8C1.1 Exploiteren, beheren en onderhouden van de gemeentelijke sportaccommodaties (sporthallen, zwembaden, sportvelden, tennisbanen en overige sportaccommodaties)
	8C1.2 Uitvoering geven aan het sportaccommodatieplan v.w.b. de jaarschijf 2020
8C2 Leiden ondersteunt haar sportverenigingen zodat ze sterk zijn en naast hun sportfunctie ook een maatschappelijk functie vervullen	8C2.1 Ondersteunen van sportverenigingen
8C3 Leiden stimuleert dat alle inwoners meer sporten en bewegen	8C3.1 Organiseren van kennismakingscursussen
	8C3.2 Stimuleren en faciliteren van sportevenementen door subsidiëring
	8C3.3 Verstrekken van sportstimuleringsubsidies
	8C3.4 Ondersteunen en faciliteren topsport

Doelenboom begroting 2021:

8A Cultuur

Doel	Prestaties
8A1. 1. Sterke culturele basisinfrastructuur, voor alle hierbij behorende prestaties kwalitatief hoogstaand, divers en inclusief	8A1.1. Ondersteunen en mogelijk maken voorstellingen en optredens podiumaanbod
	8A1.2 Ondersteunen en mogelijk maken museaal aanbod
	8A1.3 Ondersteunen en mogelijk maken educatief aanbod
	8A1.4 Ondersteunen en mogelijk maken beeldende kunst (in de openbare ruimte)
	8A1.5 Ondersteunen amateurkunstverenigingen
	8A1.6 Ondersteunen lokale media
	8A1.7 Ondersteunen projecten voor diversiteit, toegankelijkheid, ander publieksbereik, spreiding in de stad
	8A1.8 Exploitatie Stedelijk museum De Lakenhal
8A2. Cultuur draagt bij aan maatschappelijke doelen door culturele activiteiten	8A2.1 Stimuleren en ondersteunen netwerkvorming en kennisontwikkeling cultuur- en zorgsector
	8A2.2 Stimuleren en ondersteunen dat cultuur bij draagt bij aan integratie nieuwkomers
	8A2.3 Onderzoek en stimuleren grotere toegankelijkheid cultuur voor smalle beurs en jongeren
8A3. Leiden onderscheidt zich (inter)nationaal met kennis en cultuur	8A3.1 Versterken unieke weefsel kennis en cultuur door Pilgrimjaar, ECS 2022
	8A3.2 Cultuureducatie icm natuur- en milieueducatie om de hoek

8C Sport

Doel	Prestaties
8C1 Leiden heeft aantrekkelijke, duurzame en multifunctionele sportvoorzieningen	8C1.1 Exploiteren, beheren en onderhouden van de gemeentelijke sportaccommodaties
	8C1.2 Uitvoering geven aan het sportaccommodatieplan v.w.b. de jaarschijf 2021
8C2. Iedere Leidenaar heeft een gezonde en actieve leefstijl	8C2.1 Leidenaars bewegen voldoende
	8C2.2 Leiden heeft sterke toekomstbestendige sportverenigingen
8C3. De fysieke leefomgeving bevordert sporten, spelen en bewegen	8C3.1 De openbare ruimte is beweegvriendelijk

4.8.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Budgettair neutraal	08.01	Stijgende kosten inhuur exploitatie sportaccommodaties	B	S	-125	-125	-125	-125	-125
			L	S	125	125	125	125	125
	08.02	stelpost voor prijsstijging sportaccommodaties	B	I			474		
				S				-23	-24
			L	I			-474		
				S				23	24
Mee/Tegenvaller	08.03	Vrijvallen risicobuffer verkoop panden rondom Lakenhal	B	I	-380				
	08.04	Aanbesteden delen kennis en kunst	B	I	-110	-110			
			L	I	110	110			
	08.05	Eigen vermogen BplusC - Lakenhal	B	I	-300				
			L	I	300				
	08.06	Aantrekken kwartiermaker team SPA	L	I		70	70		
	08.07	Correctie kapitaallasten Leidse Schouwburg/ Stadsgehoorzaal	L	S	114	119	127	159	161
	08.08	Huisvestingslasten culturele instellingen	L	I	350	350			
	08.09	Doorlopen subsidie Stg.Ijshal	L	I			100		
	08.10	Kosten programmamanager grote sportprojecten	L	I	102				
	08.11	Leids mediafonds in 2020 met 200.000 ondersteunen	L	I	28				
Nieuw Beleid	08.12	Voorzetten subsidie PS theater in Leiden	L	I		75			
Tot.					213	614	297	159	161

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

08.01 Stijgende kosten inhuur exploitatie sportaccommodaties

Bij de exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties dient uitval van personeel, door onder andere ziekte en verlof, vrijwel altijd direct op te vangen om de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen. Lesgroepen vragen om een instructeur, er is voldoende toezicht bij de zwembaden nodig in het kader van de veiligheid, enz. Daarvoor maakt de ambtelijke organisatie, naast haar vaste medewerkers, gebruik van uitzendkrachten. In de zomerperiode (mei – aug) gaan de buitenbaden bovendien open. Deze piek wordt ook grotendeels opgevangen door uitzendkrachten. Per saldo wordt jaarlijks circa 14.000 uur aan uitzendkrachten ingezet. Door veranderde wetgeving (WAB) kunnen we niet langer gebruik maken van goedkopere payroll constructies. We zijn nu genoodzaakt om al onze inhuur conform de wetwijziging te organiseren, wat een kostenstijging van 20% / circa € 125.000 met zich meebrengt. Dit kan worden opgevangen door hogere baten door aangepaste btw-systematiek.

08.02 Stelpost voor prijsstijging sportaccommodaties

In verband met de stijgende bouwkosten van sportaccommodaties wordt voorgesteld om een stelpost van € 2.311.000 in het MIP op te nemen voor de bouw van sportaccommodaties. De kapitaallasten worden deels gedekt door de eenmalige vrijval van kapitaallasten in programma 8, die wordt gestort in de reserve afschrijving investeringen. Een ander deel wordt gedekt door een bijdrage uit programma 8C3.3 Verstrekken sportstimuleringsubsidies.

Ook vindt er een correctie plaats op het budget energielasten sportaccommodaties. De kapitaallasten van de duurzaamheidsinvesteringen à € 75.000 worden gedekt door een verlaging van de energielasten. Dit is per abuis niet gebeurd met de vrijval kapitaallasten in 2021. Dit wordt nu gecorrigeerd ten laste van de post overhead projecten.

8.03 Vrijvallen risicobuffer verkoop panden rondom Lakenhal

Bij de verkoop van panden rondom de Lakenhal is een meevaller gerealiseerd van € 900.000 doordat een vanuit de cultuurbudgetten hiervoor beschikbaar gestelde risicobuffer niet hoefde te worden aangesproken. Bij de besluitvorming over het project Lakenhal is besproken dat deze meevaller beschikbaar zou worden gehouden voor cultuur. Naast aanmeldingen 08.02 'aanbesteden onderdelen takenpakket BlusC' en 08.03 'Versterken eigen vermogen BplusC' wordt de resterende € 380.000 ingezet om overige nadelen binnen programma 8 beleidsterrein cultuur op te vangen.

08.04 Aanbesteden delen kennis en kunst

In de brief van het College aan de Raad van 12 december 2019 heeft het college de raad geïnformeerd over de ambitie om in de cultuursector, naast subsidiëring, een andere wijze van financiering te willen gaan hanteren. Met ingang van 2022 wil het College via aanbesteding financiële middelen verdelen voor kennis- en kunstactiviteiten in Leidse wijken, gericht op kinderen, jongeren en mensen met taal- en/of andere (sociale, economische) achterstanden, zoals nu (onder meer) uitgevoerd door BplusC. In 2020 en 2021 zal een procedure van aanbesteding moeten worden voorbereid voor de hierboven genoemde doelen en doelgroepen, met een nadere afbakening van aan te besteden percelen. Met ingang van 1 januari 2022 kunnen dan (privaatrechtelijke) contracten en/of (publiekrechtelijke) tendersubsidies worden gegund, aan één of meerdere partners. Voor de uitvoering van dit project wordt 2 jaar een bedrag van € 110.000 ter beschikking gesteld. Dekking vanuit de onbenutte risicobuffer voor de verkoopopbrengst van panden rond de Lakenhal.

08.05 Versterken eigen vermogen BplusC

Het eigen vermogen van BplusC is in het boekjaar 2018 afgenomen tot € 260.000. De gemeente heeft in 2012 als norm bepaald dat het minimum weerstandsvermogen van BplusC € 360.000 moet bedragen. Vanaf 2017 is de jaarlijkse subsidie aan BplusC structureel met € 100.000 gekort. Deze subsidiekorting kwam ten gunste van de exploitatie van het (vernieuwde en uitgebreide) Museum De Lakenhal. Bij het opleggen van deze korting heeft de toenmalige wethouder van Cultuur namens het College op 19 juni 2012 aan de Raad toegezegd dat deze korting weer wordt teruggedraaid indien en voor zover het weerstandsvermogen van BplusC onder de grens van € 360.000 zou zijn gedaald. Bij brief van 12 december 2019 "Huisvesting BplusC, eigen vermogen, contractering" heeft het College de Raad aangegeven dat de subsidiekorting voor BplusC van € 100.000 (voor de jaren 2018, 2019 en 2020) mogelijk zal worden teruggedraaid. Dit onder voorwaarden die gesteld zijn in ten aanzien van het toekomstbestendig maken van BplusC. Dekking vanuit de onbenutte risicobuffer voor de verkoopopbrengst van panden rond de Lakenhal.

08.06 Aantrekken kwartiermaker nieuwe sportaccommodaties

In 2022 opent de gemeente Leiden drie nieuwe sportaccommodaties: een indoorsportcentrum, een zwembad en een ijsshal. Met deze nieuwe accommodaties verwachten we te kunnen bijdragen aan de ambitie om meer Leidenaren aan het sporten te krijgen en daarnaast de verenigingen van Leiden hedendaagse faciliteiten te bieden om hun (top)sporttalenten op te leiden en competitie te spelen op het hoogste wedstrijdniveau. Bij de realisatie van de nieuwe sportaccommodaties worden de doelstellingen m.b.t. duurzaamheidsambities ingepast. Bovenstaande opgave vraagt de komende periode een grote inspanning van de ambtelijke organisatie. Te denken valt aan de volgende werkzaamheden:

- Afstemming met Stichting IJshal over exploitatie van totale accommodatie voor optimale synergie en samenwerking;
- Aanbesteding en contractvorming professionele pachter van de horeca;
- Inrichten toegangscontrolesysteem en afstemming op bestaande systemen in huidige accommodaties;
- Inrichten kantoren en werkplekken, inclusief bijbehorende ICT faciliteiten;
- Afstemming met andere huurders, zoals Hengelaarsbond en pachter van de shop voor verhuur/verkoop schaatsen;
- Opzetten van een sleutelplan;
- Inrichten van een kassaregistratiesysteem;
- Operationeel managers installeren en inwerken.

Deze opgave kan, samen met het draaiend houden van de huidige bedrijfsvoering, niet binnen de beschikbare capaciteit worden opgevangen. Deze middelen worden aangewend voor het aantrekken van een kwartiermaker (2 jaar 0,5 fte) om de betrokken organisatieonderdelen te begeleiden naar de nieuwe situatie.

08.07 Correctie kapitaallasten Leidse Schouwburg / Stadsgehoorzaal

Sinds 2017 zijn de door de Leidse Schouwburg/Stadsgehoorzaal aan de gemeente terug te betalen kapitaallasten voor de bedrijfsmiddelen die (in 2012 bij de verzelfstandiging) van de gemeente aan de Leidse Schouwburg/Stadsgehoorzaal zijn overgaan niet juist in de gemeentebegroting verwerkt. Deze omissie wordt gecorrigeerd (2020: € 114.000; 2021: € 119.000; 2022: € 127.000; 2023: € 159.000 en 2024: € 161.000). Tot en met 2034 zal het bedrag jaarlijks worden aangepast conform afspraken 2012.

08.08 Huisvestingslasten culturele instellingen

Vooruitlopend op de resultaten van een momenteel extern uitgevoerd onderzoek naar de gestegen huisvestingslasten van de grote culturele instellingen (BplusC, de Leidse Schouwburg/Stadsgehoorzaal, Theater Ins Blau als - in mindere mate - Gebr. De Nobel), wordt budget gevraagd om gevolg te kunnen geven aan de conclusies van dit onderzoek om achterstallig huurdersonderhoud te laten uitvoeren en zo het huidige cultureel aanbod te kunnen garanderen. In totaliteit ontvangen de vier instellingen € 8,8 miljoen aan jaarlijkse subsidie. Voorstel is voor de komende twee jaar 4% (€ 350.000) hiervan te reserveren om het huidige cultureel aanbod te kunnen garanderen.

08.09 Doorlopen subsidie Stichting IJshal

Aan de Stichting IJshal is in 2012 d.m.v. een amendement (RB12.0118 / A120118/1) een toezegging gedaan dat zij tot aan de renovatie van de huidige ijshal jaarlijks een subsidie ontvangen van € 100.000. De renovatie was eerder gepland dan de nieuwbouw ijshal. Derhalve is vanaf 2022 geen subsidie voor de Stichting IJshal opgenomen in de begroting. Omdat de bouw met een jaar vertraagd is, wordt voorgesteld om in 2022 deze jaarlijkse subsidie op te nemen in de begroting. Met deze subsidie kan de Stichting IJshal het onderhoud aan de bestaande hal dat niet uitgesteld kan worden tot aan de oplevering van de nieuwe hal zelf uitvoeren.

08.10 Kosten programmamanager grote sportprojecten

Door de vertraging van de topsporthal, zwembad en ijsbaan is er geen dekking beschikbaar in 2020 voor de betreffende programmanager. Hiervoor was budget beschikbaar tot en met 2019.

Nieuw beleid

08.11 Leids Mediafonds in 2020 met € 200.000 ondersteunen

Er is bij de behandeling van de Kaderbrief 2019 toegezegd om in 2020 het Leids Media Fonds te subsidiëren met € 200.000. Vanuit het budget voor de lokale radio omroep is € 72.500 ruimte. Dit betekent dat in 2020 aanvullend € 27.500 noodzakelijk om in 2020 € 200.000 beschikbaar te stellen voor het Leids Mediafonds. In 2020 ontvangt de Raad de evaluatie van het Leids Mediafonds.

08.12 Voortzetten subsidie PS theater Leiden

PS|theater maakt kunst en cultuur laagdrempelig en toegankelijk. Het brengt kunst dichtbij de inwoners. PS|theater betreft onverwachte doelgroepen, niet alleen passief maar ook actief. Hun werkwijze werkt verbindend. Ze laten zien waar de kracht en de thema's zitten in een wijk op een manier die naadloos aansluit bij de Cultuurvisie Leiden 2020 met nadruk op diversiteit en inclusie. In 2017 is meerjarig incidenteel € 75.000 subsidie beschikbaar gesteld. Per 2021 valt deze subsidie weg. Om PS|theater voor de stad Leiden te behouden zijn we voornemens om deze subsidie in 2021 en 2022 incidenteel voor te zetten. Voor 2021 verwerken we dit bedrag incidenteel in de Kaderbrief. De besluitvorming over nieuw beleid vanaf 2022 vindt plaats bij de Programmabegroting 2021 (zie ook hoofdstuk financiële keuzes en positie).

Nieuw beleid dat geheel wordt doorgeschoven naar de Programmabegroting 2021

Deze voornemens zijn niet verwerkt in de cijfers van deze Kaderbrief maar worden bij de Programmabegroting 2021 afgewogen tegen de beschikbare financiële ruimte.

08.13 Wijk sportpark Roomburgerpark

Vorig jaar is een onderzoek verricht naar de haalbaarheid van een inrichting van het gebied waarbij groen, recreatie en sport en andere maatschappelijke functies meer worden gemengd, en er meer ruimte ontstaat voor hockey. Conform het raadsbesluit Richtinggevende keuze wijk sportpark Roomburg in juni 2019 heeft de gemeenteraad het college (per amendement) de opdracht gegeven om een inrichtingsvoorstel voor het wijk sportpark Roomburgerpark op te stellen. Conform het amendement wordt een inrichtingsvoorstel opgesteld. De informatie uit het haalbaarheidsonderzoek zal als input dienen bij de uitwerking om tot een inrichtingsvoorstel te komen. We zijn voornemens om bij de Programmabegroting 2021 vanaf 2023 € 250.000 ruimte voor kapitaallasten beschikbaar te stellen.

9

Maatschappelijke ondersteuning

Maatschappelijke ondersteuning

Programmanummer	9
Commissie	Onderwijs en Samenleving
Portefeuille(s)	Gezondheid, Jeugdzorg & Welzijn

De missie van het programma Maatschappelijke Ondersteuning luidt:

"De gemeente Leiden wil een stad zijn waarin alle mensen, inclusief die met een zorgbehoefte, actief kunnen participeren en zelf de regie in handen hebben bij de wijze waarop hun zorgbehoefte wordt vervuld. Het gemeentelijke beleid is gericht op het activeren van mensen om hen in staat te stellen zelf deel te nemen aan de samenleving. Daarnaast organiseren we een vangnet voor de ondersteuning van zeer kwetsbare burgers die onvoldoende in staat zijn om voor zichzelf te zorgen."

4.9.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma 9 zijn er de volgende wijzigingen in de doelenboom:

Beleidssterrein 9B Preventie word aangepast als gevolg van vaststelling van de nieuwe nota Sport en Gezondheid

Doelenboom begroting 2020:

9C Preventie

Doel	Prestatie
9B1 Inwoners zijn zo zelfredzaam mogelijk	9B1.1 Organiseren van een samenhangend aanbod van informatieverstrekking, advies en cliëntondersteuning
9B2 Gezondheidsproblemen worden voorkomen	9B2.1 Uitvoeren van wettelijke taken basisgezondheidszorg
	9B2.2 Uitvoeren van regionaal en lokaal gezondheidsbeleid

Doelenboom begroting 2021:

9C Preventie

Doel	Prestaties
9B1 Inwoners zijn zo zelfredzaam mogelijk	9B1.1 Organiseren van een samenhangend aanbod van informatieverstrekking, advies en cliëntondersteuning
9B2 Gezondheidsproblemen worden voorkomen	9B2.1 Uitvoeren van wettelijke taken basisgezondheidszorg
9B3 Iedere Leidenaar heeft een gezonde en actieve leefstijl	9B3.1 Leidenaars hebben kennis van een gezonde en actieve leefstijl
	9B3.2 Leidenaars gaan verantwoord om met genotmiddelen
	9B3.3 Leidenaars hebben een gezond gewicht

4.9.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Budgettair neutraal	09.01	Binnenvest 2020 (t.l.v. geormerkt deel beschermd wonen)	B	I	-1.500				
			L	I	1.500				
Mee/Tegenvaller	09.02	Niet realiseren ombuiging contingentregeling WMO Begeleiding	L	S		50	50	50	50
	09.03	Vrijval restbudget huisvesting bijzondere doelgroepen	L	I	-274				
	09.04	Innovatie WMO subregionaal dekken uit Regionaal investeringsfonds	L	I	-400				
	09.05	Inzet regionale middelen voor Maatschappelijke zorg	B	I	-1.000				
			L	I	-1.000				
					1.000				
	09.06	Afbouw tijdelijke extra capaciteit voor veranderingen sociaal domein	L	I		750	375		
	09.07	RDOG Veilig Thuis en overige taken	L	S	710	656	594	589	589
	09.08	Uitvoeringscapaciteit WMO	L	S	100	300	225	225	225
	09.09	Toename WMO maatwerkvoorzieningen	B	S	-978	-900	-1.150	-1.400	-1.650
			L	S	1.009	1.592	1.958	1.983	3.080
	09.10	Voorziening statushouders	L	I	50				
	09.11	SD Tekort 2024 sociaal domein	B	I					1.130
	09.12	Structurele doorwerking meicirculaire 2018	B	I					637
	09.13	Onjuiste verwerking Kaderbrief 2019-2022	L	I				430	430
Bijsturing	09.14	Bijsturingsvoorstel sociaal Domein en bijsturing TWO	L	S		-1.953	-2.011	-1.686	-1.761
	09.15	Resterende taakstelling binnen het hek sociaal domein	L	S				-2.629	-4.700
	09.16	Storting voordelig saldo 2020 in reserve sociaal domein	L	I	761				
Tot.					-22	495	41	-2.438	-1.969

Bedragen x € 1.000,-

Budgettair neutraal

09.01 De Binnenvest 2020 t.l.v. geormerkt deel beschermd (SD)

Stichting Binnenvest wordt gesubsidieerd voor het voorkomen van dak- en thuisloosheid, toeleiden naar zorg, opvangen van dak- en thuislozen en het ambulant begeleiden bij dak- en thuislozen die uitstromen uit de opvang naar een eigen woonruimte. Dit gebeurt voor jongeren, alleenstaanden en gezinnen. Binnenvest heeft meer subsidie aangevraagd dan we als centrum-gemeente tot onze beschikking hebben. Men heeft meer middelen nodig omdat er sprake is van een dubbele opdracht: decentraliseren van de maatschappelijke opvang richting lokale gemeenten en centraal opvangen in Leiden. Daarnaast zijn de kosten gestegen door een grotere inzet van beveiliging (doordat er meer cliënten verblijven op de Nieuwe Energie) en door een loonstijging in de sector. De extra kosten van € 1,5 miljoen voor 2020 worden gedekt door een onttrekking van € 1,5 miljoen aan de reserve sociaal domein. Het betreft regionale middelen Beschermd wonen die geormerkt zijn binnen de reserve sociaal domein.

Mee- / tegenvaller

09.02 Niet realiseren ombuiging contingentregeling Wmo begeleiding (SD)

In het bijsturingsvoorstel sociaal domein 2019 is vanaf 2021 een structurele besparing opgenomen van € 50.000. Deze besparing kan niet worden gerealiseerd. Er zal elders moeten worden bijgestuurd om dit nadeel op te vangen.

09.03 Vrijval restbudget huisvesting bijzondere doelgroepen (SD)

Er is een budget beschikbaar van € 774.000 voor huisvesting bijzondere doelgroepen. Daarvan is € 500.000 bestemd voor de nieuwe subsidieregeling huisvesting bijzondere doelgroepen. Het restant van € 274.000 kan vrijvallen en wordt gestort in de reserve sociaal domein.

09.04 Innovatie Wmo subregionaal dekken uit regionaal investeringsfonds (SD)

Benodigde middelen voor innovatie Wmo subregionaal kunnen uit het regionaal investeringsfonds worden bekostigd. Het incidentele Leidse budget kan ingezet worden om het tekort op het sociaal domein te verlagen.

09.05 Inzet regionale middelen voor maatschappelijke zorg (SD)

Leiden besteedt € 1 miljoen aan lokale middelen voor de regionale maatschappelijke zorg. Dit miljoen zal in 2020 worden gedekt uit de reserve sociaal domein onderdeel beschermd wonen.

09.06 Afbouw tijdelijke extra plankosten voor veranderopgaven sociaal domein (SD)

In 2020 is incidenteel € 750.000 geraamd voor plan- en frictiekosten in het sociaal domein voor o.a. jeugdzorg, Wmo maatwerkvoorzieningen (waaronder ontwikkeling Wmo-dashboard, voorbereiding inkoop 2022), maatschappelijke opvang (decentralisatie), participatie, preventie en uitvoering geven aan de opgenomen bijsturingvoorstellen. De inzet is om de extra bezetting medio 2022 afgebouwd te hebben. Daarvoor zal een afbouwplan worden opgesteld. In 2021 is € 750.000 nodig en in 2022 € 375.000. De tijdelijke extra bezetting is o.a. nodig om de veranderopgaven in het sociaal domein goed af te kunnen ronden. De dekking wordt gevonden binnen het sociaal domein.

09.07 RDOG Veilig thuis en overige taken (SD)

Het aantal meldingen Veilig Thuis is veel hoger dan verwacht. Dat is een landelijk fenomeen. De kosten voor Leiden nemen toe met structureel € 366.000. Mogelijk komen er extra rijksmiddelen in de septembercirculaire 2020. Daarnaast nemen de kosten van diverse overige sterk geprotocoliseerde taken, waaronder het rijksvaccinatieprogramma, structureel toe met € 196.000. Binnen het sociaal domein zal bijgestuurd worden vanaf 2021. Voor 2020 is een onttrekking van € 562.000 aan de reserve sociaal domein geraamd.

We stellen voor om de meerkosten RDOG op te vangen vanuit de algemene middelen in plaats van de taakstelling binnen het hek sociaal domein verder te laten oplopen. De RDOG voert grotendeels wettelijke taken uit met een beperkte beleidsmatige samenhang met de andere onderdelen van het sociaal domein. Zie ook inleidend hoofdstuk sociaal domein.

09.08 Uitvoeringscapaciteit Wmo (SD)

Vanaf 2015 is de bezetting bij het team Maatschappelijke ondersteuning uitgebreid, waarbij steeds incidentele middelen t/m 2020 zijn ingezet als dekking. De aantallen bij de WMO maatwerkvoorzieningen nemen nog steeds toe. Een deel van de rijksmiddelen had ingezet moeten worden als dekking van de extra uitvoeringskosten, maar dat is niet gebeurd. In 2019 is € 450.000 extra nodig geweest. In 2020 is € 350.000 aan incidentele dekking geregeld. In 2020 is nog € 100.000 extra nodig. Vanaf 2021 zal worden geprobeerd om de werkprocessen zodanig aan te passen, dat er 2 fte minder nodig zijn en vanaf 2022 weer 1 fte minder. Het zal een lastige opdracht zijn, omdat de aantallen verstrekkingen toenemen en wachttijden niet acceptabel zijn. Structureel zal er € 225.000 nodig voor de resterende extra bezetting.

09.09 Toename Wmo maatwerkvoorzieningen (SD)

In 2019 is conform verwachting gedurende het jaar het aantal cliënten voor huishoudelijke ondersteuning (vooral veroorzaakt door de aanzuigende werking van het abonnementstarief) en Individuele Begeleiding (trend sinds 2015) gestegen. Voor de individuele begeleiding geldt dat de stijging harder is gegaan dan geraamd, veroorzaakt door de toenemende vergrijzing in combinatie met het langer thuiswonen. Ook het aantal verstrekkingen van woningaanpassingen en vervoersdiensten –voorzieningen is hoger dan verwacht. Voor woningaanpassingen, met name trapliften, geldt tevens dat de prijzen zijn verhoogd als gevolg van een nieuw aanbesteed contract. Deze kostenstijging moet als structureel worden beschouwd. Het begrote budget voor Pgb voor individuele en groepsbegeleiding is ontoereikend gebleken ten opzichte van de uitgaven op dit vlak.

De inkomsten uit eigen bijdragen blijken op basis van gegevens van het CAK structureel lager uit te vallen. In 2019 zijn nog veel eigen bijdragen ontvangen die betrekking hadden op 2018, waardoor het effect van het abonnementstarief niet goed zichtbaar was. Voor 2020 wordt de opbrengst eigen bijdragen verlaagd met € 72.000

Het budget is onvoldoende om de bovengenoemde kostenstijgingen en lagere baten op te vangen. Voor 2020 is een bijstelling van het budget noodzakelijk van afgerond € 1 miljoen en dat loopt op tot € 3 miljoen vanaf 2024. Voor de aanzuigende werking bij huishoudelijke ondersteuning wordt gerekend op compensatie van het Rijk van € 400.000 over 2019 (uit te keren in 2020) tot € 1,65 miljoen vanaf 2024. De verwachte rijkscompensatie bedraagt circa 50% van de kostentoeename. De verwachte kosten in 2024 liggen € 3,3 miljoen hoger dan de werkelijke kosten in 2018. De aanname is dat de helft van de stijging wordt veroorzaakt door de aanzuigende werking van het abonnementstarief.

09.10 Voorziening statushouders

Het traject ten behoeve van de aanwijzing van de nieuwe locatie voor de 16 woningen statushouders, komende van de Sumatrastraat, is vertraagd en de intensiteit van de ambtelijke inzet is sinds december 2019 fors toegenomen. De oorzaak hiervan ligt bij participatie, WOB-verzoeken en onderzoek naar alternatieve locaties. Het tekort aan budget voor plankosten wordt diensgevolge geraamd op € 177.769. De voorziening ter dekking van de kosten is als onderdeel van de jaarrekening 2019 met € 134.496 opgehoogd. Daarom moet € 43.273 extra gestort worden in de voorziening. Voorgesteld wordt om het krediet Verplaatsen 16 woningen Sumatrastraat Statushouders te verhogen met €177.769 en dit te dekken uit de Voorziening Huisvesting Statushouders. Daarnaast moet een extra storting plaatsvinden van € 6.819 om de werkelijke stand van de voorziening aan te laten bij de benodigde stand van de voorziening per ultimo 2019.

09.11 Structureel tekort 2024 bijsturing voorstel sociaal domein (SD)

In het [bijsturing voorstel sociaal domein](#) (RV19.0114) was voor 2023 een onttrekking opgenomen van € 1,13 miljoen, omdat de taakstelling niet volledig structureel kon worden ingevuld. Nu moet de taakstelling vanaf 2024 alsnog structureel worden ingevuld.

09.12 Structurele doorwerking meicirculaire Gemeentefonds 2018 (SD)

Vanuit de mei-circulaire 2018 zijn allerlei ontwikkelingen in het sociaal domein bijgesteld. De laatste jaarschijf werd gedekt door een onttrekking van € 637.301. Vanaf 2024 kan dit niet meer uit de reserve worden gedekt.

09.13 Correctie verwerking Kaderbrief 2019-2022 (SD)

Bij de Kaderbrief 2019-2022 was een storting van € 430.000 in het sociaal domein incidenteel verwerkt, terwijl het structureel had moeten zijn. Dit was al gemeld in het raadsvoorstel [Bijsturing Sociaal domein](#) (RV 19.0114). Vanaf 2023 is er een taakstelling van € 430.000 opgenomen, die nu moet worden ingevuld buiten het sociaal domein.

Bijsturing

09.14 Bijsturing voorstel sociaal Domein en bijsturing TWO (SD)

Bij deze Kaderbrief 2020-2024 treedt een aanvullend nadeel op binnen het financieel hek rond het sociaal domein. Er is een eerste aanzet gedaan om een deel van het ontstane tekort binnen het financieel hek sociaal domein op te vangen. Daarnaast wordt binnen de TWO gewerkt aan een structurele besparing op de Jeugdhulp vanaf 2021. Dit zou voor Leiden een besparing van € 650.000 moeten opleveren.

(x € 1.000, - = voordeel)	2020	2021	2022	2023	2024
Bijsturing voorstel en bijsturing TWO	0	-1.953	-2.011	-1.686	-1.761

Zie ook het inleidend hoofdstuk over het sociaal domein.

09.15 Taakstelling financieel hek sociaal domein

Na de verwerking van de financiële ontwikkelingen binnen het hek rond het sociaal domein en de al uitgewerkte bijsturing voorstellen onder 9.14 resteert een tekort van € 2,6 miljoen in 2023 en € 4,7 miljoen vanaf 2024. Conform de huidige omgang met het hek wordt dit tekort als taakstelling in de begroting opgenomen. Gezien de omvang van het nieuwe tekort, de al lopende ombuigingen uit het bijsturing voorstel RV19.0114 en de onzekerheid over de toekomstige verdeling van het Gemeentefonds stellen we voor om in 2021 en 2022 het tekort binnen het sociaal domein vanuit de algemene middelen op te vangen. Zie ook het inleidend hoofdstuk sociaal domein en de uiteenzetting van de financiële positie.

09.16 Storting voordelig saldo 2020 in reserve sociaal Domein (SD)

In 2020 ontstaat een voordelig saldo van € 761.000 binnen het hek van het sociaal domein doordat een deel van de tegenvallers vanuit de algemene middelen wordt opgevangen. Conform de afspraken over het financieel hek rond het sociaal domein wordt dit saldo toegevoegd aan de reserve sociaal domein om toekomstige tegenvallers op te vangen.

10

Werk en inkomen

Werk en inkomen

<i>Programmanummer</i>	10
<i>Commissie</i>	Werk en Middelen
<i>Portefeuille(s)</i>	Gezondheid, Jeugdzorg & Welzijn Bestuur, Veiligheid en Handhaving

De missie van het programma Werk en inkomen luidt:

De gemeente Leiden stimuleert haar inwoners om door werk zelfstandig in het bestaan te voorzien, bevordert maatschappelijke participatie en biedt waar nodig een financieel vangnet.

4.10.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Voor programma10 zijn er geen wijzigingen in de doelenboom.

4.10.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Autonoom	10.01	Wijziging Wet Gemeentelijke schuldhulpverlening (WGS)	L	I		150	150		
Budgettair neutraal	10.02	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO)	B	I	-11.855				
			L	I	11.855				
	10.03	DZB (Leerwerkbedrijf/ Re-integratie en Werkgeversdiensten)	B	S		2.366	3.926	5.486	
			L	I		-500	-500		
						500	500		
				S		-2.366	-3.926	-5.486	
Mee/Tegenvaller	10.04	Subsidie-inkomst AMIF 2020	B	I	-100				
	10.05	Onderbesteding Maatwerkbudget	L	S	-450	-300	-150		
	10.06	BUIG 2020	B	S	1.865	1.865	1.865	1.865	1.865
			L	I	-616	371	0	0	0
				S	-1.832	-1.799	-1.799	-1.799	-1.799
	10.07	Bijzondere bijstand	L	S	-500				
Nieuw Beleid	10.08	Voortzetten Snelle hulp bij schulden	L	S		281			
Tot.					-1.633	568	66	66	66

Autonoom

10.01 Wijziging Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (SD)

De WGS wordt per 2021 aanzienlijk gewijzigd. De aanpassing geeft de gemeente de mogelijkheid om gegevens over betalingsachterstanden uit te wisselen met woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en de zorgverzekeraars. De wet verplicht de gemeente voorts op ieder enkelvoudig signaal over een achterstand actie te ondernemen. Zo kan de gemeente beginnende schulden beter signaleren en schuldhulpverlening aanbieden voordat mensen zelf aan de bel trekken. Feitelijk is het een voortzetting van de vroegsignalering die al plaats vindt in Leiden, maar gedekt wordt uit tijdelijke middelen. Voor de continuering is € 150.000 (inzet van 2 fte) nodig in 2021 en 2022. Bij een goede uitvoering van de wet kunnen er minder problematische schulden ontstaan, waardoor weer ruimte in de formatie kan ontstaan. De woningcorporaties, energie- en drinkwaterbedrijven en zorgverzekeraars worden gevraagd om in de kosten bij te dragen of om personele inzet te leveren. Zij hebben immers profijt van de wet, mits goed uitgevoerd. Eerdere ondernomen pogingen daartoe in het project Vroegsignalering stemmen overigens niet hoopvol. Dekking zal moeten plaatsvinden binnen het sociaal domein. Door het corona-virus zullen er de komende tijd veel signalen op Leiden afkomen, mogelijk worden de extra kosten daarvan gecompenseerd door het Rijk.

Budgettair neutraal

10.02 Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO)

De Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO) ondersteunt zelfstandige ondernemers, zodat zij een betere kans hebben om hun bedrijf voort te zetten. De TOZO heeft betrekking op de Bbz-doelgroep (Bijstand voor zelfstandigen). De TOZO zal net als de Bbz worden uitgevoerd door de gemeente Rotterdam.

10.03 DZB (Leerwerkbedrijf / Re-integratie en Werkgeversdiensten)

In de Kaderbrief 2019-2023 werden meerdere ambities van DZB genoemd, die deels via innovatieve projecten worden gerealiseerd. De materie rond deze projecten is complexer dan ingeschat en deze blijken hierdoor op korte termijn niet haalbaar. Dit geldt ook voor de ambitie om de doelgroep te verbreden. De vanuit deze ambities bij de Kaderbrief 2019-2023 doorgevoerde verhoging van baten en lasten wordt weer teruggedraaid. De haalbaarheid van deze ambities zullen meegenomen worden in een beleidsnotitie waar DZB momenteel aan werkt. De beleidsnotitie is gericht om DZB toekomstbestendig te maken, waardoor de doelen van de arbeidsparticipatie waar DZB een rol in heeft, voor de gemeente(n) ook in de toekomst haalbaar blijven. In de beleidsnotitie wordt ingegaan op veranderingen die leiden tot daling van subsidieontvangsten als gevolg van een jaarlijks krimp van de WSW-populatie. Daarnaast de andere samenstelling van de groep mensen die bij DZB

aanklopt en de financiële consequenties die daarmee samenhangen. Voor de transitie waar DZB voor staat, worden de budgetten die in eerste instantie voor de innovatieve projecten waren geraamd ingezet. Om die reden worden ze in 2021 en 2022 (2 keer € 500.000) eerst weer toegevoegd aan DZB-reserves om deze op een later moment aan de hand van de beleidsnotitie weer beschikbaar te stellen. Door de inzet van DZB-reserves is de verwachting dat de transitie voor de komende jaren haalbaar is binnen de beschikbare budgetten. Naar verwachting zal de beleidsnotitie over een toekomstbestendige DZB in het najaar 2020 beschikbaar zijn.

Mee- / tegenvaller

10.04 Subsidie-inkomst AMIF 2020 (SD)

De kosten voor AMIF (Europees asiel, migratie- en integratiefonds) waren begroot, de baten nog niet. Het voordeel bedraagt € 100.000 voor 2020. Komt ten goede aan de reserve sociaal domein.

10.05 Onderbesteding maatwerkbudget (SD)

Het Maatwerkbudget is per 1 juli 2019 ingevoerd. De ambitie was om structureel € 600.000 hieraan te besteden. Nieuwe regelingen hebben altijd een aanlooperperiode nodig voordat het gebruik op gang komt. Dat blijkt ook nu weer. In 2020 wordt een onderbesteding verwacht van € 450.000, in 2021 van € 300.000 en in 2022 van € 150.000. De onderschrijdingen worden gestort in de reserve sociaal domein.

10.06 Buig 2020 en vervanging uitkeringenadministratie

Ondanks dat het aantal uitkeringen vanaf het einde van het 1e kwartaal oploopt, wordt een voordeel verwacht van € 1,0 miljoen op het uitkeringenbudget in 2020. De uitgangspositie is goed. De kosten over de eerste 5 maanden van 2020 liggen beduidend lager dan over dezelfde periode in 2019. Het BUIG-budget 2020 is door het Rijk weliswaar met € 1,865 miljoen verlaagd, maar dat is exclusief het corona-effect. Eind september wordt het definitieve BUIG-budget bekendgemaakt en dat zal inclusief het corona-effect zijn. Het Rijk heeft laten weten dat de budgetverlaging van € 1,865 miljoen vooralsnog niet in mindering wordt gebracht op de bevoorschotting.

De vervanging van de uitkeringsadministratie door de *suite sociaal domein* gaat in 2020 van start en zal naar verwachting in 2021 worden afgerond. De aanbestedingsfase is achter de rug. Nu gaat de implementatiefase van start. Voor de implementatie is een aanvullend incidenteel budget nodig van € 384.000 in 2020 en van € 371.000 in 2021. De suite is een webapplicatie, ook wel een SAAS-toepassing genoemd. De implementatiekosten van een SAAS-toepassing mogen niet worden geactiveerd. De incidentele kosten bestaan voornamelijk uit projectleiding, projectondersteuning, conversie, hosting en het aanbrengen van koppelingen. De verwachting is dat de structurele kosten met € 66.000 zullen stijgen door de toegenomen functionaliteiten.

10.07 Bijzondere bijstand

De uitgaven over de eerste 5 maanden zijn lager dan verwacht. De uitgaven aan bewindvoeringskosten lijken te stabiliseren, terwijl een verdere stijging was verwacht. De uitgaven aan de individuele inkomensloeslag zijn lager dan verwacht. Ook de overige kosten bijzondere bijstand zijn lager dan verwacht. Het verwachte voordeel bedraagt € 500.000.

Nieuw beleid

10.08 Voortzetten snelle hulp bij schulden (SD)

Het project Snelle hulp bij schulden wordt deels uitgevoerd door de coöperatie SWT en deels door de Stadsbank en wordt t/m 2020 volledig gedekt vanuit de reserve sociaal domein. In 2021 is nog een budget van € 70.000 beschikbaar. De structurele kosten vanaf 2022 zijn € 421.000. Om Snelle hulp bij schulden structureel in te voeren is € 351.000 extra nodig in 2021 en € 421.000 vanaf 2022. Het bedrag van € 421.000 in 2021 verwerken we nu in de Kaderbrief. De besluitvorming over nieuw beleid vanaf 2022 schuiven we door naar de Programmabegroting 2021 (zie ook hoofdstuk financiële positie).

4.11 Algemene dekkingsmiddelen, overhead, Vpb en onvoorzien

4.11.1 Wijzigingen indeling programmabegroting

Niet van toepassing.

4.11.2 Financiële ontwikkelingen

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Autonoom	AD.01	Onderuitputting kapitaallasten 2020	L	S	-691				
	AD.02	ontwikkeling kapitaallasten 2021 - 2024	L	S		-2.498	-1.166	-2.943	-876
	AD.03	Structureel lager dividend BNG	B	S	436	127	127	127	127
	AD.04	Ontwikkeling algemene uitkering, OZB, riool- en afvalstoffenheffing	B	S	2.758	3.529	2.224	2.776	-376
Mee/Tegenvaller	AD.05	Maximale kapitaallasten in jaarschijf 2024	L	I					-500
				S					500
	AD.06	Ontwikkeling financieringlasten	L	S	-1.837	-1.644	-2.273	-1.399	-650
	AD.07	Mutatie concernreserve i.v.m. benodigde weerstandsvermogen	B	I				-39	-2.572
			L	I	274				
	AD.08	Meevaller algemene dekkingsmiddelen	B	I	-1.200				
Bijsturing	AD.09	Mutatie behoedzaamheidsruimte	L	S			-2.000	-2.000	1.500
	AD.10	Vrijval reserve afschrijvingen investeringen	B	I	-3.827	-7.724	-3.571	-2	
				S	78	125	256	283	416
	AD.11	Herprioritering bestaande ambities 2024 (voorgenomen ombuigingsoperatie) t.b.v. structureel evenwicht	L	S					-1.500
Tot.					-4.009	-8.085	-6.403	-3.197	-3.931

Bedragen x € 1.000,-

Ontwikkeling	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Budgettair neutraal	OH.01	Versnelde aanschaf mobiele telefonie	L	S		-24	-24		
						24	24		
Mee/Tegenvaller	OH.02	Extra bijdrage BSGR 2020 e.v.	L	S	-75	2	2	2	2
	OH.03	Begroting Servicepunt71 2021	L	I	711				
				S	362	512	512	512	512
	OH.04	Bijstelling opbrengst applicatierationalisatie VRIS	B	S	-100	-100	-100	-100	-100
			L	S	541	744	333	218	179
	OH.05	Invoering WNRA projectkosten 2020	L	I	73				
	OH.06	Permanente controle gemeentelijke belastingen	B	S	-90	-90	-90	-90	-90
			L	S	85	85	85	85	85
	OH.07	Vervanging systeem voor subsidieverstreking	L	I	234	75			
				S		-60	-60	-60	-60
						60	60	60	60
Nieuw Beleid	OH.08	Datagedreven Werken Urban Data Center	L	I		250			
	OH.09	Uitbreiding formatie Financieel Advies Sociaal Domein.	L	S	60	110			
	OH.10	Diverse ontwikkelingen InformatieVoorziening	L	S	20	50			
	OH.11	Projectuitvoeringskosten IV-portfolioprojecten	L	I		250			
	OH.12	Innovatiebudget 2021 en 2022	L	I		225			
	OH.13	Ontwikkelpool	L	S		100			
Tot.					1.821	2.213	742	627	588

Bedragen x € 1.000,-

Autonoom

AD.01 Onderuitputting kapitaallasten 2020

Doordat de uitgaven binnen kredieten in 2019 minder snel zijn gegaan dan geraamd, vallen de kapitaallasten in 2020 € 691.000 lager uit.

AD.02 Ontwikkeling kapitaallasten 2021-2024

Voor de Kaderbrief is voor alle kredieten de verwachting over de snelheid van de uitgaven geactualiseerd. Hierbij was het realisme van de gehanteerde planningen met name een punt van aandacht. Omdat de verwachting is dat de uitgaven langzamer zullen plaatsvinden dan eerder aangenomen, vallen de kapitaallasten 2021-2024 lager uit dan eerder werd verwacht. Deze berekening is uitgewerkt onder de uitgangspunten meerjarenbegroting. In een bijlage bij deze kaderbrief is uiteengezet welke maatregelen we nemen om steeds realistischer te ramen.

AD.03 Structureel lager dividend BNG

BNG Bank heeft over het verslagjaar 2019 een nettowinst behaald van € 163 miljoen. De belangrijkste oorzaken van de daling van € 174 miljoen ten opzichte van 2018 is een afboeking / hogere voorzieningen voor kredietverliezen van 153 miljoen. Deze lagere winst resulteert ook in een lager dividend voor de aandeelhouders. Voor Leiden is de dividenduitkering € 441.510 ten opzichte van de begrote € 877.000. Vorig jaar was het dividend BNG over 2018 € 514.000 hoger dan begroot. Bij de Kaderbrief 2020-2023 is dit voordeel voor € 400.000 structureel in de begroting verwerkt. Dit blijkt nu voor in ieder geval 2019 optimistisch te zijn geweest. Vanwege de onzekerheid door de Corona-crisis en de lage rente, maar ook door het grote aandeel van de incidentele verliezen in het resultaat verlagen we de raming structureel met € 127.000 tot € 750.000 structureel.

AD.04 Ontwikkeling Algemene uitkering, ozb, riool en afvalstoffenheffing

De Algemene uitkering ('autonome ontwikkeling') en inkomsten uit de afvalstoffen- en rioolheffing ('mee-/tegenvaller') zijn geactualiseerd. De analyse van de ontwikkeling van het Gemeentefonds is opgenomen in de paragraaf Ontwikkeling algemene uitkering Gemeentefonds bij de uitgangspunten van de meerjarenbegroting.

Budgetneutraal

OH.01 Versnelde aanschaf mobiele telefoons

Voor het stadskantoor moesten alle medewerkers beschikken over een mobiele telefoons. Hiervoor was de inschatting dat er in één keer 300 mobiele telefoons aangeschaft moesten worden. In de voorgaande jaren werden er een relatief beperkt aantal (op adhoc basis) mobiele telefoons aangeschaft. Deze werden dan ook in de exploitatie geboekt en niet geactiveerd (dat gebeurt als investering > € 25.000). Omdat het nu om een groot aantal mobiele telefoons betrof, is voor deze aanschaf een krediet aangevraagd en moesten alle in 2019 aangeschafte mobiele telefoons worden geactiveerd. In totaal zijn er in 2019 400 mobiele telefoons (ook ter vervanging) uitgereikt. Gevolg is dat door het hoge aantal uitgereikte telefoons hogere kapitaallasten ontstaan dan eerder berekend. Voorgesteld wordt deze kapitaallasten te dekken uit het exploitatiebudget mobiele telefoons.

Mee- / tegenvaller

AD.05 Maximale kapitaallasten en verwachte onderuitputting in jaarschijf 2024

In het meerjarenbeeld 2021 - 2024 zijn in de laatste jaarschijf nog niet de volledige en maximale kapitaallasten van de lopende investeringen en (vervangings)investeringen uit het meerjareninvesteringsplan 2020 – 2023 meegenomen. Een aantal uitgaven zal in en na 2024 plaatsvinden waardoor € 1,5 miljoen aan kapitaallasten buiten het meerjarenbeeld valt. Door de hoge investeringsvolumes de komende jaren zal de onderuitputting kapitaallasten in 2024 waarschijnlijk ook hoger zijn dan nu geraamd. We schatten in dat een verhogen van de stelpost onderuitputting kapitaallasten in 2024 met € 1 miljoen reëel is. Zie ook de ontwikkeling van de kapitaallasten en schuldquote.

AD.06 Ontwikkeling financieringslasten

Met de Kaderbrief 2020-2024 zijn ook de verwachte rentelasten geactualiseerd. Hierdoor zijn de te financieren bedragen over de jaren verschoven. Veiligheidshalve wordt gerekend met een stijgende rente op nieuwe leningen tot 3% in 2024. Doordat de rekenrente op nieuwe geldleningen in de verschillende jaren lager uitvalt dan bij de Programmanbegroting 2020, ontstaan voordelen.

AD.07 Mutatie concernreserve i.v.m. benodigd weerstandsvermogen

Bij de Jaarstukken 2019 is het risicoprofiel van de gemeente geactualiseerd. Om de concernreserve op het eind 2020 vereiste niveau van de uitkomst van de risicosimulatie te brengen is een aanvullende storting van € 274.000 noodzakelijk. In latere jaren bereikt de concernreserve eind 2023 de vereiste omvang. Hierdoor kunnen de begrote stortingen vanaf 2023 (deels) en 2024 (geheel) vrijvallen. Zie ook de analyse van de financiële positie.

AD.08 Meevaller algemene dekkingsmiddelen

We verwachten in 2020 een incidentele meevaller van € 1,2 miljoen op de algemene dekkingsmiddelen.

OH.02 Extra bijdrage BSGR 2020 e.v.

Het AB van de BSGR heeft ingestemd met een additioneel budget van € 245.000 in de begroting 2021 en de meerjarenbegroting 2021-2024. Het aandeel van Leiden bedraagt hierin vanaf 2020 structureel € 91.000. Dit bedrag is nodig voor diverse activiteiten waaronder werkzaamheden als gevolg van de verplichte digitalisering vanuit het rijk, extra inspanningen op de afdeling OZ/vastgoed, werk door bezwaren No-cure-no-pay-bureaus, Inhaalslag voor doorbelasting van areaaluitbreidingen. Dit laatste levert extra werkzaamheden op: waarderen, heffen, innen, bezwaren, beroepen. Ook zullen als gevolg hiervan de kosten voor de bijdrage aan BSGR in de komende jaren stijgen door verdere areaaluitbreidingen. Tegenover deze hogere kosten staat de verwachting dat invorderingsopbrengsten vanaf 2020 structureel € 175.000 hoger zijn dan nu geraamd. Hierdoor ontstaat in 2020 een meevaller van € 75.000 en kunnen vanaf 2021 de hogere kosten grotendeels met de hogere invorderingsopbrengst worden opgevangen.

OH.03 Begroting Servicepunt71

In 2019 is in de regio geconcludeerd dat de dienstverlening van Servicepunt71 onder druk staat. In 2020 zijn en worden diverse stappen gezet om de situatie te verbeteren. Voor de uitvoering van deze opgaven zijn incidentele middelen noodzakelijk, zodat Servicepunt71 eind 2020 weer in control is. We spreken over de wijze waarop we de samenwerking in de regio vorm willen geven, de strategische bedrijfsvoeringsagenda en nieuwe afspraken over governance/ sturing, verdeling van de kosten, groei van de dienstverlening, innovatie en indexatie. Hierover zal in het najaar van 2020 ook met de raad van gedachten worden gewisseld. Tevens staat op de agenda het versterken van de interne bedrijfsvoering van Servicepunt71 om beter in control te komen en het vernieuwen van afspraken over het assurance model met de gemeenten en hun accountant. Hierbij gaat het o.a. om de extra werkzaamheden ten behoeve van de accountantscontrole voor de jaarrekeningen van de gemeenten voor 2019 en het opstellen van een business case, plan van aanpak en pakket van eisen voor de vervanging van het financiële pakket.

De opgaven zijn dus zowel gericht op de eigen organisatie als op een aantal regionale prioriteiten in de dienstverlening die niet kunnen worden uitgevoerd binnen de reguliere capaciteit. Totaal is benodigd incidenteel in 2020 € 671.038.

Ten behoeve van tijdelijke extra inzet voor de start van VRIS 2 (traject Verbetering Regionale I-samenwerking) wordt incidenteel € 40.000 uitgetrokken.

In de ontwerpbegroting van Servicepunt71 zijn de volgende effecten verwerkt die structureel gevolgen hebben voor de reguliere bijdrage van Leiden aan Servicepunt. Het betreft de volgende mutaties:

- Omzetting flexibele schil inkoop (€ 230.000);
- Autonome groei ICT middelen 2018 (€ 132.000);
- VRIS (traject Verbetering Regionale I-samenwerking) groep 3 (€ 150.000 m.i.v. 2021).

In totaal gaat het voor Leiden om een structurele verhoging van de bijdrage (exclusief indexatie) van € 362.000 in 2020 oplopend tot € 512.000 in 2023.

De indexatie van de lonen en prijzen ad € 584.000 wordt gedekt vanuit de jaarlijkse indexering in de Leidse begroting.

OH.04 Bijstelling opbrengst applicatierationalisatie VRIS

SP71 brengt in regionaal verband de ICT op een hoger niveau en investeert daarin aanzienlijk. Als dekking was voorzien om flink te besparen op het applicatielandschap. Dat blijkt te rooskleurig ingeschat. De mogelijke opbrengst is met actuele inzichten opnieuw doorgerekend. Dit betekent dat de taakstelling zoals eerder opgenomen niet haalbaar is. Voor 2020 betekent het een nadeel van € 441.000, voor 2021 € 644.000 waarna het nadeel afneemt tot € 233.000 in 2022 naar uiteindelijk € 79.000 in 2024.

In een aantal gevallen is de rationalisatie van applicaties gelukt, in een aantal gevallen niet. Bij applicaties als GBI, Zaakgericht werken en Suite Sociaal Domein is de rationalisatie gelukt. Desondanks zijn de financiële voordelen minder zichtbaar dan oorspronkelijk geraamd. Belangrijke factoren hierin zijn toenemende kosten van licenties, de toenemende vraag naar functionaliteit en de hoge implementatiekosten. Dat is ook de reden dat de kostenvermindering op het functioneel beheer niet gerealiseerd kan worden. En dat was één van de belangrijkste posten waarop bespaard zou gaan worden.

In een aantal gevallen lukt de rationalisatie ook gewoonweg niet vanwege de grote onderlinge verschillen tussen gemeenten. In een aantal gevallen wordt de afweging gemaakt dat de hoge kosten van rationalisatie niet opwegen tegen de voordelen ervan.

OH.05 Invoering WNRA projectkosten 2020

Inzet van extra arbeidsjuridische capaciteit t.b.v. de invoering van de Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) in 2019 en 2020. Ten behoeve van de overgang van de rechtspositie van alle medewerkers naar het private arbeidsrecht is gespecialiseerde kennis en deskundigheid noodzakelijk. Daarvoor is per 2019 bij SP71 een gespecialiseerde jurist aangesteld om alle arbeidsvoorwaardenregelingen en werkprocessen binnen HRM te kunnen doorlichten en aan te passen aan de nieuwe wet- en regelgeving.

OH.06 Permanente controle gemeentelijke belastingen

Controle door waarnemingen ter plaatse op gemeentelijke belastingen vindt nu niet permanent en onvoldoende systematisch plaats. Voor een betere controle en bestandsopbouw voor de aanslaggegevens aan BSGR is 1,5 fte aan extra capaciteit voor controleurs nodig. Kosten hiervan zijn circa € 85.000 per jaar. De extra inzet zal leiden tot een structurele extra opbrengst van diverse gemeentelijke belastingen (precario, afvalstoffenheffingen en rioolrecht) van minimaal € 90.000.

OH.07 Vervanging systeem voor subsidieverstrekkings

Voor een efficiënt proces gericht op rechtmatige subsidieverstrekkings is speciale software in gebruik. De leverancier van dit systeem voor de subsidieverstrekkings heeft per 2021 het contract opgezegd. Er is in 2020 al geen sprake meer van technische ondersteuning. Een vervangend pakket zal weliswaar veel beter kunnen voldoen aan de gewenste functionaliteiten, maar zal ook duurder uitvallen. De structurele kosten van het huidige pakket zijn € 9.000 per jaar, het nieuwe pakket kost € 69.000 per jaar. Daarnaast zijn er incidentele kosten van € 411.000. Dit bedrag is opgebouwd door kosten aanschaf systeem (€ 320.000), ureninzet SP71 voor projectleiding, technische ondersteuning (€ 55.000), consultancy Decade en Join (€ 12.000) en overig/onvoorzien (€ 24.000). In de begroting 2019 is voor de vervangende aanschaf reeds een budget van € 102.000 beschikbaar gesteld door de raad, dat wordt overgeheveld naar 2020. Dit budget wordt ingezet als (gedeeltelijke) dekking.

Nieuw beleid

OH.08 Voortzetten Urban Data Center

OH.11 Projectuitvoeringskosten IV-portfolioprojecten

OH.12 Innovatiebudget 2021 en 2022

Innovatie is nodig om de steeds veranderende maatschappelijke vraag effectief en efficiënt te beantwoorden. Gemeenten spelen hierin een belangrijke rol omdat maatschappelijke problematiek juist op gemeentelijk niveau wordt gevoeld en daar ook de verantwoordelijkheid ligt er iets aan te doen. Innovatief handelen in een ambtelijke organisatie is alleen mogelijk als er ruimte en middelen zijn voor medewerkers om andere, creatieve oplossingen te ontwikkelen en toe te passen. Beperkende factoren zijn veelal de grote hoeveelheid werk, de tijdsdruk en de verwachting over te leveren resultaat. Het gevolg is een neerwaartse druk op innovatie; het directe, kortetermijnbelang krijgt prioriteit boven het belang voor de langere termijn (want innovatie kost tijd en geld). Om dit te veranderen zijn financiële middelen nodig. Middelen om te experimenteren, capaciteit bij te schakelen, om tijd te kopen en om een (ander) resultaat (op een slimme manier) te realiseren. Digitale technologie en datagedreven werken – waar we al ervaring mee hebben opgedaan o.a. in het Urban Data Center (UDC) – spelen een rol bij innovatie. We zijn voornemens om het datagedreven werken in de vorm van het Urban Data Center (CBS) voort te zetten (twee keer € 250.000 in 2021-2022), geld uit te trekken voor uitvoeringskosten van nieuwe IV-portfolioprojecten (twee keer € 250.000 in 2021-2022) en een algemeen innovatiebudget (twee keer € 225.000 in 2021-2022). De bedragen voor 2021 zijn verwerkt in deze kaderbrief. De besluitvorming over nieuw beleid vanaf 2022 vindt plaats bij de Programmabegroting 2021 (zie hoofdstuk financiële positie).

OH.09 Uitbreiding formatie financieel advies sociaal domein

In een brief d.d. 11 november heeft het college aan de leden van de Leden van de commissies WM en OS laten weten welke maatregelen zouden worden getroffen naar aanleiding van de fouten in de berekening van de algemene uitkering over 2019 en in het voorstel Bijsturing sociaal domein 2020 tot en met 2023. Voor het sociaal domein is gekozen voor een verbetering in de beheersing door ervoor te zorgen dat bij meer financiële medewerkers bij Servicepunt71 en de concernstaf diepgaande kennis over de financiën van het sociaal domein beschikbaar is. De bezetting is nu te kwetsbaar. De bezetting vullen we aan met 1 fte extra financieel adviseur binnen het sociaal domein, en 0,5 fte financieel adviseur op concernniveau. We denken hiermee een stevig impuls te geven aan de versterking van de business en concern control op dit domein, waarbij we vooral zullen inzetten op 'business control': het verder inzichtelijk maken van de verbanden tussen beleidskeuzes en keuzes in de uitvoering en de daarmee gepaard gaande inzet van budgetten. De kosten voor 2020 (per saldo € 60.000) en 2021 (€ 110.000) zijn in deze Kaderbrief opgenomen. De besluitvorming over nieuw beleid vanaf 2022 vindt plaats bij de Programmabegroting 2021 (zie hoofdstuk financiële positie).

OH.10 Diverse ontwikkelingen informatievoorziening

Het programma VRIS zorgt voor neutrale overdracht van de taken, de budgetten en de medewerkers aan het regionaal werkende domein Informatievoorziening (IV) bij Servicepunt71. Maar daarmee zijn er nog geen middelen beschikbaar voor de nodige investeringen in de doorontwikkeling van de Informatievoorziening. Met deze middelen worden reeds gedane investeringen compleet gemaakt: voor de vervanging en uitbreiding van de nieuwe digitale werkplek met goede tools als Skype en Teams wordt het beheer ingericht; beheer Engage (tool voor werkprocesbeschrijving); digitale ondertekening wordt mogelijk gemaakt, waardoor voorbereiding van besluitvorming beter en transparanter wordt uitgevoerd; de telefooncentrale wordt vervangen zodat nieuwe en slimme communicatie beter mogelijk wordt en tot slot is het noodzakelijk het huidige financieel systeem (Decade) te vervangen. Want de leverancier stopt de doorontwikkeling en zal ook de ondersteuning staken en bovendien sluit Decade onvoldoende aan bij onze behoeften.

Deze vervanging is een majeure operatie met veel impact op alle organisaties. In 2020 een projectplan opgeleverd, de scope bepaald, en het programma van eisen opgesteld en de aanbesteding opgestart. In 2021 zal de implementatie verder worden voorbereid, de invoering is per januari 2022 voorzien. Alleen voor het beheer van de nieuwe digitale werkplek is nu een bedrag benoemd; voor de overige doorontwikkelingen zal later in 2020 de aanpak en de financiële onderbouwing worden opgesteld. De kosten in 2020 en 2021 zijn verwerkt in deze kaderbrief. De besluitvorming over nieuw beleid vanaf 2022 vindt plaats bij de Programmabegroting 2021 (zie hoofdstuk financiële positie).

OH.13 Voortzetten Ontwikkelpool

Vanaf 2017 is begonnen met de Ontwikkelpool, daarvoor is door de Raad incidenteel budget ingezet. In 2019 is met behulp van het laatst beschikbare incidentele budget, gestart met de tweede lichting van de Ontwikkelpool. De Ontwikkelpool is een groep van 15 jonge talenten in hun eerste of tweede loopbaan, die zowel van buiten als van binnen de organisatie worden geworven. Zij volgen gedurende twee jaar een intensief trainingstraject en worden ingezet op een aantal van de belangrijkste integrale opgaven uit het collegeakkoord (o.a. de Woonopgave, Sociale & Inclusieve stad, Duurzaamheid, Kennisstad, Data gestuurd werken & Externe Communicatie). Wat levert de Ontwikkelpool op? Succesvolle resultaten bij de diverse opgaven, het inbrengen van nieuwe kennis, innovatie ideeën en werkwijzen, het gemakkelijker samenwerken aan opgaven, het flexibel inzetten van (eigen) personeel op diverse opgaven, het fungeren als hefboom (enthousiasmerend) voor de andere medewerkers en het succesvol aantrekken, boeien en binden van talent.

Door de krappe financiële situatie transformeren we de Ontwikkelpool naar een pool voor interne talenten; een begeleidingsprogramma voor reeds aanwezige talentvolle medewerkers die 1 tot 2 jaar in dienst zijn. Dit betekent geen uitbreiding van salariskosten voor nieuwe medewerkers. De kosten zijn dan beperkt tot begeleiding en opleidingskosten. Er wordt daarom aanbevolen deze medewerkers als onderdeel van het programma een deel van hun tijd (8 uur p/week) in te zetten voor integrale opgaven binnen onze organisatie. Om dit capaciteitsverlies bij de teams te compenseren wordt ook een klein budget gevraagd. Een kwart van de kosten wordt vergoed, de rest wordt door de eigen teams betaald. De totale kosten zijn € 175.000 uitgaande van een groep van gemiddeld 12 deelnemers. De kosten van € 100.000 in 2021 zijn verwerkt in deze kaderbrief. De besluitvorming over nieuw beleid vanaf 2022 vindt plaats bij de Programmabegroting 2021 (zie hoofdstuk financiële keuzes en positie).

Bijsturing

AD.09 Gedeeltelijk aanspreken behoedzaamheidsruimte

Bij de programmabegroting 2020 is een meevaller op de Algemene uitkering omgezet in structurele behoedzaamheidsruimte van € 2,0 miljoen in 2022 en € 3,0 miljoen vanaf 2023. Bij deze kaderbrief stellen we voor om deze ruimte in 2022 voor € 2,0 miljoen in te zetten en in 2023 eveneens voor € 2,0 miljoen. Binnen het financieel hek rond het sociaal domein is in 2024 sprake van een nog niet ingevulde structurele taakstelling van € 4,7 miljoen. Een dergelijke taakstelling moet worden gecorrigeerd op het structureel begrotingsevenwicht. Na deze correctie is in 2024 sprake van een structureel tekort van afgerond € 1,2 miljoen. Om te zorgen dat de begroting weer structureel sluitend is, stellen we voor om de structurele behoedzaamheidsruimte vanaf 2024 met € 1,5 miljoen te verhogen. We kiezen er bewust voor om niet de taakstelling op sociaal domein met dit bedrag te verlagen. Zo houden we de financiële problematiek binnen het sociaal domein goed in beeld en kunnen we financieel blijven sturen. Dekking voor het verhogen van de structurele behoedzaamheidsbuffer moet komen uit een brede herprioritering op onze lopende ambities voor 2024 (zie AD.11).

Na verwerking van de Kaderbrief resteert een structurele behoedzaamheidsbuffer van € 1,0 miljoen in 2023 en € 4,5 miljoen vanaf 2024.

AD.10 Inzet reserve afschrijvingen investeringen

In het meerjarenbeeld 2020-2024 is sprake van forse incidentele problematiek in de eerste jaren. Om deze problematiek op te kunnen vangen stellen we voor om een bedrag vrij te laten vallen uit de reserve afschrijvingen investeringen ('kasschuif'). In deze reserve wordt dekking uit bestemmingsreserves gestort die zijn opgebouwd voor het dekken van kapitaallasten. Vervolgens valt de reserve gelijk met de jaarlijkse afschrijvingen vrij. Door deze kapitaallasten in het meerjarenbeeld structureel te dekken, kan het corresponderende deel van de reserve afschrijvingen vrij vallen. Om het beeld van het weerstandsvermogen niet te vervuilen, worden de middelen niet toegevoegd aan de concernreserve maar aan de reserve budgetoverheveling. Vanuit deze reserve vinden in 2021, 2022 en de 2023 de opgenomen onttrekkingen plaats. In deze kaderbrief valt € 15,1 miljoen vrij, waardoor vanaf 2024 voortaan € 416.000 aan kapitaallasten structureel wordt gedekt.

AD.11 Herprioritering bestaande ambities 2024 t.b.v. structureel evenwicht

Ter dekking van de voorgestelde maatregelen om te komen tot een structureel begrotingsevenwicht voeren we richting de Programmabegroting 2021 een herprioritering op onze structureel gedekte lopende ambities voor 2024 uit. Hiermee zorgen we voor een structureel sluitende begroting (zie ook AD.09)

Hoofdstuk 5

5 Uitgangspunten meerjarenbegroting

5.1 Algemene uitgangspunten

De begroting en meerjarenraming stellen we op in constante prijzen. Dat houdt in dat alleen voor het eerst komende jaar de uitgaven en inkomsten worden geïndexeerd voor prijsontwikkeling. Vervolgens ramen we de volgende jaren op het zelfde prijsniveau.

De begroting is bij voorkeur structureel sluitend. Dat houdt dat de jaarlijkse, structurele, uitgaven gedekt moeten zijn met structurele inkomsten. Onze toezichthouder, de provincie Zuid-Holland heeft daar richtlijnen voor opgesteld. Jaarlijks vindt overleg plaats over de juiste toepassing van de richtlijnen.

5.2 Loon-, prijs- en belastingontwikkeling

5.2.1 Loon- en prijscompensatie 2020

Het indexpercentage voor de begroting 2021 wordt afgeleid van het Centraal Economisch Plan van het Centraal Planbureau (CPB) dat in juni 2020 is verschenen. Vervolgens bepalen wij de loon- en prijsmutatie voor 2021.

De index voor goederen en diensten voor 2021 komt voorlopig uit op 1,5%. De jaarlijkse taakstelling op de indexering van € 0,5 miljoen zal hiermee verrekend worden.

De verwachte loonontwikkeling overheid 2021 bedraagt volgens het CPB -1,8%. Voor de Coronacrisis verwachtte het CPB nog een ontwikkeling van + 2,0%. Vooralsnog houden wij rekening met een beperkte loonontwikkeling van 1%. Deze ontwikkeling sluit aan bij de ruimte die er is binnen de ramingen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Voor de gemeenschappelijke regelingen houden wij rekening met een gemiddelde indexering van 3,2%. (zie verder 5.2.2.) Deze hogere indexering wordt mede veroorzaakt door de nacalculatie van de loonontwikkeling 2019 o.b.v. de CAO 2019-2020.

Subsidies worden met 1,7% geïndexeerd.

Het gewogen gemiddelde van indexering van goederen, diensten en lonen is afgerond 2,0%. Met dit percentage zullen de overige gemeentelijke heffingen en inkomsten aangepast worden.

5.2.2 Financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen

Om de uitgangspunten in de regio te harmoniseren is er een bestuurlijke werkgroep financiële kaderstelling gemeenschappelijke regelingen in het leven geroepen. Gouda is voorzitter sinds 2018. De afspraken die in deze werkgroep zijn gemaakt gelden voorlopig t/m 2022. De index voor 2021 bedraagt voor goederen en diensten 1,5% en voor lonen 3,88%. In de index voor de lonen zit een nacalculatie over 2019 van 1,28% (Deze percentages zijn gebaseerd op de verwachtingen van het CPB in de Septembercirculaire 2019). Inmiddels zijn de verwachtingen van het CPB bijgesteld. Het exacte percentage voor de loonontwikkeling zal in de loop van 2021 worden nagecalculeerd en verwerkt in de index voor 2022. De begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen voor 2021 zijn inmiddels vastgesteld. De bijdragen moeten dan ook verwerkt worden in de gemeentelijke begroting. Nieuw is dat de provincie als toezichthouder niet ingevulde taakstellingen bij de gemeenschappelijke regelingen aftrekt van het structurele begrotingssaldo van de deelnemende gemeenten.

5.2.3 Onroerendezaakbelasting, rioolheffing en afvalstoffenheffing

Ozb woningen.

De opbrengst van de ozb blijft achter bij de geraamde meerjarige opbrengsten. Dit is aanleiding om de raming opnieuw op te bouwen. Uitgangspunt is de prognose van de opbrengst voor 2020 van de BSGR vervolgens aangevuld met de verwachte woningbouwproductie voor de komende jaren. Bij het onderdeel algemene uitkering en areaal een overzicht van de verwachte woningbouwproductie opgenomen.

De opbrengst ontwikkelt zich op basis van het bovenstaande als volgt:

	2020	2021	2022	2023	2024
Raming MJB 2020-2023	23.319.887	23.963.661	24.404.244	24.404.244	24.404.244
Raming kaderbrief 2021-2024	22.501.738	23.376.040	24.132.610	24.638.205	25.201.196
Ontwikkeling	-818.149	-587.621	-271.634	233.961	796.952
	N	N	N	V	V

Ozb niet-woningen.

De laatste prognose van de BSGR voor de opbrengst ozb niet-woningen komt € 400.000 hoger uit en komt daarmee op afgerond € 31 miljoen. Deze hogere opbrengst is structureel. In de meerjarenraming 2020-2023 is in 2022 een extra opbrengst voorzien van € 0,5 miljoen door de ontwikkelingen op het LBSP. In de verdere jaren wordt op dit moment geen extra opbrengst voorzien door areaalontwikkelingen.

Bij de raming van de ozb niet-woningen gaan we voorzigtiger te werk. Met de BSGR is afgesproken dat de waardeontwikkeling voor niet-woningen duidelijker onderscheiden wordt naar waardeontwikkeling door marktomstandigheden en door nieuw- en verbouw.

Afvalstoffenheffing.

De afvalstoffenheffing blijft op basis van de laatste prognoses achter bij de raming. Wat daarbij van invloed is, is dat op steeds meer adressen geen bewoner staat ingeschreven. Wij doen hier nader onderzoek naar. Op basis van de bouwproductie neemt de opbrengst wel verder toe in de latere jaren. Waarbij de vraag is of de kosten in die jaren evenredig stijgen. Ervan uitgaande dat de kostendekking vanaf 2022 op 100% ligt is de opbrengstontwikkeling gekoppeld aan de kostenontwikkeling. Wij beoordelen de komende tijd hoe de kosten van afvalinzameling en verwerking zich de komende jaren zal ontwikkelen. **Vooralsnog kunnen we de stijging van de opbrengst vanaf 2023 niet als extra inkomsten inboeken.** Dit komt omdat de kostenraming vanaf 2022 gelijk blijft. Mochten de kosten niet evenredig stijgen met het aantal woningen dan kan het tarief dalen.

Voor het gefaseerd bereiken van 100% kostendekking in 2022 stijgt het tarief 2021 t.o.v. 2020 met 6,1% (inclusief indexering 8,1%)

	2020	2021	2022	2023	2024
opbrengst t-1 (vanaf 2021)	15.000.000	15.000.000	16.356.769	17.777.490	18.118.740
areaal		301.000	273.250	341.250	333.000
Subtotaal		15.301.000	16.630.019	18.118.740	18.451.740
Verhoging kostendekking 6,9%			1.055.769	1.147.471	
Raming		16.356.769	17.777.490	18.118.740	18.451.740
MJB 2020-2024	15.403.330	16.708.543	17.587.313	17.587.313	17.587.313
Ontwikkeling	-403.330	-351.774	190.177	531.427	864.427
	N	N	V	V	V

Rioolheffing.

De rioolheffing blijft op basis van de laatste prognoses achter bij de raming. Op basis van de bouwproductie neemt de opbrengst wel verder toe in de latere jaren. Waarbij ook hier de vraag is of de kosten in die jaren evenredig stijgen. Ervan uitgaande dat de kostendekking vanaf 2022 op 100% ligt is de opbrengstontwikkeling gekoppeld aan de kostenontwikkeling. **Vooralsnog kunnen we de stijging van de opbrengst vanaf 2023 niet als extra inkomsten inboeken.** Voor het gefaseerd bereiken van 100% kostendekking in 2022 stijgt het tarief 2021 t.o.v. 2020 met 7,1% (inclusief indexering 9,1%)

	2020	2021	2022	2023	2024
opbrengst t-1 (vanaf 2021)	7.798.898	7.798.898	8.596.976	10.721.046	10.878.877
areaal		139.215	126.380	157.831	154.015
Subtotaal		7.938.113	8.723.356	10.878.877	11.032.892
Verhoging kostendekking naar 100%		658.863	1.997.690		
Raming	7.678.801	8.596.976	10.721.046	10.878.877	11.032.892
MJB 2020-2024	7.798.898	8.468.440	10.520.067	10.556.012	10.556.012
Ontwikkeling	-120.097	128.536	200.979	322.865	476.880
	N	V	V	V	V

5.3 Ontwikkeling areaal

Op basis van de bouwmonitor en de prognose van het aantal inwoners houden we in de periode 2021-2025 rekening in de ramingen met een gemiddelde toename van 1.156 woningen per jaar. Vanaf 2023 telt het aantal geplande woningen voor 50% mee in de calculatie van de algemene uitkering en lokale heffingen.

	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal woningen T-1	59.839	61.043	62.136	63.501	64.833
productie woningen per jaar	1.409	864	2.372	2.780	1.576
sloop	-410	-275	-4	-716	0
aantal studentenwoningen per jaar	205	504	362	600	0
Totaal	1.204	1.093	2.730	2.664	1.576
percentage	100%	100%	50%	50%	50%
Opgenomen in raming	1.204	1.093	1.365	1.332	788
aantal woningen per 1-1-	61.043	62.136	63.501	64.833	65.621

Het aantal inwoners ontwikkelt zich naar verwachting als volgt:

	2020	2021	2022	2023	2024
Aantal per 1-1	125.856	126.957	128.138	129.560	130.989
Ontwikkeling		1.101	1.181	1.422	1.429

5.4 Ontwikkeling algemene uitkering Gemeentefonds

Ontwikkeling uitkeringen uit het gemeentefonds, Meicirculaire 2020.

In deze kaderbrief zijn, in tegenstelling tot andere jaren, de gevolgen van de meicirculaire volledig verwerkt. De algemene uitkering ontwikkelt zich ten opzichte van de meerjarenraming 2020-2023 als volgt:

(-/- = Nadeel)	2020	2021	2022	2023	2024
Stand meerjarenraming 2020-2023	275.106.938	279.640.719	283.568.911	287.779.625	287.779.625
Raming meicirculaire 2020	276.825.155	268.445.528	273.026.134	276.300.757	278.418.910
Vershil	1.718.217	-11.195.192	-10.542.777	-11.478.868	-9.360.715
	V	N	N	N	N
1. Taakmutaties	3.483.171	-8.127.300	-7.847.783	-7.727.414	-8.198.516
Netto ontwikkeling	-1.764.954	-3.067.892	-2.694.994	-3.751.454	-1.162.199
	Nadeel	Nadeel	Nadeel	Nadeel	Nadeel
2. Daling bijstandsontvangers, uitvoeringskosten	-926.126	-1.302.148	-1.895.420	-1.643.372	-1.454.565
3. Ontwikkeling sociale maatstaven	-714.063	-945.647	-1.047.473	-610.040	1.040.590
4. Overige, m.n. woningen	25.337	-9.975	-117.605	721.612	1.534.863
5. Stijging korting voor WOZ waarde	-202.161	-382.711	-554.293	-841.046	-1.179.179
6. Verlaging stelpost onderuitputting BCF	-145.000	-145.000	-145.000	-145.000	-145.000
7. Aanpassing reservering voor Loon- en prijscompensatie		-200.000	-500.000	-600.000	-3.800.000
8. Nadeel door wijziging maatstaf medicijngebruik ouders decembercirculaire	-469.796	-469.796	-469.796	-469.796	-469.796
9. Reservering voor areaaluitbreiding, verhoging naar 200.000 per jaar.		-100.000	-200.000	-300.000	-500.000
10. Ontwikkeling accres	666.856	487.385	2.234.593	136.188	3.810.888
	-1.764.954	-3.067.892	-2.694.994	-3.751.454	-1.162.199
	N	N	N	N	N

Toelichting per regel:

1. Taakmutaties. In de meicirculaire wordt een aantal grotere taakmutaties doorgevoerd. Dat zijn wijziging van taken, al dan niet gepaard gaande met wijziging van het beschikbare budget. Het kan gaan om nieuwe taken, afvoeren van taken, maar ook om wijzigingen in de wijze van de uitvoering.

De uitkering voor Beschermd wonen wordt vanaf 2021 met € 8,5 miljoen verlaagd voor de overgang van een deel van de inwoners naar de Wet langdurige zorg WLZ). Voor versterking van de arbeidsmarktregio's wordt € 400.000 beschikbaar gesteld. Voor Perspectief op Werk wordt eenmalig € 1,0 miljoen in 2020 uitgekeerd. Voor Pilots Veranderopgave inburgering wordt structureel € 500.000 beschikbaar gesteld. Aan de integratie-uitkering voor Participatie, Beschermd wonen en Voogdij 18+ wordt in totaal € 2 miljoen toegevoegd voor loon- en prijscompensatie vanaf 2020. De integratie-uitkering Voogdij 18+ wordt vanaf 2021 verlaagd met € 715.000 op basis van een nieuwe verdeling (zie ook 07.05 programma 7). Verderop in deze paragraaf staat een totaaloverzicht van de taakmutaties.

2. Het aantal bijstandsccliënten daalt met 233. Hierdoor daalt ook de vergoeding voor de uitvoeringskosten binnen de algemene uitkering. De vergoeding is gebaseerd op een gemiddelde over drie jaar. De verwachting is dat in de latere jaren het aantal cliënten weer licht zal stijgen. Vooralsnog volgen we vanaf 2022 de landelijke trend. Tegenover het nadeel in de algemene uitkering zou een voordeel moeten ontstaan op de uitvoeringskosten voor de bijstand en een voordeel op het totaal van de verstrekte uitkeringen. Echter door de coronacrisis is dit zeer onzeker geworden. Daarom verrekenen we de daling van de inkomsten vooralsnog niet met programma 10 Werk en inkomen

3. Bij integratie van de uitkeringen voor het sociaal domein in de algemene uitkering is een groot aantal nieuwe verdeelmaatstaven geïntroduceerd. De aantallen van die maatstaven zijn nog sterk in ontwikkeling. De aantallen zijn aangepast aan de laatst bekend stand.

4. Het aantal woningen per 1 januari is 25 hoger dan geraamd. De meerjarenraming is geactualiseerd op basis van de bouwmonitor, waarbij het aantal geplande woningen vanaf 2023 voor 50% is meegeteld in de raming.

	2021	2022	2023	2024	2025
Aantal woningen T-1	59.839	61.043	62.136	63.501	64.833
productie woningen per jaar	1.409	864	2.372	2.780	1.576
sloop	-410	-275	-4	-716	0
aantal studentenwoningen per jaar	205	504	362	600	0
Totaal	1.204	1.093	2.730	2.664	1.576
percentage	100%	100%	50%	50%	50%
Opgenomen in raming	1.204	1.093	1.365	1.332	788
aantal woningen per 1-1-	61.043	62.136	63.501	64.833	65.621

5. De stijging van het aantal woningen leidt tot een hogere WOZ-waarde. Hierdoor stijgt de korting op de algemene uitkering. Daarnaast is de gemiddelde waardeontwikkeling in Leiden hoger dan het landelijk gemiddelde. De korting stijgt bij een afwijking van 1% van het landelijk gemiddelde €100.000. De afgelopen jaren bedroeg de afwijking 2 tot 4% per jaar. Ook hierdoor stijgt de korting op de algemene uitkering.

6. Jaarlijks declareren gemeenten minder btw dan dat er in het Btw-compensatiefonds beschikbaar is. Deze onderuitputting op het Btw-compensatiefonds mag echter nog maar voor een klein deel geraamd worden. De uitkering van de onderuitputting op het BCF bedroeg in 2019 uiteindelijk voor Leiden €855.000. De provincie staat in overleg met BZK toe dat dit bedrag structureel geraamd mag worden.

7. De algemene uitkering wordt door het Rijk meerjarig geraamd in lopende prijzen. De begroting van Leiden ramen we in constante prijzen. Dat betekent dat we een stelpost moeten opnemen voor loon- en prijscompensatie. Die stelpost bedraagt, op basis van de laatste prognoses van het CPB, €3,3 miljoen in 2021 oplopend tot €13,2 miljoen in 2024.

8. In de decembercirculaire zijn de aantallen van de maatstaven voor ouders met langdurig medicijngebruik aangepast. Voor Leiden leidt deze aanpassing tot een structureel nadeel van afgerond €470.000.

9. Jaarlijks reserveren we vanuit de algemene uitkering €100.000 voor beheer en onderhoud van de openbare ruimte door toename van het aantal woningen en niet-woningen. Door de sterke groei de komende jaren wordt deze stelpost met nog eens 100.000 per jaar verhoogd.

10. Ontwikkeling accres: Na verrekening van bovenstaande ontwikkelingen blijft over de reële groei van de algemene uitkering uit het gemeentefonds t.o.v. van de septembercirculaire.

Herziening van de verdeling van het gemeentefonds.

De herziening van de verdeling van het gemeentefonds is uitgesteld van 2021 naar 2022. Met een eventueel voor- of nadeel kunnen we in de Kaderbrief 2020-2024 nog geen rekening houden. In september 2020 zal het resultaat van de herverdeling bekend worden gemaakt. Waarna er nog een consultatieronde volgt. Het resultaat van de herverdeling wordt in de Decemercirculaire 2020 officieel bekend gemaakt.

Compensatie voor stijging kosten Sociaal domein.

Extra geld wordt verwacht voor daklozenopvang, ondermijning en veilig thuis. De grote onderzoeken over de tekorten in het sociaal domein worden niet voor het najaar verwacht.

Corona.

De minister geeft in de Meicirculaire 2020 aan om in juli de gemeenten nader te informeren over de compensatieregelingen. Naar verwachting zal de verdeling van deze middelen bij de septembercirculaire bekend zijn. Vooruitlopend hierop is het accres van het gemeentefonds voor 2020 en 2021 bevroren op het niveau van deze meicirculaire. Dat geeft meer zekerheid over de hoogte van de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

Specificatie taakmutaties.

In de meicirculaire wordt een aantal grotere taakmutaties doorgevoerd. De taakmutaties worden bij de opstelling van de tweede voortgangsrapportage 2020 en de begroting 2021 verrekend met het overeenkomstige beleidsveld.

Taakmutaties (-/- = Nadeel)	2020	2021	2022	2023	2024
1. Toezicht voorschoolse educatie	1.071	2.446			
2. Compensatieregeling Voogdij 18+	6.417				
3. Aflopen overgangsrecht Wlz-indiceerbaren met Fokus-woning	3.547	3.661	3.764	3.839	3.952
4. Europese richtlijn energieprestatie gebouwen (EPBD III)	13.105				
5. Verrekening Voogdij 18+		-111.930	-115.788	-120.521	-125.259
Subtotaal:	24.140	-105.823	-112.024	-116.682	-121.307
Integratie- en decentralisatieuitkeringen (IU-DU)					
6. Versterking arbeidsmarktregio's	76.921	384.607	398.593	398.593	398.593
7. Perspectief op Werk (DU)	1.000.000				
8. Pilots Veranderopgave inburgering (DU)	43.016				
9. Inburgering (IU)	248.647	206.270	458.440	504.340	504.340
10. Maatschappelijke opvang en OGGz (DU)	-8.687	-8.687	-8.687	-8.687	-8.687
11. Vrouwenopvang (DU)	7.423	7.663	7.663	7.663	7.663
12. Sociale acceptatie van LHBT-emancipatiebureau (DU)	20.000	20.000	20.000		
13. Maatschappelijke begeleiding statushouders (DU)	104.280				
14. Armoedebestrijding kinderen (DU)		43.186	43.186	43.186	43.186
Subtotaal:	1.491.600	653.039	919.195	945.095	945.095
3 D's in het sociaal domein					
15. Beschermd Wonen (IU)	1.151.304	-8.550.544	-8.543.498	-8.543.479	-8.543.479
16. Participatie (IU)	718.018	591.283	603.799	702.907	236.430
17. Voogdij/18+ (IU)	98.109	-715.255	-715.255	-715.255	-715.255
Subtotaal:	1.967.431	-8.674.516	-8.654.954	-8.555.827	-9.022.304
Totaal taakmutaties	3.483.171	-8.127.300	-7.847.783	-7.727.414	-8.198.516

Toelichting taakmutaties:

1. Gemeenten ontvangen via de algemene uitkering een aanvullende bijdrage vanwege het toezicht op voorschoolse educatie (uitbreiding bestaande taak GGD als (eerstelijns) toezichthouder). Dit is naast de extra middelen voor GOAB. De middelen die nu worden toegevoegd hebben alleen betrekking op het extra toezicht en de handhaving als gevolg van deze intensivering. Ook voor 2022 en verder ontvangen gemeenten middelen. Op dit moment is nog niet duidelijk op welke manier de middelen vanaf dat jaar beschikbaar worden gesteld, opnieuw via de algemene uitkering van het gemeentefonds of via de genoemde specifieke uitkering.

2. In de decembercirculaire 2019 is aan 30 gemeenten compensatie toegekend omdat het budget voor voogdij en 18+ dat zij in 2020 ontvangen niet toereikend is voor de kosten die zij (in 2018) hebben gemaakt. Dit totale bedrag was dan de reservering hiervoor van € 20 miljoen. Het restant van € 1,011 miljoen is in deze circulaire aan het objectieve verdeelmodel voor Jeugd (subcluster Jeugdhulp) toegevoegd. Voor Leiden stijgt de uitkering met € 6.417,-

3. De algemene uitkering wordt verhoogd vanwege het per 1 juli 2020 aflopen van het overgangsrecht van Wlz-indiceerbaren voor bewoners van een Fokus-woning. Zij ontvangen hulp bij de algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL). De zorg en ondersteuning buiten hun woning ontvingen zij - op grond van de overgangsregeling - vanuit de Wlz. Het Zorginstituut heeft geadviseerd om de zorg en ondersteuning

buiten de woning voor de groep Wlz-indiceerbaren op dezelfde manier te organiseren als voor de overige Fokusbewoners, waarvoor de bekostiging reeds via het gemeentefonds verloopt

4. De algemene uitkering wordt in 2020 met verhoogd i.v.m. de tweede herziening van de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD III). N.a.v. EPBD III zijn er verplichtingen voor het documenteren van de energieprestaties. Ook zijn de eisen voor de energieprestatie van technische bouwsystemen en de keuring van verwarmingsinstallaties en airconditioningssystemen aangepast. Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het toezicht en de handhaving. Informatie over de structurele bekostiging volgt in de meicirculaire 2021.

5. Door het gebruik van actuele gegevens en een reservering in verband met afgesproken compensatieregelingen neemt de integratie-uitkering Voogdij/18+ vanaf uitkeringsjaar 2021 met structureel toe. Deze toename kan grotendeels worden gedekt met de toevoeging van de loon- en prijsbijstelling 2020 aan deze integratie-uitkering. Het verschil wordt onttrokken aan de algemene uitkering, subcluster Jeugdhulp.

6. De uitkering heeft als doel om de regiefunctie van de centrumgemeente voor de samenwerking en de gezamenlijke publieke werkgeversdienstverlening in de arbeidsmarktregio's duurzaam te ondersteunen en versterken. De centrumgemeente van een arbeidsmarktregio treedt op als regievoerder en is de ontvanger van de decentralisatie-uitkering. Elke centrumgemeente ontvangt (in beginsel t/m 2023) hetzelfde budget en bepaalt in overleg met de relevante partners zelf de inzet. ers- en werkgeversorganisaties. Een deel van de beschikbare middelen binnen de decentralisatie-uitkering Versterking arbeidsmarktregio's is bestemd voor landelijke activiteiten. Het betreft de dienstverlening aan landelijke werkgevers voor de gemeentelijke doelgroepen, het beter toegankelijk maken van matchingsgegevens en het beter ontsluiten van regionale arbeidsmarkt- en sturingsinformatie.

7. Werkgevers, gemeenten, UWV, MBO-Raad en de Ministeries van OCW en SZW hebben met de Intentieverklaring Perspectief op Werk (PoW) een oproep aan de arbeidsmarktregio's gedaan om de kansen die de huidige arbeidsmarkt biedt optimaal te benutten. In het kader van de Intentieverklaring PoW ontvangen negen gemeenten namens hun arbeidsmarktregio elk een impulsfinanciering van € 1 miljoen voor hun actieplan.

8. In gemeentelijke pilots worden belangrijke instrumenten en werkwijzen van het stelsel in de praktijk getest. In de meicirculaire is de eerste tranche (van in totaal twee) van het programma opgenomen. 21 gemeenten die hun aanvraag als hoofdaanvrager toegekend hebben gekregen, ontvangen een bijdrage voor de beoogde pilot. In deze tranche betreft het de pilotthema's 'brede intake/persoonlijk plan inburgering en participatie (PIP)', '(kwetsbare groepen in) duale trajecten' en 'integratie van vrouwelijke nareizigers en gezinsmigranten'. De looptijd van de pilots is 1 jaar vanaf augustus 2019.

9. Per 1 juli 2021 treedt de Wet Inburgering in werking. Zowel de incidentele bijdrage in de invoeringskosten als de structurele bijdrage in de uitvoeringskosten wordt verstrekt via een integratie-uitkering. De benodigde middelen voor de kosten van inburgeringsvoorzieningen worden verstrekt via een specifieke uitkering van het Ministerie van SZW. Het bedrag dat gemeenten in 2020 ontvangen betreft de incidentele bijdrage in de invoeringskosten en wordt over gemeenten verdeeld op basis van het aantal inwoners. De bedragen die gemeenten vanaf 2021 ontvangen betreffen de structurele bijdrage in de uitvoeringskosten. De verdeling van de integratie-uitkering zal naar verwachting in de decembercirculaire 2020 worden bijgesteld, als van zowel het aantal inwoners als het aantal personen met een niet- westerse migratieachtergrond nieuwe gegevens voorhanden zijn.

10. Bijstelling van de uitkering op basis van actuele gegevens.

11. Bijstelling van de uitkering op basis van actuele gegevens.

12. Raming uitkering voor emancipatie LHBT, was eerder al geraamd op een stelpost, officiële toekenning is nu opgenomen in de meicirculaire.

13. Bijstelling van de uitkering op basis van actuele gegevens.

14. Bijstelling van de uitkering op basis van actuele gegevens.

15. In 2020 wordt de integratieuitkering verhoog door de toekenning van de loon- en prijsbijstelling. De structurele verlaging van het budget van de integratie-uitkering Beschermd wonen vanaf 2021 komt door de openstelling van de Wet langdurige zorg (Wlz) voor mensen met een psychische stoornis. Naar verwachting zullen een groot aantal cliënten met een psychische stoornis een Wlz-indicatie krijgen. Vanaf 2021 krijgen zij dan de zorg vanuit de Wlz in plaats van de Wmo.

16. De omvang van de integratie-uitkering Participatie wijzigt door de toekenning van de loon- en prijsbijstelling 2020 .

17. De integratie-uitkering Voogdij/18+ kent een systematiek waarbij op basis van historisch zorggebruik (t-2) per gemeente gemiddelde dagprijzen (p) worden vermenigvuldigd met het aantal zorgdagen (q). Daarmee wordt – ondanks de beperking van gegevens die twee jaar terug gaan - zo goed mogelijk aangesloten bij de actuele kostenverschillen tussen gemeenten. Er zijn nieuwe gegevens (jaar 2019) over voogdij/18+ beschikbaar welke gebruikt zijn voor de verdeling van de bedragen voor 2021. Zoals gebruikelijk zijn deze nieuwe gegevens ook doorgetrokken in latere jaren. In de nieuwe bedragen per gemeente is rekening gehouden met de loon- en prijsbijstelling 2020. Per saldo daalt de uitkering met € 715.000 structureel. Dit nadeel is in tegenstelling tot de andere taakmutaties al wel verwerkt in deze kaderbrief. Zie programma 7.

5.5 Ontwikkeling kapitaallasten en schuldquote

Bij het opstellen van de kaderbrief wordt zoals gebruikelijk de budgettaire ontwikkeling van de meerjarenkapitaallasten 2021 - 2024 bepaald. Dit op basis van het doorrekenen van de kapitaallasten van de afgeronde investeringen, lopende investeringen en investeringen uit het meerjareninvesteringsplan 2020 - 2023, op basis van actuele cash-flows van investeringen die is uitgevraagd bij de budgethouders van investeringen. Het actualiseren van het bestaande meerjareninvesteringsplan 2020 - 2023 vindt plaats bij het opstellen van de programmabegroting 2021. Op dat moment wordt ook de besluitvorming (voor wat betreft investeringen) over de aanmeldingen bij de kaderbrief.

Deze paragraaf geeft daarnaast voor de periode 2021-2031 inzicht in de ontwikkeling van de kapitaallasten op middellange termijn en buiten het 4-jaars perspectief van de reguliere planning-en-controlcyclus. Op basis hiervan maken we een langere doorkijk van de ontwikkeling van de schuldpositie en beschrijven we de maatregelen om tot een realistischere investeringsplanning te komen. Idealiter zou een in tijd en ruimte afgestemde planning van de verschillende investeringsambities in Leiden de basis moeten zijn voor een investeringsplanning over tien jaar. De nu opgestelde investeringsplanning 2021-2030 is echter grotendeels vanuit de investeringsambities op individuele beleidsterreinen opgebouwd. Dit meerjareninvesteringsplan over 10 jaar kan wel weer input geven voor het realistisch en meer in onderlinge samenhang plannen van de werkzaamheden in de stad Leiden. Dit moet elkaar versterken.

Een kanttekening: het is een complexe opgave om een investeringsplanning voor een periode van 10 jaar te maken. Hoewel veel basisinformatie beschikbaar is (met name concept beheerplannen van domeinen in openbare ruimte), moeten op onderdelen ook aannames worden gemaakt over vervangingstermijnen, de snelheid waarmee investeringen kunnen worden afgerond en zaken waarover nog besluitvorming moet plaatsvinden. Hiermee geeft dit memo niet 'de waarheid' weer voor de komende 10 jaar, maar wel een plausibel beeld waarbij de gehanteerde aannames zijn verantwoord.

1. Ontwikkeling kapitaallasten 2021 – 2024

Het totaal van de kapitaallasten voor de begroting 2021 - 2024 laat ten opzichte van het huidige meerjarenbeeld (2020 - 2023) de volgende ontwikkeling zien:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2021	2022	2023	2024
2020 - 2023	41.427	46.050	52.254	52.254
2021 - 2024	37.136	41.630	46.643	49.391
verschil:	- 4.291	- 4.420	- 5.611	- 2.863

De budgettaire effecten moeten gecorrigeerd worden voor bijvoorbeeld mutaties in kapitaallasten die worden verrekend met reserves ter dekking van kapitaallasten (de parkeerreserve, de reserve afschrijving investeringen en de reserve duurzame stad voor de voordelen op kapitaallasten van investeringen uit het Financieel Perspectief Duurzame Stad) en de correctie van de stelpost kapitaallasten, waarop gedurende het jaar "technische" mutaties worden geboekt. Voor- en nadelen op de kapitaallasten van investeringen in bedrijfsmiddelen worden gestort in de bedrijfsvoeringsreserve concern.

De diverse correcties, waaronder de kapitaallasten die worden gedekt door reserves en de correctie van de stelpost kapitaallasten, geven het volgende beeld:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2021	2022	2023	2024
totaal correcties:	1.563	3.060	2.420	1.765

De voordelen op kapitaallasten van de investeringen in de bedrijfsvoering worden toegevoegd aan de bedrijfsvoeringsreserve concern. Deze bedragen:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2021	2022	2023	2024
totaal voordeel bedrijfsmiddelen:	230	194	248	222

Ten opzichte van het meerjarenbeeld 2020 – 2023 geeft dit de volgende voordelige budgettaire ontwikkeling in de kapitaallasten te zien:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2021	2022	2023	2024
totaal resultaat:	- 2.498	- 1.166	- 2.943	- 876

Opgesplitst per programma geeft dit het volgende beeld:

bedragen x € 1.000				
Per Programma:	2021	2022	2023	2024
Bestuur & Dienstverlening	3	3	2	-
Veiligheid	-	-	-	-
Economie & Toerisme	- 1	-	-	-
Bereikbaarheid	- 610	- 939	- 2.803	- 1.474
Omgevingskwaliteit	- 1.549	- 948	- 801	92
Stedelijke Ontwikkeling	- 112	- 177	- 177	- 210
Jeugd en Onderwijs	- 464	- 147	- 142	- 102
Sport, Cultuur & recreatie	252	92	22-	137
Welzijn en Zorg	-	-	1	-
Werk en Inkomen	-	-	-	-
Algemene Dekkingsmiddelen	487	1.134	955	955
Totaal:	- 2.498	- 1.166	- 2.943	- 876

Conclusies kapitaallasten 2021-2024

De “vrije” budgettaire ontwikkeling in de kapitaallasten 2021 – 2024 bedraagt:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2021	2022	2023	2024
totaal resultaat:	- 2.498	- 1.166	- 2.943	- 876

- De voordelen in elk jaar zijn incidenteel van aard.
- In het meerjarenbeeld 2021 - 2024 zijn in de laatste jaarschijf nog niet de volledige en maximale kapitaallasten van de lopende investeringen en investeringen uit het meerjareninvesteringsplan 2020 – 2023 meegenomen. Een aantal cash-flows zal in en na 2024 plaatsvinden waardoor kapitaallasten buiten het meerjarenbeeld vallen. Daarnaast bestaat nog onvoldoende beeld van de kapitaallasten van vervangingsinvesteringen die in 2024 aan het investeringsplan worden toegevoegd. Vooralsnog wordt voor het maximale niveau van de kapitaallasten een toename verwacht van € 1.500.000. Dit effect zit voornamelijk op programma 4 voor de investering Leidse Ring Noord en voor een klein deel in programma 7 op de investeringen voor de onderwijshuisvesting. Hiertegenover staat dat door de grotere investeringsvolumes ook een grotere onderuitputting wordt verwacht. Deze schatten we in op € 1 miljoen extra in 2024. Per saldo voeren we in deze Kaderbrief in 2024 daarom € 500.000 kapitaallasten op voor cashflow na 2024.
- In het meerjarenbeeld is naast de incidentele voordelen als gevolg van het aanpassen van cash-flows op basis van actuele ontwikkelingen ook een stelpost onderuitputting kapitaallasten opgenomen omdat blijkt dat een zeker “planningsoptimisme” elk jaar leidt tot een voordeel in de kapitaallasten van een jaar. Deze bedraagt:

bedragen x € 1.000				
meerjarenbeeld kapitaallasten	2021	2022	2023	2024
Onderuitputting kapitaallasten 2021 – 2024:	- 1.279	- 1.779	- 1.779	- 1.779

2. Prognose investeringsplanning 2021-2031

Naar aanleiding van een motie van de gemeenteraad heeft het college voor de zomer 2019 het accountants- en adviesbureau Deloitte opdracht gegeven de financiële positie van de gemeente te onderzoeken. In hun

onderzoeksrapport bevestigde Deloitte het beeld dat de gemeente ook al had: hoewel de financiële positie nu solide is, loopt in de komende vier jaar de schuldpositie van de gemeente fors op. Dit komt vooral door het grote volume aan investeringen dat voor de komende vier jaar in de planning zit (met name de Leidse Ring Noord, overige bereikbaarheidsinvesteringen, sportaccommodaties etc.).

Een hoge schuld maakt de gemeente relatief kwetsbaar voor renteschommelingen (al is dit risico voor een deel afgedekt) en vermindert de flexibiliteit om bij te sturen. In het meerjarenbeeld bij de begroting 2020 nam de schuld jaarlijks alleen maar toe. Het college heeft naar aanleiding van de discussie in de commissie WM toegezegd meer inzicht te willen geven door de huidige investeringsplanning op te rekken van 4 naar 10 jaar zodat inzicht wordt verkregen in de Leidse investeringen op de middellange termijn.

Aannames in de berekeningen

Bij het opstellen van de investeringsplanning over 10 jaar zijn de onderstaande aannames gebruikt:

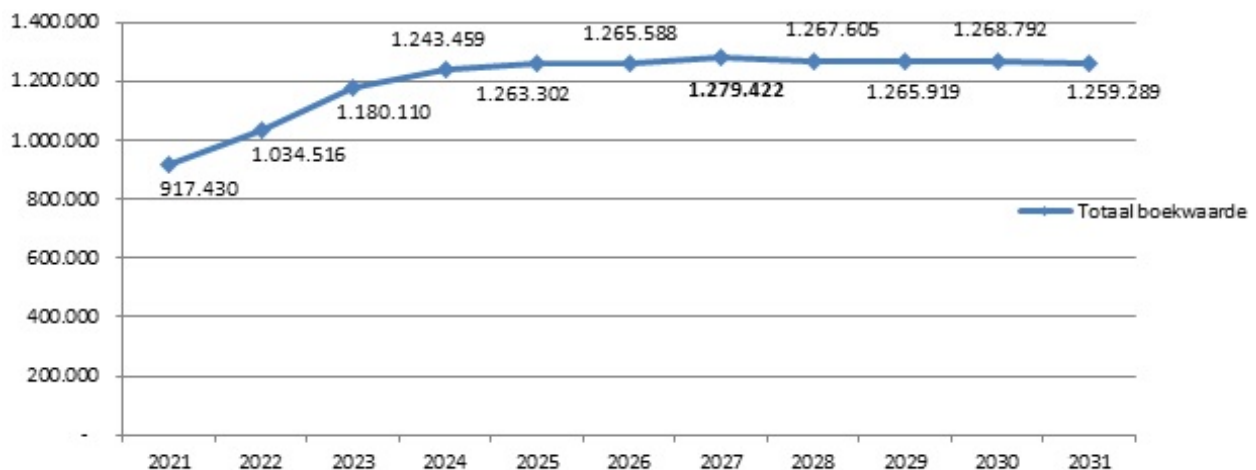
- De meerjareninvesteringsplanning en kapitaallastenberekening over 10 jaar sluit aan op de kapitaallastenontwikkeling 2021-2024 die onderdeel uitmaakt van de Kaderbrief 2020-2024
- Verschillen in de periode 2021-2024 worden veroorzaakt door verschuivingen in de snelheid waarmee de uitgaven voor de investeringen worden gedaan en het verwerken van de aanmeldingen voor investeringen nieuw beleid als onderdeel van de kaderbrief.
- De investeringsplanning en kapitaallastenontwikkeling is gebaseerd op onderliggende (concept) beheerplannen van de domeinen in de openbare ruimte, Integraal Waterketenplan (IWKp), onderwijshuisvestingsplan (inclusief de aanvullende investeringsbehoefte van € 50,0 miljoen, zoals aangemeld bij Kaderbrief 2020-2024) en besluiten door de Raad over voornemens op middellange termijn (bijvoorbeeld groene hoofdstructuur, Financieel Perspectief Duurzame Stad etc.).
- Het betreft hier dus vooral een investeringsplanning van de vervangingsinvesteringen.
- In de kapitaallastenontwikkeling zijn alleen die 'nieuw beleid'-investeringen opgenomen die zijn aangemeld als onderdeel van de Kaderbrief (voor de periode 2021-2024).
- Voor de vervangingsinvesteringen die geen onderdeel uitmaken van een beheerplan en/of door raad besloten beleidsvoornemens, is beoordeeld of een vervangingsinvestering moet worden opgenomen nadat de oude investering in deze periode volledig is afgeschreven.
- In de berekening is als uitgangspunt genomen dat een investering in jaar t leidt tot volledige kapitaallasten in het jaar t+1. Naar verwachting zit hier dus nog enig planningsoptimisme in waarvoor bij de berekening van de schuldquote een correctie wordt toegepast..
- In het Financieel Perspectief Duurzame Stad zit mogelijk voor ongeveer € 30 miljoen aan investeringsvolume voor verstedelijking (bijvoorbeeld voor de gebiedsontwikkeling Energiepark) en energietransitie die niet zijn meegenomen omdat nog niet zeker is of dit leidt tot een af te schrijven activum. Een voorbeeld hiervan is het Leidse aandeel in de investering voor de warmterotonde).
- De investeringen voor fietsparkeren zijn opgenomen overeenkomstig de doorrekening in de meerjarige parkeerexploitatie.

Ontwikkeling boekwaarde van investeringen in de periode 2021-2031

Wanneer de gemeente investeert ontstaat op de balans een boekwaarde van een actief. De verwachte totale boekwaarde op 31-12 van de komende jaren bestaat uit de boekwaarden van afgeronde investeringen (vermindert met afschrijvingen tot dan toe), investeringen die op dit moment onder handen zijn en de toekomstige investeringen uit het 10-jarig investeringsplan.

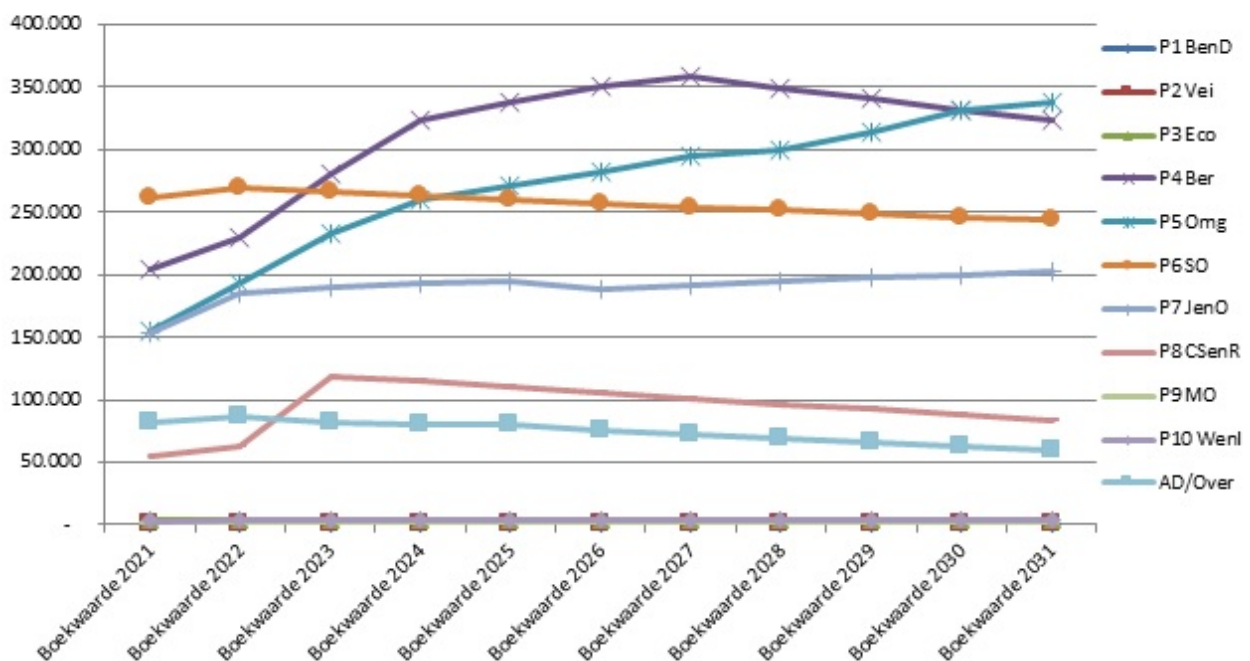
De ontwikkeling van de boekwaarde over de periode 2021-2031 is als volgt:

Figuur 1: Ontwikkeling boekwaarde 2021-2031 (bedragen x € 1.000)

De maximale boekwaarde bedraagt op 31-12-2026 een bedrag van € 1,279 miljard. Onderverdeeld naar de diverse begrotingsprogramma's in Leiden ontwikkelt de totale boekwaarde zich over de periode 2021–2031 als volgt:

Figuur 2: Ontwikkeling boekwaarde 2021-2031 per begrotingsprogramma (bedragen x € 1.000)

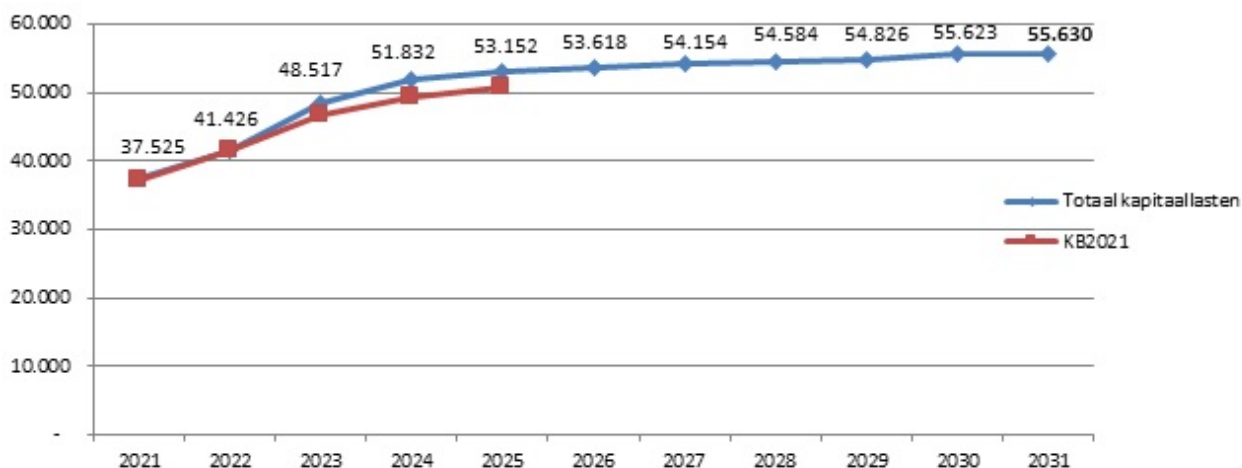
- Met name programma 5 Omgevingskwaliteit laat een stijging zien. Dit is het gevolg van het verwerken van de vervangingsinvesteringen uit de (concept) beheerplannen 2021-2031 van de diverse domeinen in de openbare ruimte (wegen, kunstwerken, openbare verlichting, water, spelen etc.). Dit op basis van de meest recente schouwen van deze domeinen.
- Programma 4 Bereikbaarheid laat een stijging van de boekwaarde zien tot en met 2027. Dit houdt direct verband met de geplande werkzaamheden aan de Leidse Ring Noord.
- De 'gestage' stijging van de boekwaarde in programma 7 Jeugd en Onderwijs heeft betrekking op de in de Kaderbrief 2020-2024 opgenomen wens tot aanvullende middelen voor de onderwijshuisvesting. Bij deze prognose is ervan uitgegaan dat de onderwijshuisvestingsproblematiek ook na deze periode tot aanvullende investeringen kan leiden.
- In programma 8 Cultuur Sport & Recreatie is in 2023 duidelijk de piek te zien als gevolg van de investeringen in de nieuwe sportaccommodaties.

Ontwikkeling kapitaallasten van investeringen in de periode 2021-2031

De ontwikkeling van de boekwaarde heeft direct invloed op de ontwikkeling van de kapitaallasten (rente en afschrijving) die in de begroting van Leiden zijn opgenomen. Immers, over de boekwaarde van investeringen worden de kapitaallasten berekend (tegen de in de financiële verordening vastgestelde afschrijvingstermijnen en de omslagrente die Leiden hanteert).

De ontwikkeling van de kapitaallasten over de periode 2021-2031 laat het volgende beeld zien.

Figuur 3: Ontwikkeling kapitaallasten 2021-2031 (bedragen x € 1.000)

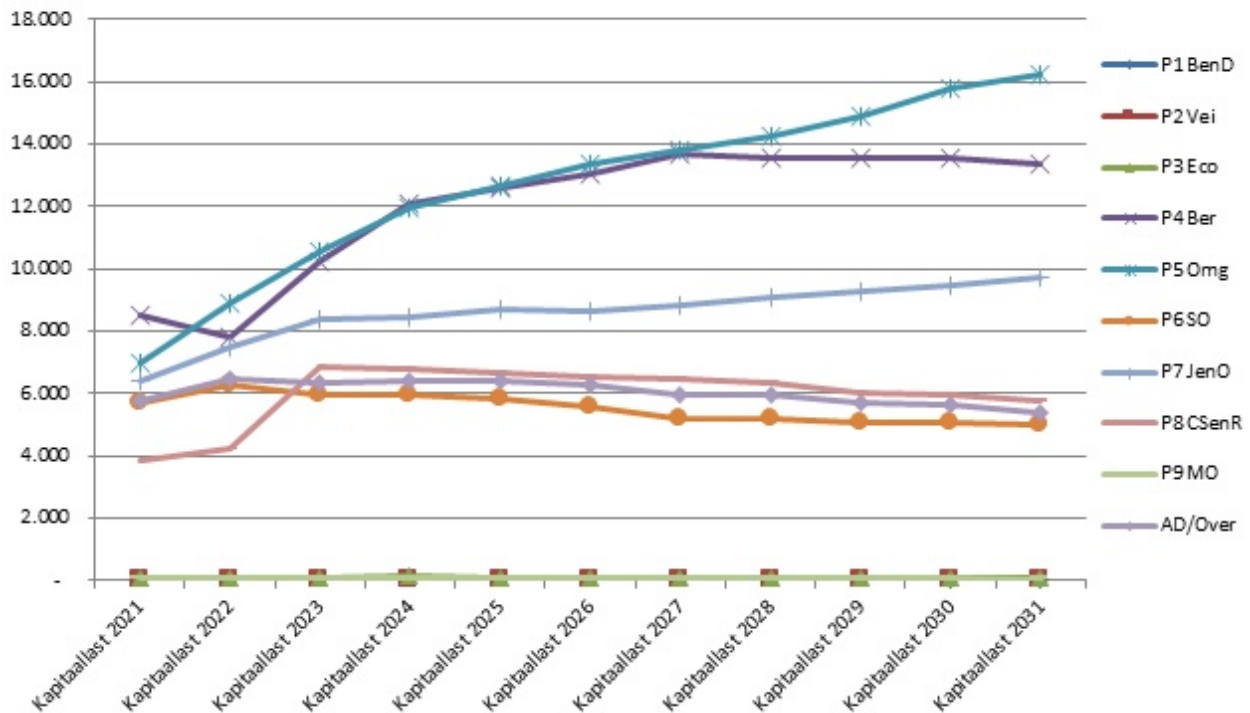

Ten opzichte van de aanmelding van de kapitaallastenontwikkeling bij de Kaderbrief 2020-2024 (zie rode lijn KB2021 in de grafiek, dit is de bijgewerkte investeringsplanning zoals vastgesteld in de Programmabegroting 2020) voor de periode 2021-2024 is al sprake van een stijging van de kapitaallasten omdat vanuit de basisinformatie de investeringen in de eerste vier jaar toenemen als gevolg van de aanmeldingen in deze kaderbrief, het actualiseren van de parkeerexploitatie (auto en fiets) en het opstellen van de concept beheerplannen van de domeinen in de openbare ruimte.

In de nog vast te stellen programmabegroting 2021 van de gemeente Leiden is vanaf 2024 een bedrag van ongeveer € 50,9 miljoen aan kapitaallasten opgenomen. De maximale kapitaallasten bedragen € 55,6 miljoen in 2031 (dat lijkt ook het moment dat een dalende lijn wordt ingezet gezien de daling van de boekwaarde).

Onderverdeeld naar de diverse begrotingsprogramma's in Leiden laat dit over de periode 2021-2031 het volgende beeld zien:

Figuur 4: Ontwikkeling kapitaallasten 2021-2031 per begrotingsprogramma (bedragen x € 1.000)

Ook hier springt de stijging van de kapitaallasten van programma 5 in het oog. Dat is logisch, een stijging van de boekwaarde betekent een stijging van kapitaallasten. In de begroting 2021 wordt rekening gehouden met een structurele kapitaallasten in programma 5 van afgerond € 11,7 miljoen in 2024. Op basis van de concept beheerplannen 2021-2031 neemt de kapitaallast toe tot naar een volume van € 16,3 miljoen in 2031. Overigens wordt de stijging ook veroorzaakt door 'nieuw beleid'-investeringen in bijvoorbeeld het Singelpark en bruggen i.v.m. verbetering doorvaarbaarheid.

Naast bovenstaande redenen voor de stijging van kapitaallasten in programma 5 zijn er nog andere oorzaken, zoals er op dit moment beter inzicht is in de toekomstige vervangingsinvesteringen op basis van het schouwen van de openbare ruimte. De belangrijkste reden is echter dat bijna geen kapitaallasten van afgeronde investeringen vrijvallen om de kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen te dekken. Dat komt doordat in het verleden veel geïnvesteerd is met rijksmiddelen en/of gemeentelijke reserves en de investeringen daarom niet geactiveerd werden. We hebben dus onvoldoende kapitaallasten voor de dekking van de vervangingsinvesteringen. Tot slot is door prijsstijgingen de vervangingsinvestering duurder ten opzichte van de afgeschreven investering van 25 tot 40 jaar geleden.

Naar verwachting ligt er ook na 2031 een financiële opgave voor het dekken van de nodige vervangingsinvesteringen in programma 5 Omgevingskwaliteit omdat de vervangingswaarde substantieel hoger ligt dan de boekwaarde (inschatting: rond € 1,0 miljard). Dit betreft vervangingsinvesteringen in de domeinen wegen, kunstwerken etc. en de vervangingsinvesteringen voor rioleringen.

De stijging van de kapitaallasten in programma 7 heeft betrekking op de in de Kaderbrief 2020-2024 opgenomen wens tot aanvullende middelen van € 50,0 miljoen voor de onderwijshuisvesting. In de begroting 2021 wordt rekening gehouden met een structurele kapitaallasten in programma 7 van afgerond € 8,0 miljoen in 2024. Als gevolg van de aanmelding bij de Kaderbrief 2020-2024 neemt de kapitaallast toe tot een volume van € 9,7 miljoen.

De kapitaallasten in het programma 4 Bereikbaarheid dalen nadat de piek is bereikt in 2027 maar zit in 2031 met € 13,3 miljoen nog altijd boven het niveau van de laatste jaarschijf (2024) van de begroting 2021 waarin een bedrag van € 12,0 miljoen is opgenomen.

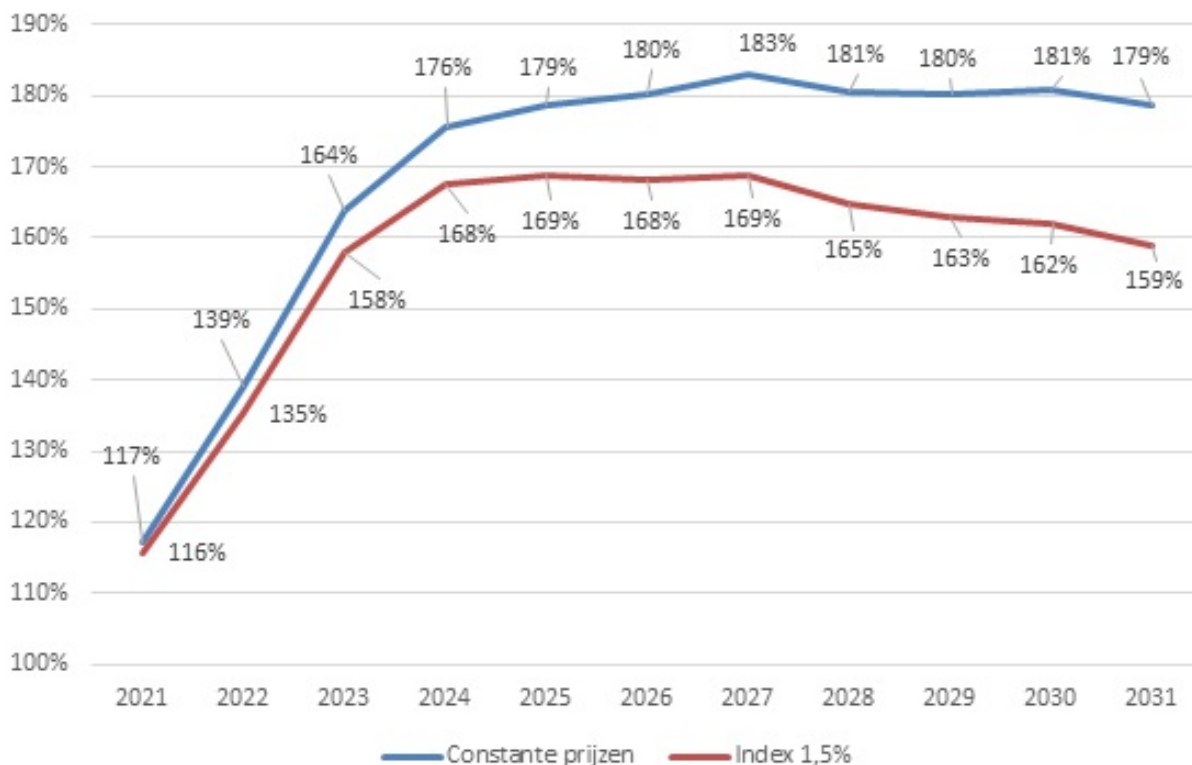
Het meerjareninvesteringsplan over de periode 2021-2031 zorgt voor een verdere toename van de kapitaallasten in de begroting van de gemeente Leiden. Dat gaat om een bedrag van € 2,2 miljoen in 2025 oplopend naar € 4,7 miljoen naar 2031.

De stijging van de boekwaarde van de Leidse investeringsambities (en stijgende kapitaallasten) voor de periode 2021-2031 heeft een opwaarts effect op de schuldquote van de gemeente Leiden.

Ontwikkeling schuldquote 2021-2031

Voor het monitoren van de ontwikkeling van de schuldpositie schrijven de verslaggevingsregels het kengetal van de *netto schuldquote* voor. Dit is de (verwachte) totale schuld van de gemeente op balansdatum als percentage van de totale baten van de begroting. Hierbij wordt de totale schuld gecorrigeerd op de vorderingen op derden die de gemeente nog open heeft staan. In onderstaande grafiek wordt de ontwikkeling van de netto schuldquote (in procenten) weergegeven:

Figuur 5: Ontwikkeling schuldquote 2021-2031

Een belangrijke variabele van de schuldquote is de omvang van de vaste schuld van de gemeente. Die variabele is weer nauw verbonden met de investeringsambities van de gemeente Leiden. Ambities moeten immers gefinancierd worden door het aantrekken van geldleningen. Omdat de omvang van de investeringen vanaf 2027 stabiliseren en zelfs licht dalen, neemt de schuldquote toe tot een maximum van 183% in 2027 en gaat deze vanaf dat moment licht dalen. (In de begroting 2020 is de schuldquote in het laatste jaar 2023 geprognosticeerd op 166,4 %. In de jaarrekening 2019 bedraagt de schuldquote 88%.)

De 'noemer' van de schuldquote zijn de totale baten van de begroting. De baten zijn in deze berekening vanaf 2024 in basis constant gehouden. Wel is rekening gehouden met toenemende baten van de gemeente Leiden als deze samenhangen met opgenomen investeringen (bijvoorbeeld uit de riool en afvalstoffenheffing vanuit het beginsel dat er sprake is van volledige kostendekkendheid). Eventuele mee- of tegenvallers bij de herverdeling van het Gemeentefonds kunnen de totale baten en daarmee de berekende schuldquote nog sterk beïnvloeden.

In elk jaar is een negatieve correctie op de boekwaarde van € 50,0 miljoen opgenomen, wat dus leidt tot een lagere boekwaarde en omvang van de vaste schuld. De correctie is gerelateerd aan de omvang van de stelpost kapitaallasten die in de Leidse begroting is opgenomen omdat we weten dat er jaarlijks, als gevolg van planningsoptimisme, voordelen in de kapitaallasten ontstaan. In de regel zijn deze zelfs hoger dan de stelpost. Zeker tot het moment van het afronden van de majeure investeringen in de periode tot ongeveer 2026 (bijvoorbeeld in de Leidse infrastructuur en de sportaccommodaties) zou een hogere correctie gehanteerd kunnen worden.

De schuldquote in figuur 5 (blauwe lijn) is opgesteld op basis van constante prijzen, zonder rekening te houden met een index voor inflatie /prijsstijging. Als we wel rekening houden met een index op de investeringsbedragen en de totale baten van de begroting van 1,5% (zoals opgenomen in de meicirculaire van

het Gemeentefonds) valt de schuldquote lager uit. Dit wordt vooral veroorzaakt doordat de totale baten stijgen (=noemereffect) terwijl het niveau van de investeringen in de latere jaren fors lager ligt dan in de huidige vierjaarsperiode met een piek van 163% in 2025. Uiteraard is de hoogte van de inflatie de komende jaren onzeker.

Planningsoptimisme

De prognoses van de schuldpositie in de begroting zijn al enige tijd onderhevig aan 'planningsoptimisme'. Er wordt minder geïnvesteerd in de stad dan is voorgenomen. Jaarlijks is dan ook een onderbesteding zichtbaar in de jaarrekening. Deze situatie is onwenselijk. College en raad moeten voor de beoordeling van de financiële positie van de gemeente een reëler beeld krijgen. Het doel is dat onze ramingen over met name de verwachte cashflow realistischer worden zodat de prognoses over de schuldpositie & solvabiliteit (verhouding tussen eigen vermogen en balanstotaal) ook betrouwbaarder worden. Er moet dus nauwkeuriger worden gestuurd op planning en uitvoering van onze eigen ambities, zodat de financieringsbehoefte daarop aangesloten kan worden. Het streven is om dit te realiseren door het realistischer maken van projectplanningen zowel binnen de projecten als tussen de projecten (waaronder dus ook de vervangingsinvesteringen in de openbare ruimte).

Het Projectbureau van Leiden heeft de afgelopen periode een aantal stappen genomen om de projectbeheersing te verbeteren:

- Het vergroten van de capaciteit planning & risicoadviseurs zodat alle PB-projecten een gedegen advies krijgen.
- Er is per project intensief contact tussen de projectcontroller en de planning & risicoadviseur zodat wijzigingen in de planning of risico's doorvertaald zijn in de projectfinanciën.
- De projecten rapporteren 4 keer per jaar over de voortgang middels de projectrapportage. De rapportagemomenten zijn hierbij gekoppeld aan de P&C-cyclus om zo efficiënt mogelijk te werken.
- Projectbureau-projecten worden geclusterd in gebieden (of rond een thema) om zo meerwaarde op te leveren op inhoudelijk, financieel, organisatorisch en/of communicatief vlak. Hierbij wordt een eenduidige werkwijze gehanteerd, wordt de samenhang tussen projecten onderkend en worden de ruimtelijke ontwikkelingen in een bepaald gebied goed in beeld gebracht.
- Een eenduidige werkwijze binnen deze gebieden (thema's moet nog nader uitgewerkt en vorm krijgen). In Leiden Zuid-West (pilot) wordt maandelijks een gebiedsoverleg gehouden omdat meerdere projecten (cluster-overstijgend) hier afhankelijkheden van elkaar hebben (o.a. fysiek in de ruimte en in de tijd). Deze overlegstructuur is nog niet in elk gebied dusdanig ingeregeld en zal deels afhangen van de resultaten van de pilot.
- De planning & risicoadviseurs zijn zoveel mogelijk ingedeeld naar de gebieden die door het PB onderscheiden worden. Hierdoor weet de adviseur welke PB-projecten er in het gebied spelen en kunnen afhankelijkheden goed in de gaten gehouden worden.
- Per gebied worden op hoofdlijnen gebiedsplanningen opgesteld. Hierin worden ook de planningen van O&M en beheer-projecten opgenomen.

Daarnaast worden de komende periode onderstaande acties uitgevoerd om het realisme in de projectplanningen te optimaliseren:

- Op dit moment staan alle PB-projecten in één planningsbestand. Gekeken wordt of de methode die hiervoor wordt ingezet efficiënter kan.
- Verder zal het Projectbureau de mogelijkheden voor een projectmanagementtool nader onderzoeken om projectmanagers sneller en eenvoudig van actuele informatie (vanuit de verschillende applicaties) te voorzien om hun project nog beter te kunnen sturen en beheersen.
- Verdere ontwikkelingen binnen het PB zijn het uitwerken en toepassen van projectaudits en -reviews.
- Nadat de cashflows per project zijn aangeleverd en verwerkt in het nieuwe meerjareninvesteringsplan zullen de RVT-managers van het Projectbureau en Stedelijke Ontwikkeling het volledige overzicht nog beoordelen om eventueel projecten in de tijd te verschuiven op basis van mogelijke gebiedsontwikkeling of samenhang tussen verschillende projecten.

Er zijn dus maatregelen genomen om de projectbeheersing te verbeteren en daarmee een goede basis hebben voor een adequate en realistische prognose voor de middellange termijn t.a.v. de uitvoering van projecten.

Conclusies investeringsplanning 2020-2030, schuldquote en planningsoptimisme

- Deze paragraaf gaat het vooral over een trendmatige ontwikkeling en een plausibel beeld van hoe investeringsambities die leiden tot boekwaardes, daaruit voortvloeiende kapitaallasten, planning van de werkzaamheden en schuldquote elkaar de komende 10 jaar beïnvloeden.
- De maximale boekwaarde bedraagt op 31-12 2026: € 1.279.000.000 (circa € 1,3 miljard).
- De maximale kapitaallasten bedragen € 55,6 miljoen in 2031 (dat lijkt ook het moment dat een dalende lijn wordt ingezet gezien de ontwikkeling van de boekwaarde).
- Het meerjareninvesteringsplan 2021-2030 zorgt voor een toename van de kapitaallasten in de begroting van de gemeente Leiden. Dat gaat om een toename van € 2,2 miljoen in 2025 oplopend naar € 4,7 miljoen in 2031.

- Naar verwachting ligt er ook na 2031 een financiële opgave om de vervangingsinvesteringen binnen programma omgevingskwaliteit te kunnen dekken.
- De schuldquote neemt bij rekenen met constante prijzen toe tot een maximum van 183% in 2027 en gaat vanaf dat moment licht dalen. Bij het rekenen met een index van 1,5% stijgt de schuldquote tot 169% in 2025 en gaat vanaf dan geleidelijk dalen.
- Er worden en zijn maatregelen genomen om de projectbeheersing te verbeteren en daarmee een goede basis te hebben voor een adequate en realistische prognose voor de middellange termijn ten aanzien van de uitvoering van projecten.

Hoofdstuk 6

6 Bijlagen

6.1 Totaaloverzicht autonoom

Autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die niet of nauwelijks beïnvloedbaar zijn en voortvloeien uit bijvoorbeeld rijksbeleid of in het verleden (vrijvallende) aangegane verplichtingen.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
10	10.01	Wijziging Wet Gemeentelijke schuldhelpverlening (WGS)	L	I		150	150		
Totaal 10						150	150		
AD	AD.01	Onderuitputting kapitaallasten 2020	L	S	-691				
	AD.02	ontwikkeling kapitaallasten 2021 - 2024	L	S		-2.498	-1.166	-2.943	-876
	AD.03	Structureel lager dividend BNG	B	S	436	127	127	127	127
	AD.04	Ontwikkeling algemene uitkering, OZB, riool- en afvalstoffenheffing	B	S	2.758	3.529	2.224	2.776	-376
Totaal AD					2.503	1.158	1.185	-40	-1.125
Eindtotaal					2.503	1.308	1.335	-40	-1.125

Bedragen x € 1.000,-

6.2 Totaaloverzicht mee- en tegenvallers

Mee- en tegenvallers vloeien voort uit de uitvoering van het bestaande vastgestelde beleid.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
1	01.01	Digitalisering Bouwdossier	L	I	236		-56	-56	-56
	01.02	Extra kosten bij griffie en raad	L	S	33	33	33	33	33
Totaal 1					269	33	-23	-23	-23
3	03.02	Correctie onterecht structureel gemaakte incidentele economiebudgetten	L	I	508	508	508	0	0
				S	-508	-508	-508	-508	-508
	03.03	Strategisch uitvoeringsplan LBSP voor vijf jaar	L	I				338	
Totaal 3					0	0	0	-170	-508
5	05.05	Beheer- en onderhoudskosten diverse projecten en nieuwe ontwikkelingen	B	S					-30
			L	S		24	24	24	53
	05.06	Lagere baten door overgangsjaar buitenreclame	B	I	55	-55			
	05.07	Instellen centraal budget (reserve) voor stijging van beheerkosten	L	S			75	175	200
	05.08	Invulling taakstelling groen	L	S	-118	-118	-118	-118	-118
					255	255	255	118	118
	05.09	Vervangen openbare verlichting Nieuw Leyden	L	S			16	16	16
	05.10	Installatieverantwoordelijkheid	L	S	60	60	60	60	60
	05.11	Vrijval overtollige middelen gevelsanering	L	S		-87	-87	-87	-87
Totaal 5					252	79	225	188	213
6	06.04	Noodzakelijke intensivering en digitalisering Omgevingswet	L	I	-325	-1.664			
					325	1.664	1.363	132	131
	06.05	Vrijval dotatie voorziening onderhoud gemeentelijk vastgoed	B	S	-251	-251			
			L	S	-938	-938	-767	-767	-767
					1.189	1.189	767	767	767
	06.06	OZB maatschappelijk vastgoed en sportaccommodaties	L	S	230	230	230	230	230
	06.07	Financieel Perspectief Duurzame Stad	B	I	-270	-120	-70	-70	-70
			L	I	1.220	120	70	70	70
				S	-223	-645	-519	-542	-39
Totaal 6					957	-415	1.074	-180	322
7	07.02	Herijking Integraal Huisvestingsplan OHV (IHP)	L	S		-114	-153	-5	1.295
		IHP	L	I					-1.269
	07.03	Leerlingenvervoer	L	S	70	70	70	70	70
	07.04	OZB OHV	L	S	250	250	250	250	250
	07.05	Nieuwe bijstelling begroting regionale Jeugdhulp mei 2020 en integratie-uitkering voogdij/18+ (SD)	L	S	1.102	2.335	2.347	2.359	2.363
	07.06	Bijgestelde begroting 2020 regionale jeugdhulp en tragere invulling taakstelling	L	S	730	1.433	1.467	1.099	625
Totaal 7					2.152	3.974	3.982	3.772	3.334
8	08.03	Vrijvallen risicobuffer verkoop panden rondom Lakenhal	B	I	-380				

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
	08.04	Aanbesteden delen kennis en kunst	B	I	-110	-110			
			L	I	110	110			
	08.05	Eigen vermogen BplusC - Lakenhal	B	I	-300				
			L	I	300				
	08.06	Aantrekken kwartiermaker team SPA	L	I		70	70		
	08.07	Correctie kapitaallasten Leidse Schouwburg/ Stadsgehoorzaal	L	S	114	119	127	159	161
	08.08	Huisvestingslasten culturele instellingen	L	I	350	350			
	08.09	Doorlopen subsidie Stg.Ijshal	L	I			100		
	08.10	Kosten programmamanager grote sportprojecten	L	I	102				
Totaal 8					186	539	297	159	161
9	09.02	Niet realiseren ombuiging contingentregeling WMO Begeleiding	L	S		50	50	50	50
	09.03	Vrijval restbudget huisvesting bijzondere doelgroepen	L	I	-274				
	09.04	Innovatie WMO subregionaal dekken uit Regionaal investeringsfonds	L	I	-400				
	09.05	Inzet regionale middelen voor Maatschappelijke zorg	B	I	-1.000				
			L	I	-1.000				
					1.000				
	09.06	Afbouw tijdelijke extra capaciteit voor veranderopgaven sociaal domein	L	I		750	375		
	09.07	RDOG Veilig Thuis en overige taken	L	S	710	656	594	589	589
	09.08	Uitvoeringscapaciteit WMO	L	S	100	300	225	225	225
	09.09	Toename WMO maatwerkvoorzieningen	B	S	-978	-900	-1.150	-1.400	-1.650
			L	S	1.009	1.592	1.958	1.983	3.080
	09.10	Voorziening statushouders	L	I	50				
	09.11	SD Tekort 2024 sociaal domein	B	I					1.130
	09.12	Structurele doorwerking meicirculaire 2018	B	I					637
	09.13	Onjuiste verwerking Kaderbrief 2019-2022	L	I				430	430
Totaal 9					-783	2.448	2.052	1.877	4.492
10	10.04	Subsidie-inkomst AMIF 2020	B	I	-100				
	10.05	Onderbesteding Maatwerkbudget	L	S	-450	-300	-150		
	10.06	BUIG 2020	B	S	1.865	1.865	1.865	1.865	1.865
			L	I	-616	371	0	0	0
				S	-1.832	-1.799	-1.799	-1.799	-1.799
	10.07	Bijzondere bijstand	L	S	-500				
Totaal 10					-1.633	137	-84	66	66
AD	AD.05	Maximale kapitaallasten in jaarschijf 2024	L	I					-500
				S					500
	AD.06	Ontwikkeling financieringlasten	L	S	-1.837	-1.644	-2.273	-1.399	-650
	AD.07	Mutatie concernreserve i.v.m. benodigde weerstandsvermogen	B	I				-39	-2.572
			L	I	274				
	AD.08	Meevaller algemene dekkingsmiddelen	B	I	-1.200				
Totaal AD					-2.763	-1.644	-2.273	-1.438	-3.222

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
OH	OH.02	Extra bijdrage BSGR 2020 e.v.	L	S	-75	2	2	2	2
	OH.03	Begroting Servicepunt71 2021	L	I	711				
				S	362	512	512	512	512
	OH.04	Bijstelling opbrengst applicatierationalisatie VRIS	B	S	-100	-100	-100	-100	-100
			L	S	541	744	333	218	179
	OH.05	Invoering WNRA projectkosten 2020	L	I	73				
	OH.06	Permanente controle gemeentelijke belastingen	B	S	-90	-90	-90	-90	-90
			L	S	85	85	85	85	85
	OH.07	Vervanging systeem voor subsidieverstrekking	L	I	234	75			
				S		-60	-60	-60	-60
						60	60	60	60
Totaal OH					1.741	1.228	742	627	588
Eindtotaal					377	6.378	5.990	4.877	5.422

Bedragen x € 1.000,-

6.3 Totaaloverzicht nieuw beleid

Nieuw beleid vloeit voort uit nieuwe wensen ten aanzien van het beleid of betreft het continueren van bestaand beleid waarvoor incidenteel budget beschikbaar was gesteld.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
3	03.04	Incidenteel voortzetten Economische Agenda Leidse Regio	L	I		250			
Totaal 3						250			
5	05.12	NDE (Natuur en DuurzaamheidsEducatie)	L	S		50			
Totaal 5						50			
7	07.07	Programma Jeugdhulp Leidse regio	L	I		225			
Totaal 7						225			
8	08.11	Leids mediafonds in 2020 met 200.000 ondersteunen	L	I	28				
	08.12	Voorzetten subsidie PS theater in Leiden	L	I		75			
Totaal 8					28	75			
10	10.08	Voortzetten Snelle hulp bij schulden	L	S		281			
Totaal 10						281			
OH	OH.08	Datagedreven Werken Urban Data Center	L	I		250			
	OH.09	Uitbreiding formatie Financieel Advies Sociaal Domein.	L	S	60	110			
	OH.10	Diverse ontwikkelingen InformatieVoorziening	L	S	20	50			
	OH.11	Projectuitvoeringskosten IV-portfolioprojecten	L	I		250			
	OH.12	Innovatiebudget 2021 en 2022	L	I		225			
	OH.13	Ontwikkelpool	L	S		100			
Totaal OH					80	985			
Eindtotaal					108	1.866			

Bedragen x € 1.000,-

6.4 Totaaloverzicht bijsturing

Bestaand beleid kan bijgestuurd worden door te besparen op de uitgaven dan wel door inzet van reserves, die al dan niet de gekoppeld zijn aan het betrokken beleidsveld en budget.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
9	09.14	Bijsturingsvoorstel sociaal Domein en bijsturing TWO	L	S		-1.953	-2.011	-1.686	-1.761
	09.15	Resterende taakstelling binnen het hek sociaal domein	L	S				-2.629	-4.700
	09.16	Storting voordelig saldo 2020 in reserve sociaal domein	L	I	761				
Totaal 9					761	-1.953	-2.011	-4.315	-6.461
AD	AD.09	Mutatie behoedzaamheidsruimte	L	S			-2.000	-2.000	1.500
	AD.10	Vrijval reserve afschrijvingen investeringen	B	I	-3.827	-7.724	-3.571	-2	
				S	78	125	256	283	416
	AD.11	Herprioritering bestaande ambities 2024 (voorgenomen ombuigingsoperatie) t.b.v. structureel evenwicht	L	S					-1.500
Totaal AD					-3.749	-7.599	-5.315	-1.719	416
Eindtotaal					-2.988	-9.552	-7.326	-6.034	-6.045

Bedragen x € 1.000,-

6.5 Totaaloverzicht budgettair neutraal

Budgettair neutrale wijzigingen betreft budget wijzigingen die binnen een programma worden gedekt.

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
2	02.01	Vervallen baten Gemeenschappelijke Meldkamer Veiligheidsregio Hollands Midden	B	S	69	69	69	69	69
			L	S	-69	-69	-69	-69	-69
Totaal 2					0	0	0	0	0
3	03.01	Uitvoeringsprogramma internationalisering	L	I		-60	-10		
						60	10		
				S		-145	-145	-175	-175
						145	145	175	175
Totaal 3						0	0	0	0
4	04.01	Infra Lammenschansweg Zuid	L	S				-15	-158
								15	158
	04.02	Churchillaan	L	S					-61
									61
	04.03	Formatie applicatiespecialist Publiekszaken Handhaving en Veiligheid	B	S	-37	-37	-37	-37	-37
			L	S	37	37	37	37	37
	04.04	Compenseren parkeergelegenheden Vijf Meihal t.b.v. Leonardo / Indoorsportcentrum	B	I	-140				
			L	I		-140			
					140	140			
	04.05	Fietsrotonde Vijfmeilaan	L	S		-9	-9	-9	-9
						9	9	9	9
	04.06	Overzetten budget van krediet parkeergarage Lammermarkt naar parkeergarage Garenmarkt	L	S					-30
									30
	04.07	Fietsparkeren Lammerschans Station	L	S			-5	-5	-4
							5	5	4
	04.08	Krediet verbeteren fietsroute Rijndijken	L	S		-4	-3	-3	-3
						4	3	3	3
	04.09	Krediet scanauto	B	I		-10			
				S		-5	-5	-5	-5
			L	I		10			
				S		5	5	5	5
Totaal 4					0	0	0	0	0
5	05.01	Herinrichting Jacques Urlusplantsoen	B	S		-2	-2	-2	-2
			L	I	-58				
					58				
				S		-8	-8	-8	-8
						10	10	10	10
	05.02	Singelpark Openbare ruimte Lammermarkt en Nieuwe Beestenmarkt	L	S		-31	-31	-31	-30
						31	31	31	30

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
	05.03	bodemconv. handboek OR	B	I	-70				
			L	I	70				
	05.04	Rhijnhof	B	I	-175				
				S				3	3
			L	I	175				
				S				-3	-3
Totaal 5					0	0	0	0	0
6	06.01	Gebiedsvisie KEO de Zwijger	B	I	-366				
				S					9
			L	I	366				
				S					-9
	06.02	Gebiedsontwikkeling Telderskade	B	I	-350				
				S		9	9	9	9
			L	I	350				
				S		-9	-9	-9	-9
	06.03	Storting egalisatiereserve bouwleges	B	I	-1.500				
			L	I	1.500				
Totaal 6					0	0	0	0	0
7	07.01	Verbeterplan Jeugdbescherming (gedekt uit transformatiegelden)	L	I	-130	-130			
					130	130			
Totaal 7					0	0			
8	08.01	Stijgende kosten inhuur exploitatie sportaccommodaties	B	S	-125	-125	-125	-125	-125
			L	S	125	125	125	125	125
	08.02	stelpost voor prijsstijging sportaccommodaties	B	I			474		
				S				-23	-24
			L	I			-474		
				S				23	24
Totaal 8					0	0	0	0	0
9	09.01	Binnenvest 2020 (t.l.v. geormerkt deel beschermd wonen)	B	I	-1.500				
			L	I	1.500				
Totaal 9					0				
10	10.02	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO)	B	I	-11.855				
			L	I	11.855				
	10.03	DZB (Leerwerkbedrijf/ Re-integratie en Werkgeversdiensten)	B	S		2.366	3.926	5.486	
			L	I		-500	-500		
						500	500		
				S		-2.366	-3.926	-5.486	
Totaal 10					0	0	0	0	
OH	OH.01	Versnelde aanschaf mobiele telefonie	L	S		-24	-24		
						24	24		
Totaal OH						0	0		

Prog	Nr.	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
Eindtotaal					0	0	0	0	0

Bedragen x € 1.000,-

6.6 Totaaloverzicht per programma

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
1	01.01	Mee/Tegenvaller	Digitalisering Bouwdossier	L	I	236		-56	-56	-56
	01.02	Mee/Tegenvaller	Extra kosten bij griffie en raad	L	S	33	33	33	33	33
Totaal 1						269	33	-23	-23	-23
2	02.01	Budgettair neutraal	Vervallen baten Gemeenschappelijke Meldkamer Veiligheidsregio Hollands Midden	B	S	69	69	69	69	69
				L	S	-69	-69	-69	-69	-69
Totaal 2						0	0	0	0	0
3	03.01	Budgettair neutraal	Uitvoeringsprogramma internationalisering	L	I		-60	-10		
							60	10		
					S		-145	-145	-175	-175
							145	145	175	175
	03.02	Mee/Tegenvaller	Correctie onterecht structureel gemaakte incidentele economiebudgetten	L	I	508	508	508	0	0
					S	-508	-508	-508	-508	-508
	03.03	Mee/Tegenvaller	Strategisch uitvoeringsplan LBSP voor vijf jaar	L	I				338	
	03.04	Nieuw Beleid	Incidenteel voortzetten Economische Agenda Leidse Regio	L	I		250			
Totaal 3						0	250	0	-170	-508
4	04.01	Budgettair neutraal	Infra Lammenschansweg Zuid	L	S				-15	-158
									15	158
	04.02	Budgettair neutraal	Churchillaan	L	S					-61
										61
	04.03	Budgettair neutraal	Formatie applicatiespecialist Publiekszaken Handhaving en Veiligheid	B	S	-37	-37	-37	-37	-37
				L	S	37	37	37	37	37
	04.04	Budgettair neutraal	Compenseren parkeergelegenheden Vijf Meihal t.b.v. Leonardo / Indoorsportcentrum	B	I	-140				
				L	I		-140			
						140	140			
	04.05	Budgettair neutraal	Fietsrotonde Vijfmeilaan	L	S		-9	-9	-9	-9
							9	9	9	9
	04.06	Budgettair neutraal	Overzetten budget van krediet parkeergarage Lammermarkt naar parkeergarage Garenmarkt	L	S					-30
										30
	04.07	Budgettair neutraal	Fietsparkeren Lammerschans Station	L	S			-5	-5	-4
								5	5	4
	04.08	Budgettair neutraal	Krediet verbeteren fietsroute Rijndijken	L	S		-4	-3	-3	-3

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
							4	3	3	3
	04.09	Budgettair neutraal	Krediet scanauto	B	I		-10			
					S		-5	-5	-5	-5
				L	I		10			
					S		5	5	5	5
Totaal 4						0	0	0	0	0
5	05.01	Budgettair neutraal	Herinrichting Jacques Urlusplantsoen	B	S		-2	-2	-2	-2
				L	I	-58				
						58				
					S		-8	-8	-8	-8
							10	10	10	10
	05.02	Budgettair neutraal	Singelpark Openbare ruimte Lammermarkt en Nieuwe Beestenmarkt	L	S		-31	-31	-31	-30
							31	31	31	30
	05.03	Budgettair neutraal	bodemconv. handboek OR	B	I	-70				
				L	I	70				
	05.04	Budgettair neutraal	Rhijnhof	B	I	-175				
					S				3	3
				L	I	175				
					S				-3	-3
	05.05	Mee/Tegenvaller	Beheer- en onderhoudskosten diverse projecten en nieuwe ontwikkelingen	B	S					-30
				L	S		24	24	24	53
	05.06	Mee/Tegenvaller	Lagere baten door overgangsjaar buitenreclame	B	I	55	-55			
	05.07	Mee/Tegenvaller	Instellen centraal budget (reserve) voor stijging van beheerkosten	L	S			75	175	200
	05.08	Mee/Tegenvaller	Invulling taakstelling groen	L	S	-118	-118	-118	-118	-118
						255	255	255	118	118
	05.09	Mee/Tegenvaller	Vervangen openbare verlichting Nieuw Leyden	L	S			16	16	16
	05.10	Mee/Tegenvaller	Installatieverantwoordelijkheid	L	S	60	60	60	60	60
	05.11	Mee/Tegenvaller	Vrijval overtollige middelen gevelsanering	L	S		-87	-87	-87	-87
	05.12	Nieuw Beleid	NDE (Natuur en DuurzaamheidsEducatie)	L	S		50			
Totaal 5						252	129	225	188	213
6	06.01	Budgettair neutraal	Gebiedsvisie KEO de Zwijger	B	I	-366				
					S					9
				L	I	366				
					S					-9
	06.02	Budgettair neutraal	Gebiedsontwikkeling Telderskade	B	I	-350				

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
					S		9	9	9	9
				L	I	350				
					S		-9	-9	-9	-9
	06.03	Budgettair neutraal	Storting egalisereserve bouwleges	B	I	-1.500				
				L	I	1.500				
	06.04	Mee/Tegenvaller	Noodzakelijke intensivering en digitalisering Omgevingswet	L	I	-325	-1.664			
						325	1.664	1.363	132	131
	06.05	Mee/Tegenvaller	Vrijval dotatie voorziening onderhoud gemeentelijk vastgoed	B	S	-251	-251			
				L	S	-938	-938	-767	-767	-767
						1.189	1.189	767	767	767
	06.06	Mee/Tegenvaller	OZB maatschappelijk vastgoed en sportaccommodaties	L	S	230	230	230	230	230
	06.07	Mee/Tegenvaller	Financieel Perspectief Duurzame Stad	B	I	-270	-120	-70	-70	-70
				L	I	1.220	120	70	70	70
					S	-223	-645	-519	-542	-39
Totaal 6						957	-415	1.074	-180	322
7	07.01	Budgettair neutraal	Verbeterplan Jeugdbescherming (gedekt uit transformatiegelden)	L	I	-130	-130			
						130	130			
	07.02	Mee/Tegenvaller	Herijking Integraal Huisvestingsplan OHV (IHP)	L	S		-114	-153	-5	1.295
			IHP	L	I					-1.269
	07.03	Mee/Tegenvaller	Leerlingenvervoer	L	S	70	70	70	70	70
	07.04	Mee/Tegenvaller	OZB OHV	L	S	250	250	250	250	250
	07.05	Mee/Tegenvaller	Nieuwe bijstelling begroting regionale Jeugdhulp mei 2020 en integratie-uitkering voogdij/18+ (SD)	L	S	1.102	2.335	2.347	2.359	2.363
	07.06	Mee/Tegenvaller	Bijgestelde begroting 2020 regionale jeugdhulp en tragere invulling taakstelling	L	S	730	1.433	1.467	1.099	625
	07.07	Nieuw Beleid	Programma Jeugdhulp Leidse regio	L	I		225			
Totaal 7						2.152	4.199	3.982	3.772	3.334
8	08.01	Budgettair neutraal	Stijgende kosten inhuur exploitatie sportaccommodaties	B	S	-125	-125	-125	-125	-125
				L	S	125	125	125	125	125
	08.02	Budgettair neutraal	stelpost voor prijsstijging sportaccommodaties	B	I			474		
					S				-23	-24
				L	I			-474		
					S				23	24
	08.03	Mee/Tegenvaller	Vrijvallen risicobuffer verkoop panden rondom Lakenhal	B	I	-380				
	08.04	Mee/Tegenvaller	Aanbesteden delen kennis en kunst	B	I	-110	-110			
				L	I	110	110			
	08.05	Mee/Tegenvaller	Eigen vermogen BplusC - Lakenhal	B	I	-300				

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
				L	I	300				
	08.06	Mee/Tegenvaller	Aantrekken kwartiermaker team SPA	L	I		70	70		
	08.07	Mee/Tegenvaller	Correctie kapitaallasten Leidse Schouwburg/Stadsgehoorzaal	L	S	114	119	127	159	161
	08.08	Mee/Tegenvaller	Huisvestingslasten culturele instellingen	L	I	350	350			
	08.09	Mee/Tegenvaller	Doorlopen subsidie Stg.Ijshal	L	I			100		
	08.10	Mee/Tegenvaller	Kosten programmamanager grote sportprojecten	L	I	102				
	08.11	Nieuw Beleid	Leids mediafonds in 2020 met 200.000 ondersteunen	L	I	28				
	08.12	Nieuw Beleid	Voorzetten subsidie PS theater in Leiden	L	I		75			
Totaal 8						213	614	297	159	161
9	09.01	Budgettair neutraal	Binnenvest 2020 (t.l.v. geoormerkt deel beschermd wonen)	B	I	-1.500				
				L	I	1.500				
	09.02	Mee/Tegenvaller	Niet realiseren ombuiging contingentregeling WMO Begeleiding	L	S		50	50	50	50
	09.03	Mee/Tegenvaller	Vrijval restbudget huisvesting bijzondere doelgroepen	L	I	-274				
	09.04	Mee/Tegenvaller	Innovatie WMO subregionaal dekken uit Regionaal investeringsfonds	L	I	-400				
	09.05	Mee/Tegenvaller	Inzet regionale middelen voor Maatschappelijke zorg	B	I	-1.000				
				L	I	-1.000				
						1.000				
	09.06	Mee/Tegenvaller	Afbouw tijdelijke extra capaciteit voor veranderopgaven sociaal domein	L	I		750	375		
	09.07	Mee/Tegenvaller	RDOG Veilig Thuis en overige taken	L	S	710	656	594	589	589
	09.08	Mee/Tegenvaller	Uitvoeringscapaciteit WMO	L	S	100	300	225	225	225
	09.09	Mee/Tegenvaller	Toename WMO maatwerkvoorzieningen	B	S	-978	-900	-1.150	-1.400	-1.650
				L	S	1.009	1.592	1.958	1.983	3.080
	09.10	Mee/Tegenvaller	Voorziening statushouders	L	I	50				
	09.11	Mee/Tegenvaller	SD Tekort 2024 sociaal domein	B	I					1.130
	09.12	Mee/Tegenvaller	Structurele doorwerking meicirculaire 2018	B	I					637
	09.13	Mee/Tegenvaller	Onjuiste verwerking Kaderbrief 2019-2022	L	I				430	430
	09.14	Bijsturing	Bijsturingsvoorstel sociaal Domein en bijsturing TWO	L	S		-1.953	-2.011	-1.686	-1.761
	09.15	Bijsturing	Resterende taakstelling binnen het hek sociaal domein	L	S				-2.629	-4.700
	09.16	Bijsturing	Storting voordelig saldo 2020 in reserve sociaal domein	L	I	761				
Totaal 9						-22	495	41	-2.438	-1.969
10	10.01	Autonoom	Wijziging Wet Gemeentelijke schuldhulpverlening (WGS)	L	I		150	150		

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
	10.02	Budgettair neutraal	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandige ondernemers (TOZO)	B	I	-11.855				
				L	I	11.855				
	10.03	Budgettair neutraal	DZB (Leerwerkbedrijf/ Re-integratie en Werkgeversdiensten)	B	S		2.366	3.926	5.486	
				L	I		-500	-500		
							500	500		
					S		-2.366	-3.926	-5.486	
	10.04	Mee/Tegenvaller	Subsidie-inkomst AMIF 2020	B	I	-100				
	10.05	Mee/Tegenvaller	Onderbesteding Maatwerkbudget	L	S	-450	-300	-150		
	10.06	Mee/Tegenvaller	BUIG 2020	B	S	1.865	1.865	1.865	1.865	1.865
				L	I	-616	371	0	0	0
					S	-1.832	-1.799	-1.799	-1.799	-1.799
	10.07	Mee/Tegenvaller	Bijzondere bijstand	L	S	-500				
	10.08	Nieuw Beleid	Voortzetten Snelle hulp bij schulden	L	S		281			
Totaal 10						-1.633	568	66	66	66
AD	AD.01	Autonoom	Onderuitputting kapitaallasten 2020	L	S	-691				
	AD.02	Autonoom	ontwikkeling kapitaallasten 2021 - 2024	L	S		-2.498	-1.166	-2.943	-876
	AD.03	Autonoom	Structureel lager dividend BNG	B	S	436	127	127	127	127
	AD.04	Autonoom	Ontwikkeling algemene uitkering, OZB, riool- en afvalstoffenheffing	B	S	2.758	3.529	2.224	2.776	-376
	AD.05	Mee/Tegenvaller	Maximale kapitaallasten in jaarschijf 2024	L	I					-500
					S					500
	AD.06	Mee/Tegenvaller	Ontwikkeling financieringlasten	L	S	-1.837	-1.644	-2.273	-1.399	-650
	AD.07	Mee/Tegenvaller	Mutatie concernreserve i.v.m. benodigde weerstandsvermogen	B	I				-39	-2.572
				L	I	274				
	AD.08	Mee/Tegenvaller	Meevaller algemene dekkingsmiddelen	B	I	-1.200				
	AD.09	Bijsturing	Mutatie behoedzaamheidsruimte	L	S			-2.000	-2.000	1.500
	AD.10	Bijsturing	Vrijval reserve afschrijvingen investeringen	B	I	-3.827	-7.724	-3.571	-2	
					S	78	125	256	283	416
	AD.11	Bijsturing	Herprioritering bestaande ambities 2024 (voorgenomen ombuigingsoperatie) t.b.v. structureel evenwicht	L	S					-1.500
Totaal AD						-4.009	-8.085	-6.403	-3.197	-3.931
OH	OH.01	Budgettair neutraal	Versnelde aanschaf mobiele telefonie	L	S		-24	-24		
							24	24		
	OH.02	Mee/Tegenvaller	Extra bijdrage BSGR 2020 e.v.	L	S	-75	2	2	2	2
	OH.03	Mee/Tegenvaller	Begroting Servicepunt71 2021	L	I	711				
					S	362	512	512	512	512
	OH.04	Mee/Tegenvaller	Bijstelling opbrengst applicatierationalisatie VRIS	B	S	-100	-100	-100	-100	-100
				L	S	541	744	333	218	179

Prog	Nr.	Ontwikkeling	Onderwerp	L/B	I/S	2020	2021	2022	2023	2024
	OH.05	Mee/Tegenvaller	Invoering WNRA projectkosten 2020	L	I	73				
	OH.06	Mee/Tegenvaller	Permanente controle gemeentelijke belastingen	B	S	-90	-90	-90	-90	-90
				L	S	85	85	85	85	85
	OH.07	Mee/Tegenvaller	Vervanging systeem voor subsidieverstrekking	L	I	234	75			
					S		-60	-60	-60	-60
							60	60	60	60
	OH.08	Nieuw Beleid	Datagedreven Werken Urban Data Center	L	I		250			
	OH.09	Nieuw Beleid	Uitbreiding formatie Financieel Advies Sociaal Domein.	L	S	60	110			
	OH.10	Nieuw Beleid	Diverse ontwikkelingen InformatieVoorziening	L	S	20	50			
	OH.11	Nieuw Beleid	Projectuitvoeringskosten IV-portfolioprojecten	L	I		250			
	OH.12	Nieuw Beleid	Innovatiebudget 2021 en 2022	L	I		225			
	OH.13	Nieuw Beleid	Ontwikkelpool	L	S		100			
Totaal OH						1.821	2.213	742	627	588
Eindtotaal						0	0	0	-1.197	-1.749

Bedragen x € 1.000,-

6.7 Reserve Parkeren (auto en fiets)

Het voorliggende meerjarenperspectief van de reserve Parkeren sluit aan bij het kader zoals dit in het raadsbesluit in 2009 ter zake is geformuleerd: de reserve Parkeren is in beginsel een 'gesloten systeem' waarbij de inkomsten en uitgaven over een periode van 20 jaar met elkaar in evenwicht moeten zijn. Het perspectief loopt daarom tot 2039.

In deze bijlage wordt eerst de prestatie voor Autoparkeren besproken, vervolgens de prestatie voor Fietsparkeren en afsluitend een totaaloverzicht van de reserve Parkeren.

Autoparkeren

Het getoonde perspectief van de reserve Parkeren is gebaseerd op het actuele parkeerbeleid van Leiden. De belangrijkste zaken waar voor de auto exploitatie rekening mee is gehouden zijn:

- De actuele stand van de reserve parkeren-auto na resultaatbestemming per 1 januari 2020 van € 5.9 mln. positief;
- Kosten ten behoeve van het vergroten van de parkeergarage Haarlemmerstraat;
- Tariefsverhoging van € 0,30 per uur in 2021 en € 0,30 per uur in 2022 ten behoeve van een dotatie in het Financieel Perspectief Duurzame Stad;
- Derving van inkomsten als gevolg van de Corona-crisis (zie toelichting hieronder).

Gevolgen door Corona

Wij constateren een gemiddelde omzetsdaling van circa € 100.000 per week voor straat- en garage-parkeren in vergelijking met dezelfde periode vorig jaar. Daarnaast worden er minder naheffingen uitgeschreven en lopen wij op dit taakveld circa € 90.000 per maand mis. Omdat onduidelijk is hoelang de Coronabeperkingen blijven gelden hebben wij twee maatregelen in de Parkeerexploitatie verwerkt.

- De afgelopen jaren hebben wij op autoparkeren een positief resultaat behaald ten opzichte van de begroting (over 2019 een bedrag van € 1,4 mln. op de baten). Normaal gesproken wordt dan de begroting bijgesteld op basis van realisatie voorgaande jaar. Dit is nu vooralsnog maar beperkt gebeurd;
- Wij hebben een bedrag aan verminderde inkomsten opgenomen van € 1 mln. voor 2020. Dit is een zeer behoudende raming van de verminderde parkeerinkomsten over 2020.

Wij gaan de verminderde inkomsten aanmelden voor de compensatieregeling die vanuit het Rijk wordt opengesteld.

De toekomstige financiële ontwikkeling voor autoparkeren

Het huidige beeld laat zien dat de verwachte stand van de autoreserve per einde 2039 positief is en daarmee past binnen het kader van het raadsbesluit uit 2009. Tussen de jaren is sprake van een structureel positief saldo, waarbij de laagste waarde van de reserve parkeren circa € 5,3 mln. bedraagt. Dit beeld wijkt in gunstige zin af van het beeld dat in 2019 is gepresenteerd toen een laagste stand van de reserve Autoparkeren van circa € 800.000 werd verwacht. De prestatie parkeren heeft in 2019 een beter resultaat gegeven dan was geprognostiseerd. Dit komt onder andere door:

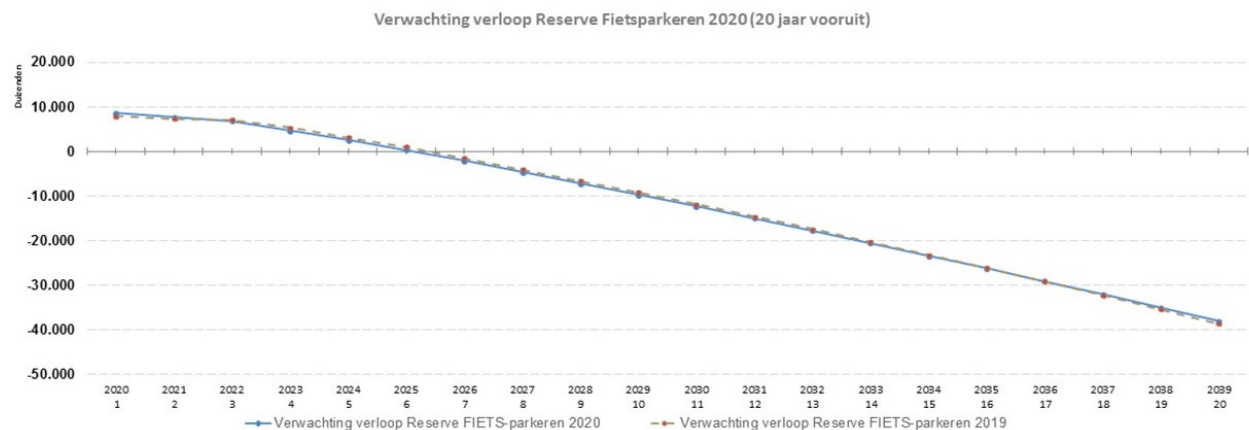
- Hogere inkomsten uit straatparkeren van circa € 929.000. Waarvan € 729.000 uit opbrengsten straat en € 160.000 uit vergunningen;
- Hogere inkomsten uit de gemeentelijke parkeergarages van circa € 473.000. Waaronder de parkeergarage Morspoort (+ € 211.000) en de Lammermarkt (+ € 173.000) de grootste meeropbrengst laten zien;
- Lagere kapitaallasten en exploitatielasten van de parkeergarage Garenmarkt als gevolg van het later open gaan;

- Uitstellen van onderhoud aan de parkeergarage Haarlemmerstraat in verband met de te verwachten vergroting van deze parkeergarage.

Fietsparkeren

De fietsexploitatie is volledig negatief. De hoogste kosten (circa 60% van de kosten) hangen samen met de bemensingskosten door DZB in vijf fietsenstallingen. Het getoonde perspectief van het resultaat van de exploitatie van fietsparkeren is gebaseerd op het actuele parkeerbeleid van Leiden. De belangrijkste zaken waarvoor de fietsexploitatie rekening mee is gehouden zijn:

- realisatie van twee nieuwe stallingen in het Stationsgebied met een capaciteit van circa 3.000 stallingsplaatsen (de Geus in 2023) en 3.300 stallingsplaatsen (restopgave in 2024);
- bruto-investeringen van beide stallingen bedragen circa € 17 mln. (De Geus) en € 22 mln. (restopgave), totaal € 39 mln. Netto, na aftrek bijdragen derden, bedragen de investeringskosten voor de gemeente circa € 20,5 mln.;
- handhavingskosten en opbrengsten uit door eigenaren opgehaalde fietsen (fiets fout = fiets weg en weesfietsen);
- de bestemmingsreserve Fietsparkeren. Deze is bestemd voor het dekken van toekomstige stallingen en heeft een grootte van circa € 8 mln. per 1 januari 2020.

Combinatie Auto en Fiets

Bij het toevoegen van het geprognosticeerde resultaat fietsparkeren aan de reserve Parkeren zijn de bovenstaande uitgangspunten van Auto en Fiets samengevoegd. Hiermee is de hoogte van de gecombineerde reserve Parkeren (auto en fiets) in totaal circa € 13,5 mln. per 1 januari 2020 en circa 12,1 mln. op 31 december 2020.

Het huidige beeld laat zien dat de verwachte stand van de gecombineerde reserve parkeren positief blijft. De laagste waarde van de reserve parkeren bedraagt circa € 1 mln. Het moment waarop de laagste waarde wordt verwacht is in 2030.

